

LIBER II.

REI HERBARIAE INCREMENTA.

CAP. I.

THEOPHRASTUS ERESIUS.

Historicae cognitionis fundamenta egerant et medici et rhizotomi: philosophi de natura vegetabilium ratiocinantes viam inuiverant, qua incedi poterat, si quis physiologiam plantarum ardentiori agitare studio cuperet: maxime vero Aristoteles scholam suam eo ardore inquirendi imbuerat, ut quivis ex eadem progrediens schola naturam perscrutari ac nova moliri gestiret. Quid quod tantus naturae amor in tota Peripateticorum schola viguit, ut ipsi risui *Luciani* obnoxia esset (*Vit. auct. p. 386.*).

Celeberrimus autem omnium verus rei herbariae parens, THEOPHRASTUS fuit Eresius, de quo uberius agere nostrum est.

VITA THEOPHRASTI.

Eresius fuit, ex insula Lesbo, Melanthae fullo-
nis filius. Nomen ipsius Tyrtamum fuisse, ab Ari-

stetele autem in Theophrasti mutatum, ferunt varii auctores, disertis vero maxime verbis *Strabo* (15, 918.) et *Diogenes* (5, 38.), ipso adnuente *Cicerone* (*orat.* 19.) qui divinitate loquendi nomen invenisse eum testatur.

Annus, quo natus fuit, sine dubio idem computatur, quo proelium ad Leuctram commissum est, nimirum Ol. CII. 3 = 370. ante Chr.

Praeceptores nominantur a *Diogene* (5, 36.) Leucippus, cives ipsius (ergo non Eleates) Plato et Aristoteles. Cum hoc vero tanta pietate et familiaritate coniunctus fuit, ut omnibus ille eum discipulis praetulerit, ipse quoque in testamento iussit, dilecti praeceptoris imaginem in templo esse erigendam (*Diogen.* 5, 51.).

Quum Aristoteles in Chalcidem secessisset, nosse illi in scholae regimine successit, quod Ol. CXIV. = 324. ante Chr. accidit (*Diogen.* 5, 36.). Tanta autem fuit ipsius auctoritas, tanta gloria in regenda Peripateticorum schola, ut bis mille ad eum confluerent discipuli: tanta etiam apud Athenienses exultatio, ut, quum ipsum Agnonides impietatis accusasset, parum abfuerit, quin accusator crimen in se ipsum retorquere cogeretur. Apud externos etiam in tam excelsum famae theatrum evectus est, ut Ptolemaeus Lagides eum Alexandriam invitaret (*Diogen.* 5, 37.).

Sophocle, Amphiclidæ filio legem fanciente,

ne quis philosophus scholae praeesset, nisi senatui populoque Atheniensi placeret, omnes fere philosophi et ipse Theophrastus in exilium abierunt, quod Ol. CXVIII. 3. = 306 ante Chr. accidit (*Athen.* 13, 9. p. 610.). Abolita autem ea lege et Sophocle punito reversi sunt exules et cum iis noster (*Diogen.* 5, 38.).

Summam senectutem attigisse et plusquam centum annos vixisse, facile ex ipsius verbis in praefatione ad *characteres* effeceris, ubi semet XCIX annos natum librum conscripsisse, fatetur. At iam pridem animadversum est, probabiliter pro *ἐνενηκόντα* legendum esse *ἑβδομήκοντα*. Namque *Diogenes* (5, 40.) anno LXXXV aetatis e vita discessisse manifesto testatur. Accidit id Ol. CXXIII. 3 = 285 ante Chr.

Aegre tamen, annorum licet pondere confectus, tulisse fertur, se vitam cum morte commutare debere, quum vivere coepisset. Ipsi enim dictum adlegatur: *ἡμῖς, ὅπερ' ἀρχόμεθα ζῆν, τότ' ἀποθνήσκουμεν* (*Diogen.* 5, 41.). Et *Ciceroni* (*tusc. quaest.* 5, 28.) moriens accusasse naturam dicitur, quod cervis ac cornicibus vitam diuturnam, quorum id nihil interesset; hominibus, quorum id maxime interesset, tam exiguum vitam dederit: quorum si aetas potuisset esse longinquior, futurum fuisse, ut, omnibus perfectis artibus, omni doctri-

na hominum vita erudiretur: quæsum igitur fuisse, se tum, cum illa videre coepisset, exstingui.

Tantus autem, etiam post obitum, amor fuit civium erga eum, ut Athenienses *πυρδομει* pedibus funus ipsius sequerentur (*Diogen. 5, 42.*). Vitæ enim genere fuit suavi, moribus optimis, facundia propemodum divina, patriæ amore tanto, ut bis eam a tyrannis liberasse dicatur (*Plutarch. adv. Colot. p. 1126.*). Maxime beneficum eum et prudentissimum et laboris tolerantissimum vocat *Diogenes (5, 56.)*. *Cicero (acad. quaest. 1, 9.)* ita moratum habet, ut prae se probitatem quamdam ac ingenuitatem tulerit. Neque tamen eo minus fregisse quodammodo auctoritatem veteris disciplinae: spoliasse enim virtutem suo decore, imbecillamque reddidisse, quod negaverit in ea sola positum esse, beate vivere.

Quae utut fiat, facundia tamen sermonis et incredibili fere vi dicendi omnes fere scholarum veterum antistites vicit: unde *την φωνήν ἰδίαν* nominare eum *Cicero* consuevit (*Plutarch. Cic. 872.*). De *Demosthene* etiam magnifice profecto et libere iudicavit, dignum esse urbe sua oratorem (*Plutarch. Demosth. 850.*). Ferunt insuper, dum orationes haberet aut lectiones, nullam omisisse corporis figuram, nullam vultus speciem aut manuum motum, quibus argumenta augere potuerit: semper etiam

corporis nitido et exacto cultu apparuisse (*Athen.* 1, 17. p. 21.).

Quum rei herbariae perquam studiosus esset, hortum privatum coluisse, post Aristotelis e vita discessum dicitur, Demosthene Phalereo, familiari ipsius in hoc sibi cooperante (*Diogen.* 5, 39.). Eum hortum aedesque omnes horto adjacentes amicis testamento legavit, iis, qui voluerint in eo una vacare literis atque simul philosophari; ea tamen lege, ut neque illum alienent, neque ut proprium quisquam possideat, sed veluti sacrum quoddam eodem iure ab omnibus possideatur. Nominavit autem, quos communiter uti eo horto praecepit, Stratonem et Callisthenem, Neleum et Hipparchum, Demaratum et Melantam, Demotimum et Pancreonem, Nicippum et Callinum (*Diogen.* 5, 53.).

SCRIPTA THEOPHRASTI.

Libri ipsius adeo numerosi et ex omni doctrinae genere tanta copia ornati, ut diversos eorum titulos 227 *Diogenes* numeret. Inter eos haud pauci fatis ampli fuerunt, ut *πρώται προτάσεις*, quae octodecim; quaestiones quae viginti quatuor, posteriorum analyticorum et de animalibus, quorum utrumque septem libros comprehendit.

Nobis vero quum praeter novem (qui decem fuerant) libros de *historia* et sex libros de *caussis*

plantarum pauca etiamnum supersint, fatum scriptorum deperditorum enarrandum est.

Legasse ipsum omnes libros Neleo, Corisci filio, verba testamenti manifesto docent (*Diogen.* 5, 53.). Inter eos *Aristotelis* etiam fuisse scripta testatur *Strabo* (13, 906. 907.). Quum Neleus dein Scepsin Troadis migrasset, bibliothecam etiam Aristotelicam et Theophrasream eo aveli curavit: posteris suis reliquit, indoctis hominibus, qui, nulla adhibita cura, sub clavibus retinuerunt (*Strabo ib.*). Ab ipso autem Neleo Ptolemaeum Philadelphum libros plerosque mercatum Alexandriam transferri iussisse, *Athenaeus* auctor est (1, 1. p. 5.). Si *Straboni* fides habenda, plurimi tamen superfuerunt Nelei heredibus: namque, quum Attallicorum regum studium intellexissent, quibus Scepsis parebat, conquirentium libros ad instruendam Pergami bibliothecam; inepti Nelei heredes bibliothecam sub terra occultarunt, ubi blattis et humore vitiatos posteri tandem Apelliconti Teio ingenti pretio vendiderunt. Tenebatur is Apellicon librorum amore potius quam sapientiae studio: itaque erosarum particularum quaerens instaurationem, in nova transtulit libros exempla, lacunas non recte implens, ediditque libros ἀμαρτάδων πλήρεις. Quum statim post mortem Apellicontis, Sylla Athenas cepisset, is etiam huius bibliothecae potitus est: a quo Tyrannio Grammaticus, Φιλαριστοτέλης im-

petravit, ut sibi eius usus permitteretur: accesserunt etiam bibliopolaë nonnulli, ineptis usi librariis, qui vitiose transcriptos libros et Romae et Alexandriae vendiderunt. Confirmat Apellicontis malam fidem *Athenaeus* (5, 14. p. 214.) et *Plutarchus* (*Sylla*, 468.) inter bibliopolas eos nominat Andronicum Rhodium, qui vulgasse ea exemplaria, quae Romae et Alexandriae circumferebantur, dicitur (Cf. *Porphyr. vit. Plotin. c. 24.*).

Quae cum ita se habeant, dolendum sane est, hominum incuria magis quam iniuria temporum eos libros haud integros ad posteritatem venisse: nec facile ex ipsis, quae supersunt, exemplis manuscriptis posse textum restitui.

Exstant autem codices manuscripti in bibliothecis Medicea, Veneta, Parisina, Oxoniensi et Leidensi. Eorum integer videtur Venetus, quem Bessarion scribi iusserat (*Villoison anecd. graec. 2, 251.*); manci autem maxime Parisini.

Editiones paucae sunt. Princeps, quam coram habeo, Aldina est, sine anno et loco impressa. Titulus: Τῶν ἐν τῇδε τῇ βιβλῳ περιεχομένων ὀνόματα καὶ τάξις. Θεοφράστου etc. Sequuntur enim in eodem volumine *Aristotelis* et *Alexandri Aphrodisiensis* problemata et *Theophrasti* metaphysica. Aldus Manutius opus totum Alberto Pio Principi dicavit. Praeter novem libros de historia planta-

rum adest etiam fragmentum decimi de *viribus radicum*.

Secunda editio Ioannis est *Oporini*, quae Basl. 1541. fol. lucem vidit. Textum Aldinae cum interpretatione latina habet, nec plaufibus nostris digna videtur.

Tertiam Dan. *Heinsius* curavit Lugd. Bat. 1613. fol. Textum mendosissimum, licet codice duntaxat uno aut altero adhibito, emendare, Casauboni praeprimis auxilio, studuit: Gazae versionem adiunctam correxit, ac pleraque praefiitit, quae ab homine erudito, sed ἀβροτανολογήτω expectari poterant.

Sequitur tandem est Io. *Bodaeus a Stapel*, rei herbariae peritus et doctissimus vir, qui in sola historia plantarum subsistens, eam 1644. fol. ita edidit, ut amplissimos adderet commentarios, textum et versionem variis locis emendaret. Sed interpretatio antiqua Theodori Gazae satis negligens et mendosa est, ut e. g. 3, 18. τῆς ῥοῦ (*Rhois Coriariae*) *fluidarum* reddat. Omissa sunt fere omnia (e. g. 4, 7.) quae interpretis non intelligeret.

HISTORIA PLANTARUM THEOPHRASTI.

Difficillimum opus molior aleaeque plenum periculosa. Explicationem enim et determinationem periclitor plantarum omnium, quas rei herbariae parens nominat, ut, qualis fuerit cognitionum eius

temporis ambitus, pateat. Desudarunt in eo opere a pristinis inde temporibus doctissimi viri, quorum labores vicit fere *Bodaeus a Stapel*, cuius commentarii dictu difficile est, quantum auxilii mihi tulerint, quantum foeneraverint lucis. Neque tamen et id opus omne ita absolvit, ut nihil superfit negotii. Namque innumera loca obiter solummodo legit, textui mire corrupto nimis confusus est, plantarum ipsarum haud sufficientem cognovit copiam: haud raro etiam a *Plinio*, pessimo *Theophrasti* intérprete, seductus male plantas definiit.

Ipsè *Theophrastus* in describendis, quas memorat, plantis longe profecto alienus est a nostrorum temporum ratione. Neque enim certum quemdam ordinem servat, solum fere usum sequens aut patriam ac locum, quem occupant. Aquatiles enim seorsim, et parasitas, et olera et arbores sylvestres et frumenta tractat; saepius repetitis verbis, saepius regrediens ad id, de quo iam sermo fuerat.

Dein naturam ipsam parum cognovit, nunquam peregrinatus fuisse videtur. De ipsis graecis plantis vel vulgaribus aliorum fide narrat, ut ὡς Φασι; οὕτως λέγουσι οἱ περὶ Ἀρκαδίαν, οἱ περὶ Ὀλύμπου, toties occurrat. Ubi nihil certi scit, quod saepius fit, ingenue addit, περὶ τούτου δὲ σκεπτέον. Hinc errores haud pauci occurrunt: e. g. ubi de ἀράκη (*Lathyro tuberoso*) et ἀραχίδι.

νη (*Lathyro amphicarpo*) (*hist.* 1, 11.) perhibet, nulla utrique esse folia.

Nomina ipsa ambigua sunt, nec certis legibus definita. Ipse enim (*hist.* 4, 11.) fatetur, προσ-αγορεύεσθαι ἄλλοις ἐνόμασι plantam. Ipse ἀφάκην modo *Leontodon Taraxacum* (*hist.* 7, 8.) modo *Lathyrum Aphacum*, ἀπαρῆν modo *Galium Aparinen*, modo *Arctium Lappam* vocat. Τριβόλου nomine tria diversa genera occurrunt. Ἀνδράχνη significat modo *Arbuti* speciem, modo *Portulacam*. Σκόρπιος modo *Spartium villosum*, modo *Arnica scorpioidem* aut *Ranunculum Thoram*.

Huc accedit, quod nullam fere prodat generis aut speciei informationem, nisi unico fere loco (*hist.* 8, 4.) ubi hordei et tritici differentiam collocat in feminum seriebus circa spicam, quae in illo omnino, in hoc autem nequaquam observentur. Ceteroquin transmutationem specierum ipsorumque generum adeo certam habuit, ut multus sit in *Ocimi* et *Serpylli* (*causs.* 5, 8.), *Zeae* et *Tritici* (*hist.* 2, 5.), *Menthae sylvestris* et *fativae* (*hist.* 2, 5. *causs.* 5, 8.) transmutatione explicanda.

His praemissis ingenue fateor, plantas quasdam a Theophrasto nonnisi obiter memoratas a me haudquaquam exponi posse, e. g. Ἰκμη, in lacu Orchomenio (*hist.* 4, 11.), Θησείου (*hist.* 7, 11.), quod *Timachidas* (*Athen.* 15, 10) cum

mali floribus comparat et Ariadnes coronam inde textam fuisse refert.

Linnaeani autem systematis ordinem sequi licet.

Hippuris vulgaris (ἵππων *hist.* 4, 11.) in lacu Orchomenio.

Ligustrum vulgare (κήλαστρον *hist.* 1, 15. 3, 4.). In locis montosis crescere, sempervirens esse, tarde florere et virgas pro baculis inservire refert.

Phillyrea angustifolia (ἀφάρακη *hist.* 1, 15. 3, 6.).

Phillyrea latifolia (λακιάθη *hist.* 3, 4. 6.).
Cf. *Sibthorp. fl. graec. t. 2.*

Fraxinus Ornus et *rotundifolia* forte (*hist.* 3, 11.) describuntur *μηλέας* nomine, cuius duas dari species ait traditque, quomodo inter se differant. *Ornus* sine dubio arbor est quercui similis, quae mel stillat (*Diodor. Sicul.* 17, 75. *Curt.* 6, 4. *Athen.* 11, 500. *Polyaen. strat.* 4, 3, 32.). Cf. *Sibthorp fl. graec. t. 5.*

Salvia cretica (σφάκελος *hist.* 6, 2.) foliis angustioribus et

Salvia triloba (ἐλελίσφακος *ib.*) bene distinguuntur. Cf. *Sibthorp fl. graec. t. 17.*

Salvia Horminum (ὄρμινον *hist.* 8, 7.) una cum *Sesamo* ferebatur: semina *Cumino* similia a nullo gustari animali.

Piper nigrum (πέπερι *hist.* 9, 19.) cuius fruc-

tus foli, et albidu, cortice externo cincti, et nigri, cortice deftituti, distinguuntur. Fabulosus *Philosiratus* (vit. Apoll. 3, 4.) plura narrat de Piperis cum Vitice similitudine et de fimiariu cultura, quod credulum vulgus delectare potest.

Crocum et odoratum et albidum et spinulosum distinguit, inter primos veris flores numerat: alio loco *Crocum autumnalem* (hist. 6, 7.).

Gladiolus communis, sine dubio ξίφιον illud est, quod (hist. 6, 7.) memoratur. Cf. *Sibthorp. fl. graec. t. 37.* Sitne etiam φάσγανον (hist. 7, 11.) cuius tubera comedantur, ambigo. De eo enim usu nostratibus nil innotescit.

Iris Sisyrrinchium (σισυρίγγιον, hist. 1, 16. 7, 13.) per Graeciam frequens, id singulare habet, quod bulbus alter alteri superpositus sit. Cf. *Sibthorp. fl. graec. t. 42.* Is licet Ixiam Bulbocodium arbitretur σισυρίγγιον esse, bulborum indoles tamen multo magis huc trahenda est (Cf. *eandem fl. graec. t. 36.*).

Iris florentina (ίρις). Sed alia occurrit (hist. 7, 12.) flore minimo, quae forte *I. graminea* s. *iuncea*.

Irisne tuberosa sit ακόνιτον (hist. 9, 16.) ἀγρωστίδι simile et πούδες radice tuberosa, ambigitur (Cf. *Schulze toxicol. vet. p. 17. Sibthorp. fl. graec. t. 41.*).

Schoenus nigricans (μελαγκρανίς, hist. 4, 15.)

ob atrum feminum colorem, differt ab aliis crassitie et altitudine culmorum.

Schoenus mucronatus (σχοῖνος ὀξύς *ib.*). Cf. *Sibthorp. t.* 43.

Cladium germanicum Schrad. *Schoenus Marifeus* L. (ὀλόσχοιμος *ib.*) cuius spicas fasciculatas, ovo fimiles, satis bene describit, ad πλέγματα maxime idoneas.

Cyperus comosus Sibth. (κύπειρος ὁ ἔτερος *hist.* 4, 11. et σχοῖνος *hist.* 9, 19.) ob odoratas radices insignis (Cf. *Sibthorp. fl. graec. t.* 44.)

Cyperus fastigiatus (σάρι *hist.* 4, 9.) culmo trigono comaque Cyperum Papyrus aequare, stiones autem e radice digiti crassitie propellere dicitur.

Cyperus Papyrus (πάπυρος *ib.*) optime describitur.

Cyperus esculentus (μνάσιον *ib.*). Idem (*c.* 10.) sub nomine aegyptio *μαλναθάλλη* occurrit. Id nomen bene derivatur a μάλα et ἀναθάλλω *Harduin. ad Plin.* 21, 15. Tubera describuntur, qualia mespili fructus, folia gladioli familia; illa et cruda manducari et cum hordeo cocta bellariorum vicem gerere. Cf. *Column. phytobaf. p.* 5. Trahine huc potest κάλαμος, cuius fructus ὀρόβοις λευκοῖς fimiles affantur? (*Diodor. Sicul.* 2, 57.). Certe autem hi sunt κάλαμοι, quorum radicibus vesci Rhizophagos tradit *Diodorus* (3, 23.).

Panicum italicum (κέγχρος *hist.* 8, 3.) Φόβην χνοώδη comam hirsutam f. spicam gerere dicitur.

Panicum miliaceum (μέλιον *hist.* 8, 3.).

Sorghum forte vulgare est illud triticum giganteum, quod ultra Bactrianam provenire ac grana olivaceorum mole ferre dicitur (*hist.* 8, 4.). Idem forte est frumentum, cuius *Herodotus* (1, 193.) meminit, quod folia quatuor digitorum latitudinem habeant. Cf. *Bellon. obs.* 2, 100. Idem vidit in India *Philostratus* (*vit. Apollon.* 3, 5.).

Andropogon Ischaemum (ἰσχαίμων *hist.* 9, 15.) in Thracia crescens.

Arundo Donax (κάλαμος ἀύλητικός *hist.* 4, 12.) ubi et δόναξ et ζευγίτις, ob copulationem tibiarum ex eo confectarum nominatur. Insigni copia crescere ad Cephisum. Optime et uberrime de his calamis commentatur *Harduin. ad Plin.* 16, 36.

Arundo Ampelodesmon *Cyrill. neapol. fasc.* 2, t. 12. est Φλειώ illa, quae et πλόκαμος dicitur (*hist.* 4, 11.) cuius foliis etiamnum Itali utuntur ad vincendas vites et ad cribra, cuius radix lixivium praebet. Aliam Φλοῦν indicam habet *Herodotus* (3, 98.).

Arundo Phragmites (χαρακίαις *hist.* 4, 12.).

Arundo epigeios (κάλαμος ἐπίγειος *ib.*).

Stipa tenuiflora vel *Lygeum Spartum* est λινέσπαρτον (*hist.* 1, 8.) quo ad conficiendas sportu-

las et floreas utuntur; alienum plane a σπάρτω Aristotelis (hist. anim. 9, 40.) cuius floribus apes laetentur, quod sine dubio est *Spartium scoparium*. Classicus autem locus de Stipa nostra extat in Strabone (3, 243.) ubi de σχοινοπλοικῆ σπάρτῳ sermo est, quae inter Saguntum et Setabin Hispaniarum uberrime crescat.

Avena sterilis (αὐγλωψ, hist. 8, 7. 9.) ob culmorum copiam et molem terram extenuare dicitur.

Avena fatua (βρόμος, hist. 8, 9.)

Lolium temulentum (αἶρα, hist. 2, 5. 8, 7. 9.). In id Triticum sativum mutari.

Saccharum cylindricum (ἀλωπέκουρος, hist. 7, 10.). Cf. Dalechamp hist. 1, 430.

Hordeum nudum (κριθή, μάλιστα τῶν γυμνοσπερμάτων, hist. 8, 4.). Aliae species ibidem, nimirum *H. hexastichon*, vulgare et *Zeocritikon* (τῶν μὲν κριθῶν αἱ μὲν εἰσὶ δίστιχοι) memorantur.

Secale villosum forte est στελεφούρος (hist. 7, 10.) qui spicam gerat tritico similem sed hirsutam.

Secale cereale (τίφη hist. 8, 1. 2. 4.) tritico simile, sed fermen folliculis inclusum gerit. *Secale cereale* a Theophrasto primum memoratum, in Armenia sponte nasci dicitur a Clavijo (*Historia del gran Tamorlan*, p. 105. Madr. 1782. 4.).

Triticum hybernum et aestivum (πυρὸς χειμ-

σπορούμενος καὶ τρίμηνος *causs.* 4, 12.) probe distinguuntur. Illud esse multi- hoc pauciculme.

Triticum Zea (ζεία, *hist.* 8, 9.).

Triticum Spelta (ἔλβερα, *hist.* 8, 4.). De eadem sub nomine πυροῦ θρακίου πολυλλόπου (*causs.* 4, 12.) loquitur.

Triticum repens (ἀγρωστis, *hist.* 1, 10. 2, 2. 4, 11. Radice gaudere γονατώδη, quae culmos denuo edat, qui si abscissi fuerint, esse herbam vulgarem inter culta. Nutrimentum, quod stolones cum radiculis praebent, antiquitus cognitum fuit. Hinc Aegyptios αὐτόχθονες hac ἀγρώστιδι nutritos, ac deinde, manibus eam gestantes, Deos semper precatos fuisse, *Diodorus* narrat (1, 43.). Neque tamen negandum, posse et, historici viri negligencia, Papyrus intelligi.

Ficus Sycomorus (συκάμνος, *hist.* 4, 2.). Fructus e trunco ipso. Cf. *Norden voy. en Egypte*, 1. t. 58.

Cornus mascula (κράνεια, *hist.* 3, 4. 12.). fructus edules ferre et προῖβλαστότατον esse.

Cornus sanguinea (θηλυκράνεια, *hist.* 3, 6. 12.) paullo ferius florere, fructus ferre non edules, ligno gaudere flexili et laxo.

Rubia tinctorum (έρυθρόδανος, *hist.* 7, 9.). At alio loco (*hist.* 9, 14.) alia planta eodem nomine occurrit, foliis hederaceis, sed rotundioribus, de qua certi aliquid definire nequeo.

Galium Aparine (ἀπαρίνη, *hist.* 8, 8.).

Plantago maior (ἀρνόγλωσσον, *hist.* 7, 9. 10.).

Plantago Cynops (κύνωψ, *hist.* 7, 8.).

Plantago Coronopus (κορωνόπους, *hist.* 7, 9.).

Potamogeton serratus (τρίβωλος ἐν τοῖς ἐλώδεσι τῶν ποταμῶν, *hist.* 4, 11.).

Heliotropium europaeum (ἡλιοτρόπιον, *hist.* 7, 8.).

Anchusa tinctoria (ἀγχουσα, *hist.* 7, 9.).

Convolvulus sepium (ιασιώνη, *hist.* 1, 21. *cauff.* 2, 25.) μονόφυλλον ἄνθος, διαγραφήν ἔχον τῶν πλειόνων: humi serpere et arbores scandere vicinas.

Menyanthes trifoliata (μήνανθος, *hist.* 4, 11.). Haec est τρίφυλλος ea, quae paludes Paxamo indigitabat (*Georon.* 2, 4.).

Lycium barbarum aut *europaeum* forte οἶσος (*hist.* 3, 17.).

Cordia Myxa (πέρσιον, *hist.* 2, 3. 4, 2.).

Cordia Sebestena (κοκκυμηλέα αἰγύπτια, *hist.* 4, 3.).

Verbascum nigrum (φλόμος μέλαινα, *hist.* 9, 13.).

Atropa Mandragora (μανδραγόρας, *hist.* 6, 2.).

Solanum Melongena (στρυχνός, quem crudum comedunt, *hist.* 7, 7.).

Solanum insanum (στρυχνός μανικός, *hist.* 9, 12.).

Physalis somnifera (στρυχνός ὑπνώδης, *ib.*).

Viola odorata (ἰωνία μέλαινα, *hist.* 6, 6.).

Cuscuta europaea (ὄρεβάγγη, *hist.* 6, 8.).

Ab ea plantas circumvinciri et angī, unde nomen.
Fuit sine dubio haec ὄρεβάγγη, quam et ὄσπρολέον-
τα vocat *Sotion* Tiberii tempore (*Geopon.* 2, 42.)
et quam describit *Paxamus* (*ib.* 2, 43.).

Ceratonia Siliqua (κερατωνία, *hist.* 1, 18.).
Vocatur etiam σῦκος αἰγύπτιος (*hist.* 1, 23. 4, 2.)
cuius fructum manifesto ἔλλοβον, leguminosum ha-
bet et folia sempervirentia.

Rhamnus Alaternus (Φυλίκη, *hist.* 1, 15.).

Rhamnus lycioides est forte ῥάμνος ὁ μέλας
(*hist.* 3, 17.).

Zizyphus vulgaris (ῥάμνος λευκός, *ib.*).

Zizyphus Paliurus (παλίουρος, *ib.* 4, 3.). Cf.
Anguillara p. 54.

Zizyphus Lotus (λωτὸς Λιβυκός, *hist.* 4, 3.).
Sed *Celtis australem* simul describit, ut *Anguil-
lara* (p. 74 f.) recte observat.

Evonymus europaeus (εὐώνυμος, *hist.* 3, 18.).

Hedera Helix (κιστὸς, *ib.*).

Beta vulgaris (τεῦτλον, *hist.* 7, 2.).

Asclepias procera intelligitur (*hist.* 4, 9.) ubi
aegyptia planta describitur, parallelis foliis gau-
dens, qua medici πρὸς τὰ γυναικεία utantur. Cf.
Prosp. Alpin. de plant. Aeg. c. 25. *Norden voy. en
Egypte*, 1, t. 59.

Eryngium planum (ἡρέγγιον, *hist.* 6, 1.).

Bupleurum forte *rotundifolium* est βούπερη-
στις, olerum species (*hist.* 7, 8.).

Coriandrum sativum (κορίαννον, *hist.* 7, 3.).

Ferula tingitana (σίλφιον, *hist.* 6, 3.) est li-
byca illa planta, quae ὀπὸν κυρηναϊκὸν largiebatur.
Folium μάσπετον dictum, cum Apio Petroselino
comparatur, semen ob alas membranaceas φύλλον
dicitur. Eam speciem, alienam a persica Asa foe-
tida, primus descripsit *Hermannus* (*parad. bot.*
p. 165.) simul etiam *Rivinus* (*pentap. reg.*). Lon-
ge aliena est a persica, quam *Kämpferus* (*amoen.*
536.) delineavit, quaeque eadem fere cum ea esse
videtur, quam *Prosp. Alpinus* (*exot.* 210. f.) e
feminibus thraciacis eduxerat. Persicam speciem f.
Asa foetidam, in Caucaso nasci et a pecudibus ad-
amari Aristobulus refert apud *Arrianum* (*exp.*
Alex. 3, 28.). In Media provenire *Strabo* (11,
p. 797.) vid. supra ad *Hippocr.* De silphio cf. *Laurence new system of agriculture*, *p.* 384—400.
Nostra enim folia magis laciniata habet, quibus ad
Petroselinii similitudinem accedit. Nitida etiam sunt
et e petiolis latissime vaginantibus surgunt. Persica
autem species, quae nostram Asa foetidam largi-
tur, habet foliola integriuscula obtusiuscula alter-
natim sinuata.

Ferula communis et *meoides* sub nomine νάρ-
θηκος καὶ ναρθηκίαις (*hist.* 6, 2.) egregie descri-
buntur. Utraque biennis, foliorum decomposito-

rum capillaceorum vaginis latissimis; floribus luteis et feminibus Anetho similibus insignitur. Illa autem maior, folia habet longissima, haec minor foliola appendiculata setacea. Cf. *Dodon. pempt. 2. p. 321.* In insulis Archipelagi crescit etiam *Ferula glauca*, *νάρθηξ* nostratibus Graecis dicta (*Tournefort. it. 1, 93.*).

Laserpitium ferulaceum (*μαγύδαρις*, *hist. 6, 3.*) cum *Ferulis* componitur, sed tenerius est *Ferula tingitana*, succo destitutum: semina tamen pariter alata. Describitur egregie a *Tournefortio* (*it. 2. p. 121.*). Cf. *Didym. in Geopon. 2, 55.*

Laserpitium latifolium (*πάναξ χειρώνιον*, *hist. 9, 12.*). Folia similia *λαπάθου* dicuntur, pro quo *Nicandri* scholiastes legit *άμαράκου*: melius illud, namque plantae nostrae folia multo magis cum *Rumice* quam cum *Origano Maioranoide* comparantur. Bene eam speciem delineavit *Dodonaeus* (*pempt. 2. p. 309.*).

Laserpitium hirsutum (*πάναξ Ἀσκληπιόν*, *hist. 9, 12.*) cuius folium *Thapsiae* simile et caulis articulatus praedicatur. *Haller stirp. helv. t. 19. Column. ecphr. 1, 86.*

Laserpitium formosum *Willd.* puto *ὄρεοσελίον* esse (*hist. 7, 6.*) quum cum *Anetho* comparetur.

Peucedanum officinale (*πενκέδανον*, *hist. 9, 18.*).

Tordylium officinale (*τέσσει*, *ib.*).

Athamanta cretensis (*δαῦκος*, *ib.*). Sed ma-

nifesto corruptus locus, namque δαφνοειδής de nullo δαύκω dici potest.

Cachrys panacifolia (λιβανωτὶς καρπιμὸς, *hist.* 9, 12.) ita distinguitur, ut ad similitudinem foliorum cum Apio graveolenti respiciatur. Pictam habet *Morisonius* (vol. 3. f. 9. t. 1. f. 4.). In monte generoso Comenfi se invenisse hanc λιβανωτίδα autumat *Anguillara* (p. 91.) vocari ab incolis Livistico salvatico.

Oenanthe pimpinellifolia (ολιάνθη, *hist.* 6, 7.).

Thapsia Asclepium (θαψία, *hist.* 9, 10.). *Primus* delineavit *Matthiolus* 545.

Pastinaca Oropanax (πάναξ Ἡράκλειον, *hist.* 9, 12.). Folium magnum latum τρισπιθαμαίον et radices tuberosas describit, quas *Gouanus illustr.* p. 20. etiam habet.

Smyrnum Olus atrum (ιπποσέλινον, *hist.* 7, 6.) radice atra magna, foliis Apii graveolentis fimbriis sed latioribus.

Anethum graveolens (άνηθον, *hist.* 7, 6.).

Apium Petroselinum (σέλινον.).

Apium graveolens (σέλινον ἔλειον, *hist.* 7, 6.).

Rhus Coriaria (ρόϋς, *hist.* 5, 18.). Egregie describuntur folia pinnata villosa, inflorescentia, fructus et usus ad rem coriariam.

Drypis spinosa (δρυπίς, *hist.* 1, 16.). Sed *Anguillara* p. 147. *Echinophoram spinosam*, alii *Salsolam Tragum* volunt.

Sambucus nigra (ἀκτῆ, *hist.* 3, 13. Egregia descriptio.

Leucoium vernum (λευκοιον, *hist.* 6, 7.) ob radicem bulbosam praecocemque florem nil aliud esse potest.

Narcissus calathinus forte τὸ κρήνον διανθές, quod alterum florem alteri insertum gerit (*hist.* 1, 21.).

Narcissus orientalis (νάρκισσος ἢ λείριον, *hist.* 6, 6.).

Panocratum maritimum (ήμεροκαλές, *hist.* 6, 1.).

Crinum asiaticum videtur illud bulborum genus fuisse, quod, in India crescens, capillos sub exterioribus squamis gerat (*hist.* 7, 13.). Eo enim modo *radix toxicaria* a Rumphio (*herb. amboin.* 6. p. 155.) describitur.

Bulbocodium vernum (βέλβου κώδιον, *hist.* 6, 7.).

Allium Porrum (πράσον, *hist.* 7, 4.).

Allium sativum (σκόροδον, *ib.*).

Allium Scorodoprasum (*ib.*).

Allium ascalonicum (σκόροδον ἀσκαλώνιον, *ib.*).

Alio autem loco (*hist.* 1, 16.) nomine γητύου ἀκεφάλου occurrit. Cf. *Athen.* 9, 3.

Allium nigrum (μῶλυ, *hist.* 9, 15.).

Allium Schoenoprasum (σκόροδον σχιστόν, *hist.* 7, 4.).

Lilium candidum (κρίνον, *hist.* 6, 6.).

Lilium chalcedonicum forte τὸ Φλόγιον, *hist.* 6, 7.

Erythronium Dens Canis (λείριον τὸ πορφυροῦν, *ib.*).

Scilla hyacinthoides est bulbus ille sub squamis lana fartus, ad litora crescens (*hist.* 7, 15.). *Plinius* (19, 2.) nescire se fatetur, quid sit. Invenisse tamen in exemplaribus *eriphoron* id appellari. *Dodonaeus* (692.) *Lanariam plumosam* et *Scillam hyacinthoidem* delineat.

Asphodelus ramosus (*hist.* 7, 12.).

Anthericum graecum (ἀνθήριον, *hist.* 1, 7, 12.).

Asparagus aphyllus (ἀσπάρραγος, *hist.* 1, 16, 6, 1. 3.). Cf. *Tournefort. it.* 1, 88. Sparogam a Sclavoniae incolis vocari *Anguillara* p. 115.

Loranthus europaeus (στέλκις, *causs.* 2, 25.).

Acorus Calamus var. indica (κάλαμος εὖσμος, *hist.* 9, 7.). Cf. *I. Bauhin. hist.* 2, 729. 730.

Veratrum album (ἐλλέβορος λευκός, *hist.* 9, 11.).

Musa paradisiaca (*hist.* 4, 5.) ubi arborem esse in India refert, foliis duos cubitos longis, struthiocamelorum pennis similia.

Oryza sativa (ὄρυζον, *ib.*) cum *Zea* componit, granum cartilagineum esse. De cultura *Oryzae*

apud Indos prima relatio *Aristobuli* apud *Strabonem* (15, 1014.).

Rumex Patientia (λάπαθρον, *hist.* 7, 2.).

Colchicum autumnale (ἐφήμερον, *hist.* 9, 16.).

Sed videtur etiam ἀσπάλαξ (*hist.* 1, 11.) esse, quod talpae bulbum effodere consuecunt.

Amyris Kataf Forsk. (λιβανωτοῦ δένδρον, *hist.* 9, 3.). De eo etiam *Herodot.* 3, 107.

Amyris gileadensis (βαλσάμου δένδρον, *hist.* 9, 6.). Describit et *Pausanias* (9, 28.) myrti magnitudine, foliis *Origani Maioranoidis*. *Cytiso* et *Terebintho* similem facit *Strabo* (16, p. 1107.).

Epilobium alpestre (οἶνοθήρα, *hist.* 9, 20.).

Acer Pseudoplatanus (σφένδαμνος, *hist.* 3, 6, 10.). Cf. *Bellon. obs.* 1, 17.

Acer creticum (γλίβον, *hist.* 3, 11.).

Diospyros Lotus (διοςπυρρός, *hist.* 5, 13.) cum *Ceraso* comparatur.

Diospyros Ebenaster f. *Melanoxylon* (ἐβένος, *hist.* 4, 5.). Sed simul graecam tractat, de qua vide sub *Anthyllide*.

Daphne sericea f. *oleaefolia* (*hist.* 1, 16. 4, 11.) ad lacum *Orchomenium* crescere dicitur.

Daphne Cneorum (κνώρον, *hist.* 1, 16. 6, 2.).

Erica scoparia f. *arborea* (ἐρείκκη, *hist.* 1, 23.).

Polygonum forte *maritimum* aut *divaricatum* est *περδίκιον* illud radice ampla, quod a perdicibus id quaerentibus nomen habeat (*hist.* 1, 11.). Έλ.

ξίνη faltem cognominem adferunt *Dioscorides* (4, 86.) et *Galenus* (*fac. simpl.* 6, p. 175.).

Butomus umbellatus (βούτομος, *hist.* 1, 11.) 4, 11.) maxime in lacu Orchomenio. Cf. *Pseudo-Democrit. in Geopon.* 2, 6.

Laurus Cinnamomum et *Cassia* (*hist.* 9, 5.) describuntur quidem peregrinatorum fide, sed pleraque falsa. Frutices enim credit, in convallibus crescere refert etc.

Cassya filiformis sine dubio τὸ συριακὸν βοτάνιον est, quod Καδύτας appellatur, arboribus, vepribus ac aliis plantis innascens (*causs.* 2, 23.). Miram eam vocat et paradoxam, qualem *Forskoleus* (*flor. uegypt. arab.* p. 84.) Volutellae aphyllae nomine, in Arabia inventam describit.

Cercis Siliquastrum (κερκίς, *hist.* 1, 18.) inter leguminosas numeratur.

Hyperanthera Moringa (βαλάνου δένδρον, *hist.* 4, 2.) describitur trunco παρεστραμμένω, foliis myrti sed longioribus.

Rhododendron ponticum ea arbor esse videtur, quae, rosas floribus gefiens, mare ponticum (τὴν ἔξω θάλατταν) accolit (*hist.* 1, 21.).

Arbutus Unedo (κόμαρος, *hist.* 1, 15. 3, 16.) cuius fructus μεμαίνυλον dicitur, folium laurino et ilicino simile sempervirens, flores myrtinis similes racemosi terminales.

Arbutus Andrachne (ἀνδράχνη, *hist.* 1, 15. 3,

16.). Ob paniculae pedunculos hispidos fructum ἐκπαπποῦσθαι refert. Sine dubio lacuna in textu est. Forte de κοκκυγία (loco κοκκυμηλέας) fermo erat, cuius (Rhois Cotini) fructus ἐκπαπποῦται.

Tribulus terrestris et *Fagonia cretica* (hist. 6, 1. 5.), nomine τριβόλου describuntur. Ille foliis cicerinis gaudet, haec etiam Φυλλάκανθος, sero proveniens et in filiqua semen gerit.

Sedum Anacampseros (ἐπίπετρον, hist. 7, 8.), sed ἄνανθος, vitio forte librarii, dicitur.

Agrostemma flos Iovis (Διὸς ἄνθος, hist. 6, 6.).

Agrostemma coronaria (Φλόξ, ib.).

Lychnis chalcedonica forte πόθος, hist. 6, 7.

Euphorbia Paralias (ὁ μυρτίτης καλούμενος τιθύμαλλος λευκός, hist. 9, 12. et μήκων sempervirens, hist. 1, 15.), foliis gaudere dicitur angustis fetaceis, montosa amare et fructum κόρυα appellari.

Euphorbia Peplis (ὁ παρόλτος κόκκος, hist. 9, 12.), foliis subrotundis.

Euphorbia orientalis (ὁ ἄρξην τιθύμαλλος, hist. 9, 12.), foliis oleae similibus.

Euphorbia antiquorum, hist. 4, 5. bene describitur. Idem est καυλὸς fortibus spinis, succo copioso ficulnei simili, quem in India Aristobulus invenit (Arrian. exped. Alex. 6, 22.).

Rhizophora Mangle (hist. 1, 12. 4, 5.) fide peregrinatorum describitur. De ea narrat et Onesicritus apud Strabonem (15, 1016.).

Sempervivum tectorum (ἀείζων, *hist.* 1, 16, 7, 14.).

Punica Granatum (ῥοιά). Fructus immaturus κέτινος (*causs.* 1, 16. *Galen. comp. medic. sec. loca*, 7, 256.).

Cactus Opuntia (*hist.* 1, 12.). Opus Locridis patria: ficus indica quoque appellatur.

Prunus domestica (κοκκυμηλέα, *hist.* 1, 18.).

Prunus infiticia (σποδιάς, *hist.* 3, 7.), quae fit velut prunus fylvestris.

Prunus Cerasus (κέρασος, *hist.* 3, 13.). Videtur tamen haud adeo vulgaris in Graecia fuisse, licet egregie Theophrastus describat desquamationem corticis, florem et fructum.

Prunus Padus (πάδος, *hist.* 4, 1.). *Amygdalus communis* (*hist.* 7, 12.).

Pyrus Cydonia, cuius duplex varietas, στρουθίων, *Cydonia oblonga* et κυδωνίων, *Cydonia maliformis* (*hist.* 2, 3.) recensentur. Cf. *Athen.* 3, 81.

Pyrus cretica (ἕψος ὀψιβλαστότατον, *hist.* 3, 6. manifesto autem κολυτέα τῆς Ἰδης *hist.* 3, 17.). Frutex est, folio laurino, subtus cano-tomentoso nervoso: nec florem nec fructum ferre dicitur. Descripsit tamen et florem et fructum *Alpinus exot. c.* 2.

Pyrus Amelanchier (συκῆ Ἰδαία, *hist.* 3, 17.).

Pyrus torminalis (μέσπιλος ἀνθηδών, *hist.* 3, 12.) ob incisum folium et spinarum defectum.

Pyrus Aria (αἰρία, *hist.* 3, 6.). Bene describit *Anguillara* p. 81.

Mespilus Cotoneaster (μέσπιλος, σητάνειος, *hist.* 3, 12.).

Mespilus Pyracantha (ἔξυάκανθα, *hist.* 3, 4. 6.).

Crataegus Azarolus (κράταργος, *hist.* 3, 15.).
Male *Athenaeus* (2, 11.) pro *Cerafo* habet, quod animadvertunt *Bodaeus* p. 151. et *Lefebure de Villebrune ad Athen.* p. 187.

Sorbus domestica (σῆ, *hist.* 3, 12.).

Spiraea salicifolia (σπειραῖα, *hist.* 1, 23. Cf. *Clus.* *hist.* 1. p. 84.).

Rosa centifolia (*hist.* 6, 6.) ad Philippos sponte crescere dicitur: sponte crescere in Macedonia iam *Herodotus* testatur (8, 138.). Et nostris temporibus inventa est ad Kubam in Schirwan Persiae borealis (*Marschall von Bieberstein Beschreib. der Länder am Kaukasus*, p. 78.): odoratissima Cyrenaica vocatur, quae forte *R. moschata*: sed sempervirens etiam memoratur (*hist.* 1, 15.), qualis in climate australi esse omnino potest. Totus frutex ἔωδωνία vocatur, sicut ἰωνία, κρηωνία.

Rubus fruticosus (βάτος, *hist.* 1, 15.) sempervirens.

Rubus caesius (*hist.* 3, 18.) repens.

Rubus idaeus (*ib.*) erectus.

Tormentilla erecta (πεντάφυλλον, *hist.* 9, 14.).

Papaver Rhoeas (ῥοιὰς, *hist.* 9, 15.).

Glaucium phoeniceum (μήκων κερατίτις, *ib.*).

Chelidonium maius (χελιδόνιον, *hist.* 7, 14.).

Corchorus olerius (κόρχορος, *hist.* 7, 7.).

Cf. *Plin.* 21, 53. *Anguillara* p. 92. eandem credit cum ἀναγάλλιδι Dioscoridis, de quo vehementer dubito.

Cisti duae species, inter quas *C. creticus* flore purpureo (*hist.* 6, 2.) obiter memorantur: mala lectio κισσοῦ pro κίστου.

Tilia europaea (Φίλυρα, *hist.* 3, 10. 5, 4.) manifesto est, quae folio, cortice, materie, flore fructuque insigniter cum nostra congruit.

Tilia alba forte ea est, quae folia ampliora et ἐκλευχότερα (candicantia) habere (*causs.* 2, 26.) dicitur. Non Americam enim solummodo, sed Hungariam etiam incolere, *Kitaibelus* nuper (*pl. hungar.* t. 3.) docuit. Graecia itaque incolam eam credere nil vetat.

Nymphaea alba (σίδη, *hist.* 4, 11.) in lacu Orchomenio.

Nymphaea lutea (νυμφαία, *hist.* 9, 13.).

Nymphaea Lotus (λωτὸς, *hist.* 4, 10.).

Nelumbium speciosum (κιάμος, *hist.* 4, 10.).

Et huius et Loti descriptionem vide apud *Herodot.* 2, 92.

Anemone nemorosa (ἀνεμώνη λειμωνία, *hist.* 6, 7. 7, 8.

Anemone coronaria forte alia ἀνεμώνη, quibus ad ferta conficienda utebantur.

Ranunculus forte *Ficaria* est ὀφία (*hist.* 7, 8.), quae simul cum foliis florem promit.

Helleborus orientalis (ἐλλέβορος μέλας, *hist.* 9, 11.).

Teucrium Polium (πόλιον, *hist.* 1, 16.).

Teucrium creticum (ἐλέγιον, *hist.* 6, 6.). Misfam sibi e Cephalonia testatur *Anguillara* p. 172.

Teucrium Chamaedrys (χαμαίδρυς, *hist.* 9, 10.).

Satureia capitata (θύμος, *hist.* 6, 2.). Hunc thymum laudat praeprimis *Galenus* (*antid.* 1, 427.) ut optimam mellis materiam.

Satureia Thymbra (θύμβρα, *ib.*). Cf. *Bel- lon. obs.* 1, 2.

Melissa cretica (καλαμίνθη, *causs.* 2, 22.).

Mentha sylvestris (σισύμβριον, *hist.* 2, 5. *causs.* 2, 22.).

Mentha sativa (μίνθος, *ib.*).

Marrubium peregrinum et creticum (πράσιον, *hist.* 6, 2.). Duae hae species satis bene distinguuntur.

Marrubium Pseudo-Dictamnus (ψευδοδίκταμνος, *hist.* 9, 16.).

Origanum Maioranoides (ἀμάρακος, *hist.* 1, 15.).

Origanum creticum (ὀρίγανον λευκόν, *hist.* 6, 2.).

Origanum heracleoticum (ὀρίγανον μέλαν, *ib.*).

Origanum Dictamnus (δίκταμνος κρητικός, *hist.* 9, 16.).

Origanum Tournefortii (δίκταμνος τρίτος, *ib.*)
ob folia hirsutiora, qualia *Mentha sylvestris* habet,
diversum. Cf. *Tournefort. it.* 1, 91.

Thymus vulgaris (ἔρπυλλος, *hist.* 6, 7.).

Lavandula Spica (ἴφνον, *hist.* 6, 6.). Ex
auctoritate *Hesychii*, qui (*ad h. v.*) λαβαντίδα,
i. e. *Lavandulam* dicit. Cf. *Bod. ad Theophr.* p. 669.

Ocimum Basilicum (ώκιμον, *hist.* 7, 3. et aliis
locis.). Diu quidem, maxime ob radicem ligno-
sam haesitavi, essetne haec planta, neque tamen
alii adsignare possum, quae *Theophrastus* illi tri-
buit. Cf. *Schol. Nicandr. alex.* 280., ἡδύσμων
ἴμοιον. *Tragus* (*stirp. hist.* 2, 25.) perperam
Polygonum Fagopyrum esse vult, quod pabulum
fuerit, priusquam filiquas proferat, metendum
(*Varro r. r.* 1, 31.). Certiores nos tamen facit
Belonius (*obs.* 2, 40.), *ocimum* in oriente li-
gnescere, in triplo maiorem excrescere altitudinem
acolerum loco comedi. Cf. *Amoreux in act. soc.*
reg. agricult., Paris 1789. p. 62 f.

Sesamum orientale (σήσαμον).

Melampyrum arvense (μελάμπυρον, *hist.* 8, 6.).

Antirrhinum maius (ἀντίρρινον, *hist.* 9, 21.).

Sed corruptus locus, quum *Aparines* simile habe-
tur. Bene tamen, fructus μέσχου εἶναισ habere.

Orobanche tinctoria (αἰμόδωρον, *hist.* 8, 8.).

Acanthus spinosus (ἀκανθος, *hist.* 1, 16.).

Alyssum sativum (ἐρύσιμον, *hist.* 8, 3.).

Brassica Eruca (εὔζωμον, *hist.* 1, 9. 7, 3.).

Oleribus olim adnumerata, ut *Lactuca* comedebatur.

Brassica Napobrassica (γάγγυλις, *hist.* 7, 4.).

Raphanus sativus (ῥαφανίς, *ib.*). Et maior et minor varietas.

Hesperis tristis (ἔσπερις, *causs.* 6, 28.). Cf. *Plin.* 21, 7.

Portulaca oleracea (ἀνδράχνη, *hist.* 7, 3.).

Althaea officinalis (ἀλθαία, *hist.* 9, 17.).

Lavatera arborea forte *μαλάχη* s. *άλμιον* (*hist.* 1, 4. 4, 20.).

Spartium Scorpius (σκόρπιος, *hist.* 6, 1. 3. Cf. *Anguillara*, p. 143.).

Ononis antiquorum (ὄνωνις, *hist.* 6, 5.).

Anthyllis cretica (ἐβένη, δένδρον θαμνώδες, ὡςπερ ὁ κύτισος, *hist.* 4, 5.). *Ebenum* hanc creticam primus stabilivit *Honorius Bellus* (*ad Clus. hist. app.* p. 309.), dein *Prosp. Alpinus exot.* 2, 32. addita icone p. 278.

Phaseolus vulgaris (δόλιχος, *hist.* 8, 3.).

Iam tum ex India forte cum Alexandri militibus adlatos fuisse phaseolos, patet e descriptione Theophrasti et e loco *Galenii* (*fac. alim.* 1. p. 317.), ubi a *Diocle* inde *Carystio*, Theophrasto tempore aequali, descriptos fuisse refert.

Dolichos forte *Catiang* (*hist.* 4, 5.). Fuisse legumen quoddam in India, quod Graeci Φάκος appellaverint, foeno graeco simile.

Arachis hypogaea (σύγγον, *hist.* 1, 1. 11.). Fructum sub terra ferre, βλαστὸν exilem, radicem longam et vescam, colligi Nilo redundante et aras eo coronari.

Lathyrus sativus (λάθυρος, *hist.* 8, 3.).

Lathyrus Aphaca (ἀφάκη, *hist.* 8, 5. 8.).

Lathyrus amphicarpos (ἀραχιδίνα, *hist.* 1, 1. 11.). Ridiculum, Solanum tuberosum a *Clusio* huc relatum fuisse. Lathyrum tuberosum habet *Colamna ephras.* 1, 156. p. 301.

Lathyrus tuberosus (ἀρακος, *hist.* 8, 8.). Cf. *Galen. fac. alim.* 1, p. 316.

Vicia Faba (κόσμος, *hist.* 8, 3.).

Cicer arietinum (ἐρέβινθος, *hist.* 8, 3. κρέος 8, 5.).

Pisum sativum (ὁ πύσος, *hist.* 8, 3. ἐρέβινθος ἐρεβιαῖος, 8, 5.).

Pisum Ochrus (ὠχρὸς, *hist.* 8, 3.).

Biserrula Pelecinus (πηλεκίνος, *hist.* 8, 8.) inter Lathyros spontanea. *Coronillam* habet *Securidacam Clus.* *hist.* 2, 236. 237.

Colutea cruenta (κολουτέα πρὸς Λίπαραν, *hist.* 1, 18. 3, 14. 17.).

Glycyrrhiza asperrima (γλυκεῖα ῥίζα σκυθική, *hist.* 9, 13.). Narrat, hac radice vesci Scythas

cum hippace. Idem adfirmat *Pallasius* (*Reise*, 1. app. n. 121.), qui hanc speciem frequentissimam in deserto ad Iaikum invenit, quae a Calmuccis avide comedatur et theae loco infundatur.

Ervum Ervilia (ἔρβορος). Pabulum bouum cultum. Cf. *Aristot. hist. anim.* 3, 21. *Galen. fac. alim.* 1, p. 304.

Astragalus creticus Lam. (τραγάκιανθα, *hist.* 9, 1.). Prius foli Cretae peculiarem putasse, iam vero et in Achaide Peloponesi inventum fuisse. Hanc esse veram speciem gummiferam, *Tournefortius* docuit, invenit etiam nuper in Caucaso *Marschallius* (*Beschr. der Länd. am Cauc.* p. 78.).

Medicago sativa (μηδική, *hist.* 8, 8.).

Medicago arborea (κύτισος, *hist.* 4, 20.). Cf. *antiqu. bot.* p. 57.

Citrus medica (μηλέα μηδική ἢ περσική, *hist.* 1, 22. 4, 4.). Bene describitur, sed optime provenisse in Graecia haud videtur, quum edules fructus non haberentur, sed ob solam spiritus εὐσμίας in ore fervarentur. Serebatur in vasis fictilibus perforatis, ut radicem agere tutius posset.

Lactuca sativa (θριδικίνη, *hist.* 1, 16. 7, 4.). Plures aderant varietates; candida, quae dulcior ac tenerior; rotundicaulis, Laconica, folio crispo spinoso (quae forte *L. crispa*) et laticaulis, adeo gigantea, ut pro valvis hortorum haberetur.

?*Prenanthes purpurea* est *Tabernaemontano* (1, 319.) *λιβανώτις άκαρπος*, (*hist.* 9, 12.).

Tragopogon crocifolius (*τραγοπόγων*, *hist.* 7, 7.), folio croceo, calyce amplissimo et pappo plumoso.

Sonchus maritimus (*σόγκος* 7, 9.) folio spinuloso.

Leontodon Taraxacum (*άΦάκη*, *hist.* 7, 8.), primo vero florens, per totum annum durat.

Cichorium Intybus (*κιχώριον*, *hist.* 1, 16. et aliis locis.).

Helminthia echioides (*πίκεις*, *hist.* 7, 11.).

Hyoferis lucida (*ύποχόεις*, *hist.* 7, 11.).

Carthamus tinctorius (*κνήκος*, *hist.* 6, 3. 4.).

Carthamus mitissimus (*κνήκος μαλακώτερος και λειότερος*, *hist.* 6, 4.).

Carthamus arborefcens sine dubio gigantea illa *κνηκοῦ* species est, quae (*hist.* 6, 4.) memoratur.

Carthamus lanatus (*άτρακτυλῖς ἢ Φόνος*, *hist.* 6, 4.), qui vulneratus succum edat cruentum. Cf. *Column. ephraf.* 2. *Anguill.* p. 149.

Onopordon Acanthium (*άκανος*, *hist.* 1, 16. 6, 1. 4. 9, 13.). Cf. *Honor. Belli epist. ad Clus.* p. 510. *Όνόγωρον* dicit *Nicander*, *ther.* 71. E *Creta* advectum describit *Anguillara* p. 189.

Carduus leucographus (*λευκάκανθος*, *hist.* 6, 3.).

Carduus arvensis (ἡ ἀκανθα ἡ κείνωθος, *hist.* 4, 11.). Cf. *Column. ephraf.* 1, 12. *Anguillara* p. 141.

Scolymus maculatus (σκόλυμος, *hist.* 6, 4.). Edulis tum radix tum floris basis ipsa. Diu arbitratus sum, nostram Cynaram Scolymum intelligi, donec *Anguillarae* optimi (p. 155.), *Clusii* (*hist.* 1, p. 155.) et *Beckmanni* (*Gesch. der Erfind.* 2, 209.) argumenta perpenderim. Docuerunt ii enim, Scolymum Linnaeanum, Bononienfibus *Eringio* dictum, radiceque vesca praeditum, omnino eundem esse cum Theophrasteo, alienum autem a Dioscorideo, quippe qui magis cum nostra Cynara congruat. Id eryngium *Plinii* (22, 8.) esse, maxime probabile est.

Cynara Cardunculus (κάκτος, *hist.* 6, 4.). Edules petioli foliorum. Cf. *Athen.* 2, 28.

Arctium Lappa (ἀραρίνη altera, *hist.* 7, 14.).

Carlina acaulis (χαμαιλέων λευκός, *hist.* 9, 15.).

Acarna gummifera (ἰξίνη, *hist.* 6, 4. 9, 1.). Mastichinum largiri laticem sanguineum. Cf. *Column. ephraf.* 1. Bene describit, qualem in Umbria invenerit, *Anguillara* p. 158. Cf. *Alpin. exot.* c. 54. ic. p. 124. 125.

Acarna cancellata (πτέριξ, *hist.* 6, 4.). Capitula florum involucris spinulosis et seminibus papposis dentis, comedi. Hanc et antecedentem spe-

ciem Cretae incolae et hodie amant. Σκαλίον vocari, Scaleram autem ab incolis Tarenti *Anguillara* testatur p. 137. Cf. *Alpin. exot.* 2, 21. p. 255.

Santolina forte *Chamaecyparissus* (ἀβρότονον, *hist.* 6, 7.).

Gnaphalium Stoechas (ἐλίχρυσον, *hist.* 7, 3. 9, 21.).

Inula viscosa et *Pulicaria* (κόνυζα ἀγγέν και θήλυ, *hist.* 6, 2.). Cf. *Schol. Theocrit. id.* 7, 68.

Senecio vulgaris (ἡεργερών, *hist.* 7, 8.).

Doronicum scorpioides (θηλύφρονον, σκόρπιος, *hist.* 9, 19.). Folia Cyclamini similia, radix scorpionem refert (Cf. *Column. ephr.* 2, 18. p. 36.).

Centaurea benedicta (ἀκορνα, *hist.* 1, 16. 6, 4. forte et ἀκορος, *hist.* 1, 22.), folio spinoso, flore flavido et λιπαρό. Cf. *Anguillara* p. 146.

Centaurea Cyanus (μήκων Ἡρακλεία, *hist.* 9, 13.). *Fab. Columna* saltem huc refert (*phytob.* p. 74. t. 21.).

Brotera corymbosa Willd. (χαμαιδέων μέλας, *hist.* 9, 13.). Primus eam in Sclavonia et Apulia viderat, delinearique curavit optimus *Anguillara* p. 139. 140.

Echinops Ritro (ἐύτρος 6, 3.). Cf. *Anguillara* p. 142.

Orchis Morio (ὄρχις, *hist.* 9, 19.).

Aristolochia cretica (ἀριστολοχία, *hist.* 9, 13. 22.). Cf. *Nicandr. ther.* 510.

Typha latifolia (τύφη, *hist.* 1, 8. 4, 11.).
Sed corruptus locus: pro ἀφύλλος enim ἀφύλλο-
λάνθης legendum. *Bod. ad Theophr.* p. 464.

Phucagrostis maior Caulin. (φυκοῦ γένος τῆ
ἐργώστιδι ὅμοιον, *hist.* 4, 7.). Cf. *Caulin.* in
Usteri's Annal. 11, 33. Aliud nomen *Cymodo-
ceae aequoreae* largiuntur huic plantae auctores *an-
naliaum bot. angl.* vol. 2. p. 96.

Alnus oblongata Willd. (κλήθρα, *hist.* 3, 4.).

Cocos nucifera (κονκίφορα, *hist.* 4, 2.). A
vulgari phoenice hanc palmam differre, quod fru-
ticosa sit, fructum ferat rotundum, mole insignem
et latice gratissimo plenum. Primus *Anguillara*
(p. 70.) fructum hunc verum cognovit.

Poterium spinosum (φλέως, στοίβη καλουμέ-
νη, *hist.* 6, 1. 5.).

Thelygonum Cynocrambe (φύλλον θηλύγονον
καὶ ἀγγήνόνγονον, *hist.* 9, 19.).

Arum Colocasia (ἀρον, *hist.* 7, 11.). Cf.
Anguillara p. 127.

Arum Dracunculus (δρακοντίον, *ib.*).

Corylus Avellana et *tubulosa* Willd. distin-
guuntur *hist.* 3, 15. Esse enim, quae rotundam
et aliam, quae oblongam nucem ferat.

Carpinus Betulus (ζογία, *hist.* 3, 4. 6. 10.),
Plinio (16, 15.) et *Vitruvio* (2, 9.) ita verten-
tibus.

Quercus Ilex (πρῖνος, *hist.* 3, 16.).

Quercus coccifera (πεῖνος, ἡ τὸν Φοινικοῦν κόκκον Φέρει, *hist.* 3, 8.).

Quercus Cerris (ἑξὺν ἀγρία). Namque folium habet solidum πολυσχιδές (1. δισχιδές), προμηκέστερον ἀπίου καὶ ἐξακανθίζον (*lacinae foliorum sunt mucronatae*). Καρπὸς βαλανῶδες ἐν ἐχίνῳ (*calyx hispidus crinitus*) καὶ οὐχ' ὡς ἡ Διὸς Βάλανος ἀκανθώδης (*hist.* 3, 6.). *Caesalpinus* (*de plant.* 2, 3.) non sine difficultate *Fago sylvaticae* tribuit. Cf. *Bellon. obs.* 1, 41.

Quercus Suber (Φελλὸς, *hist.* 3, 16.).

Quercus Pseudo-Suber Santi (ἀλφιλοειδής, *hist.* 3, 9.). Cf. praesertim *Dalechampii* descriptionem apud *Bod.* p. 154.

Quercus Aegilops (αἰγίλωψ, *hist.* 3, 9.).

Quercus Esculus (Φηγὸς, *hist.* 3, 9.).

Quercus Ballota *Desfont.* (ἡμεγίς, *hist.* 3, 9.). De ea quercu loquitur *Strabo* (3, 215.).

Quercus Tournefortii (πλατύφυλλος, *ib.*).

Quercus faginea (σμίλαξ Ἀρκαδῶν, *hist.* 3, 16. Haec forte est παιδέρωσ *Pausaniae* (2, 10.) humilis, Sicyoni peculiaris, foliis subtus canis, minoribus quam *Qu. Esculi*. Cf. *Desfontaines in annal. phys. gall.* 58, 375 f.

Juglans regia (καρύα περσικῆ, *hist.* 1, 18, 3, 7.).

Fagus Castanea (Διὸς βαλανὸς εὐβοικῆ, *hist.* 1, 18. κασταναῖκὸν κάρυον, *hist.* 4, 10.).

Morus nigra (συκιάμινος, *hist.* 1, 19.).

Ostrya vulgaris (ὄστρέα, *hist.* 3, 4. 10.).

Pinus Abies (ἐλάτη). Graeci nostrates, Pontus euxini accolae, ἐλάτης nomine insigniunt *Pinum orientalem* (*Tournefort. it.* 2, 104.).

Pinus Larix (πίτυς). Hanc solam regerminare e caeso trunco, ut in Lesbo acciderit, incenso monte Pyrrhaeo (*hist.* 3, 10.).

Pinus maritima (πεύκη Ἰδαία, *hist.* 3, 10.).

Pinus halepensis (πεύκη παράλιος, *ib.*).

Pinus picea (πεύκη.).

Pinus Pinea (πεύκη κωνοφόρος, *hist.* 2, 3. *causs.* 1, 23.).

Thuia articulata (θύσιον, θύια, *hist.* 5, 5.). In agro Cyrenensi copiosam esse Cupresso similem, radicem densam, materiem densissimam. Invenerunt in collibus Barbariae et *Shawius* et *Vahlus* (*symb.* 2. f. 48.) et *Fontanefius* (*fl. atlant.* 2. t. 252.). Male sagacissimus cetero *Anguillara* (p. 47.) ad Sabinam refert.

Cucumis sativus (κολοκύνθις.).

Cucumis Melo (σίκνος.).

Cucurbita Pepo (σικύα.).

Cucurbita Citrullus (πέπων.).

Salix Helix (ιτέα ἔλιξ, *hist.* 3, 13.).

Salix riparia (ιτέα μέλαινα, *ib.*).

Salix alba (ιτέα λευκή, *ib.*).

Salix babylonica (ἐλαιάγνος, *hist.* 4, 11.).

Humida loca amans, folio incano, flore populi simili, fructu nullo. Cf. *Rauwolf itin.* p. 112.

Viscum album (ἰξία, *causs.* 2, 23.).

Juniperus communis (ἀρκευθος.).

Juniperus nana (κεδρίς, *hist.* 1, 15. 16.). Non arborefcit.

Juniperus Oxycedrus (κέδρος, *hist.* 1, 16. 3, 12.). Nomine ἀρκευθου μεγάλης describit *Dioscorides* (1, 103.). Cf. *Anguillar.* p. 45. 46.

Taxus baccata (μίλος, *hist.* 3, 10.).

Buxus sempervirens (πύξος, *hist.* 3, 15.).

Phoenix dactylifera (Φοῖνιξ).

Cycas circinalis (κύνας, *hist.* 2, 8.). Inde panes confici.

Chamaerops humilis (χαμαιριφές, *hist.* 2, 8.).

In Creta et Sicilia inveniri, e radice germinari, infervire ad sportulas et vitilia. *Anguillara* p. 71. Cefaglione appellari in Sicilia.

Tamus communis (ἀμπελος Ἰδαία, *hist.* 3, 17.) folio rotundo minori integro.

Populus alba (λευκή) et *nigra* (αἰγείρος, *hist.* 3, 14.).

Pistacia Lentiscus (σχίνος, *hist.* 9, 1.).

Pistacia Terebinthus (τέρμινθος, *hist.* 3, 15.).

Smilax aspera (σμίλαξ, *hist.* 1, 16. 3, 18.)
Φύλλον εις ὄξυ προῆγον καὶ παραγωνίζον.

Ruscus aculeatus (κεντρομυρρίνη, *hist.* 3, 17.).

Ruscus racemosus (ῥαύπαλος, *hist.* 3, 7, 4, 1.).

Ruscus Hypophyllum (δάφνη Ἀλεξανδρείη ἐπι-
Φυλλοκιάσπος, *hist.* 1, 16. 3, 17.).

Acacia Senegal (ἄκανθος λευκή, *hist.* 4, 3.).
Huius flores esse adspectu pulcros (sulfureos) et
odore suaves: coronis ideo implecti, quod et testa-
tur *Hellanicus* apud *Athen.* 15, 678.

Acacia arabica (ἄκανθος μέλαινα, *ib.*). Illam
cortice albo, hanc fusco insigniri, utramque gum-
mi largiri et egregiam materiem. Hanc materiem
cum ligno lotino componit *Herodotus* (2, 96.) et
ad navigia struenda adhiberi testatur.

Acacia Gatchu (ἄκανθος τῆς Ἀγίας χώρας,
hist. 4, 5.) quae lacrimam fundat.

Mimosa polyacantha (ὑλημα ἴδιον περὶ Μέμφιν,
hist. 4, 3.). Totus aspectus spinis horridus, folia
filicina, quae si quis tetigerit, collabi et post ali-
quod tempus iterum erigi. Nulla, quod sciam,
Mimosa Africae incola est, quae sensitiva sit, prae-
ter hanc speciem, quam *Brucius* nomine *Ergett el*
Krone (*Reise*, 5, t. 7.) delineavit.

Polypodium vulgare, in arborum truncis quan-
doque inveniri (*causs.* 2, 23.).

Athyrium Filix femina (σηλύπτεις, *hist.* 9,
20.).

Asplenium Trichomanes (τριχομανές, *hist.* 7,
13.). Stipite nigro, foliis parvis oppositis.

Asplenium Hemionitis (ἡμίονιον, *hist.* 9, 19.).

Scolopendrium officinale (σκολοπένδρον, *ib.*).

Adiantum Capillus (ἀδίαντον, *hist.* 7, 13.).

Fucus bulbosus Turn. (Φύκος γένος, ὃ καλοῦ-
σιν ἔνιοι πράσον, ἄλλοι δὲ ζωστήρα, *hist.* 4, 7.)
latifolius, colore herbido, radice densa bulbosa ex-
tus hirta supra squamata.

Fucus aculeatus Turn. (τὸ δὲ τριχῶδες, ὡς περ
τὸ μάραθρον, *ib.*).

Fucus saccharinus (πράσον, *ib.*). Nasci in
oceano extra Herculis columnas, mira magnitu-
dine, oriri autem velut ex umbilico. Est hic co-
tyledon, quali Fucum delineavit *Gunnerus flor.*
Nor v. 2, t. 9. f. 4. 5.)

Fucus cartilagineus (Φύκος γένος κάλλιστον
ἐν Κρήτῃ, ᾧ βάπτουσι τὰς ταινίας καὶ τὰ ἔργα, *ib.*).

Fucus tamariscifolius Turn. *F. Myrica* Gmel.
fac. t. 3. (δρυς, ἧς φύλλον μυρικωδέστερον καὶ λεπ-
τόν, πολὺ δὲ καὶ οὐκ ἀνόμοιον τοῖς τῶν ὀσπρίων λο-
βοῖς, κοῖλον δὲ ἔνδοθεν· ἡ δὲ μορφή σκολιωτέρας, αἰ-
κρέμονας ἔχει σκολιωτέρας καὶ βραχυτέρας καὶ πυ-
κνωτέρας, *ib.*).

Fucus filiquosus (ἐλάτη, ἧς φύλλον προμηκέ-
στερον καὶ παχύτερον, ἡ δὲ μορφή μονόκαλος καὶ
ὀρθή, *ib.*). In ramis animalcula marina residere.

Fucus forte volubilis f. *spiralis* Barrel. *ic.*
1303. est ἄμπελος ποντία, *ib.*

Fucus turbinatus Gmel. *fic.* p. 97. t. 5. f. 1.
(συκῆ ποντία ἀφύλλος, *ib.*).

Fucus palmatus Gmel. t. 30. (Φοῖνξ ποντία,
ib.).

Fucus membranifolius Woodv. in Linn. *trans-*
act. 3, t. 15 f. F. *Palmetta* fl. dan. 827. potest
δάφνη ποντία esse.

Ulva Lactuca (ἄλλο δὲ βότρυον, ὃ φύλλον ἔχει
ποῶδες τῇ χερά, πλατὺ δὲ καὶ οὐκ ἀνόμοιον ταῖς
θριδακίνοις, *ib.*).

Tuber cibarium Sibth. est ὕδνον, maxime κε-
ραύνιον, κράνιον, γεράνειον (*hist.* 1, 9.) de quo et
Athen. 2, 21.

Agaricus forte *deliciosus* f. *campestris*, μύκης
(*hist.* 1, 8.).

Helvella forte *esculenta* aut *Morchella escu-*
lenta erit πύξος f. ut legit *Athenaeus*, πέζια (*hist.*
1, 9.).

En totum vegetabilium, quae cognovisse Theo-
phrastus videtur, ambitum, in quibus definiendis
si nonnunquam lapsus fuero, excusandus esse vi-
deor et mancis descriptionibus et corrupto textu
et ipsis auctoris erroribus. Etenim longe alienus
Theophrastus a praeceptoris more fuit, qui omnia,
quotquot descripsit, ipse etiam examinare fategit.
Noster vero peregrinatorum fide aut relationibus,

quas vulgus ferebat, nixus, plurimas immiscuit fabulas, quae si ipsius fidem superare videbantur, περι τούτου δὲ σκεπτόν plerumque adiunxit.

PHYSICA VEGETABILIIUM.

Historiam plantarum naturalem Theophrastus obiter et quasi aliud agens tractavit, calamo eas fugaci delineans properavit ad rationes vegetationis, in quibus exponendis et ad artes, praesertim ad hortorum et agrorum culturam applicandis omnis esse studebat.

In *nominibus* partium deligendis curiosus fuit, eaque studiose definivit, quod satis laudandum, quum novo saepe et prius haud usitato significatu voces usurpet. De definitionibus tamen agens (*hist.* 1, 6.) οὐκ ἀκρβολογητέον inquit τῶ ὄρω, ἀλλὰ τῶ τύπῳ ληπτέον τοὺς ἀφορισμοὺς. Accidentales tamen et essentialia differentias probe agnoscit: sylvestres enim et urbanas, floriferas et non floriferas, arbores, frutices et herbas haud naturali et essentiali modo inter se differre manifesto docet.

Foliorum formas non male expressit, plerumque tamen similitudines adfert, προσεμφερὲς τῶ τῆς πτελέας, δάφνης, ελαίας. Ad marginem praecipue respexit, έντομας distinxit ab εύσχίστοις foliis: μίσχον (petiolum) fere ubique descripsit. (*hist.* 1, 16.).

Arbores primus vocat *μονοστελεχεις*, Frutices vero (*Φρύγανα*) *πολυστελεχεις* ἀπὸ *είζης*: posse tamen et olera arborefcere, quae *δενδρολάχανα* iccirco vocentur, et myrtum frutescere, ni continuo purgetur (*hist.* 1, 5.). *Βρύον* fere semper gemmas, *βλάστημα* autem germen e femine aut gemma prodiens (pouffe ou rejetton Gallorum) *ἔλικα* capreolum, *ἀκρέμονας* ramos aut *ὄζους* vocat.

De fructibus agens paucissimas arbores ὄσπρια ferre aut gymnospermas esse existimavit: *ἐλλοβοσπέρματα* (*siliquosfas*) optime distinxit ab *ἐμφλοιοσπέρμασι* et *παπποσπέρμασι* (*hist.* 1, 18. 7, 5.).

Ipsam vero plantae definitionem haud ausus est proferre: bene enim perspexit, adeo variam esse vegetabilium indolem, ut paucis verbis character eorum exprimi nequeat. (*Ὅλως δὲ πολύχουν τὸ τῶν φυτῶν καὶ ποικίλον καὶ χαλεπὸν εἶπεῖν κατ' ἔλιν, hist.* 1, 2.). Neque radicem enim neque caulem neque florem neque fructum omnibus singulisque plantis tribui posse.

Ceteroquin, veterum philosophorum more, a comparatione animalium cum plantis proficiscitur, ut et fabricam plantarum et partium usum exponat. Hinc ad humidum radicale et calidum primigenium omnia reducere conatur (*hist.* 1, 5. *cauff.* 1, 15.).

Quum Aristoteles in animalibus ad fibras et venas ubique consilium transtulerit, noster simili ratione haec principia in herbarum physicam intro-

duxit. Definivit autem *fibram* (ἴνα) longitudinale quid et continuum et fissile neque regerminans (ἀπαράβλαστον): *venas* vero esse maiores et densiores et ramosiores fibris. Inter utrumque principium semper carnem s. telam cellularem inveniri. Lignum maxime conflare ἐξ ἰνῶς καὶ ὑγροῦ. Progredi in folia et fibras et venas: e fibrillis solis constare folia graminea, ubi παράλληλαι progrediantur. Sic flores et fructus modo e fibris et carne, iam e fibris et cortice conflare (*hist.* 1, 17.). Venas et fibras omnium εὐγενεστάτας in abiete invenit (*hist.* 5, 2.). E quo quidem apparet, ἴνας Theophrasti esse fasciculos vasorum spiraliū, sub sensus cadentes, atque ligni prima rudimenta constituentes, qui omnino non dividuntur. Venas autem habet vasa peculiaris s. interstitia textus cellulosi, quae humores peculiare vehunt.

Corticem plantarum, imprimis arborum, dividi in duas partes, epidermidem (ἐπιπολῆς) et corticem proprium (Φλοιὸς κύριος.). Hunc maxime necessarium esse vitae, ut detracto eo pleraeque arbores intereant (*hist.* 4, 18. *causs.* 5, 24.). Corticem facile secedere a subiacente ligno, quum humores ascendunt (*hist.* 1, 4. 5, 1.).

Ligni duritiem variam esse pro foli differentia. Quae enim in montium cacuminibus creverint, multo meliorem habere materiem, quam quae in paludosis locis et udis (*hist.* 1, 11.). Unde et

materiem Macedonicam praestare Euboica (*hist.* 5, 3.). Durissimum lignum buxi credit et celtis (*hist.* 5, 4.). Duriozem etiam habet ligni partem eam, quae proxime medullam ambeat, μήτρα aut ἐγκάεδιον dictam (*hist.* 5, 5. 6.).

In medullae usu sibi constare noster haud videtur. Modo enim in ea ἀρχὴν τινα καὶ οὐσίαν ὑγρότητα quaerit, et, ut Arcades referant, medulla penitus exempta, arborem necessario interituram esse perhibet (*causs.* 5, 24.). Iam vero haud necessariam esse ac essentialem partem, quum cavi trunci ferre tamen et flores possint et fructus (*hist.* 4, 19.). Palmis nullam medullam, neque concentrica esse ligni strata, bene iam animadvertit (*hist.* 1, 9.).

Foliorum virorem exponere quidem nequivit: memoratu tamen digna explicatio, quam de sempervirentibus foliis exhibet: esse ea plerumque minoris molis et angustiora et pingua et suaveolentia (*hist.* 1, 13.). In Aegypto et Delta praeprimis tantum non omnes semper arbores virescere. Nullam esse rationem inter frondescentiae tempus et defoliationis: plura sero germinare aut frondescere, quae praecocius tamen folia perdant. Ante florum et fructuum proventum varias arbores delicere folia (*hist.* 1, 15.).

Nutriti plantas per folia egregie iam observavit. Nonnullos arbitrari, quod supinae foliorum faciei advehatur nutrimentum per partem

pronam, haec enim ἔντημον ἀεὶ ἐστὶ καὶ χνοώδην. Quod non recte fieri existimat, nullos enim esse meatus, quae folium penetrent, sed utramque paginam absorbere nutrimenta aërea (*hist.* 1, 16.).

Folia feminalia s. cotyledones probe iam differre animadvertit a reliquis, formam enim esse rotundiores simplicioremque, quae praecedere debeat angulosam et compositam (*causs.* 2, 22.). In eo *Göthium* τὸν πᾶνν habet adscclam (*von der Metamorphose der Pflanzen*, p. 11.).

De crescendi modo plura eximie observavit. Radicem ubique primo propelli: eam hyeme et autumno, τὸν βλαστὸν vero vere et aestate augeri (*causs.* 1, 13.). Alternam esse actionem crescendi et fructificandi. Quae enim in ampliorem succrescant magnitudinem, raro fructus perficere, et dum hoc fiat, augmentum plantarum suspendi (*causs.* 2, 14.). Bulbos ceparum et alliorum recita deorsum radices pellere, nec, ut tubera versus latera (*hist.* 1, 10.).

De duplici sexu plantarum multa occurrunt, quae tamen cum nostris ratiociniis haud facile congruunt. Vidit quidem flores masculos melonum terminales, sed simplices eos dicit, et tolli debere, quod βλάστησιν impediunt. Ibidem distinguit palmarum feminas a maribus (*hist.* 1, 22.). Sic et *Leontinus in Geopon.* 10, 4. Ὁ δὲ Φοῖνιξ ἐρᾷ καὶ δριμύτως ἐτέρου Φοῖνικος. *Plin.* 13, 4. *Ammian.*

Marcell. 24, 3. Achill. Tat. 1, p. 57. Nihilominus perversam habuisse de eo sexu sententiam, vel inde patet, quod ubique fere arbores et sylvestres et urbanas distinguat in feminas et mares. Has esse nodosiferas illis, ut pateat ex *κραινέας* cum *Θηλυκραινέας* comparatione (*hist. 1, 13.*). Hinc etiam non mirum est, si mares fructibus onustos ipse memorat (*hist. 3, 6.*).

In caprificatione multus est. Antiquum illum Graeciae morem, insecta, quae *Ψήγες* dicuntur, ficibus apponere, ut inde semina gignantur matura, strenue defendit, quod e putredine *ζωοποιός ἢ φύσις* possit semina perficere. In solo macro autem et aquilonio haud desiderari caprificationem, quia propter alimenti penuriam sponte fructus ficentur. Hinc etiam pulveris insersionem iuvare (*causs. 2, 12. 13. 5, 1.*). Nec in Italia tamen nec in Laconia necessariam esse hanc methodum (*hist. 2, 9.*). Cf. *Pontederæ anthol. 2, 33—35. Olivier voy. dans l'empire Othom. 2, p. 171.*

Quam parum lucida fuerit Theophrasti sententia de sexu plantarum, vel inde effci potest, quod amenta mascula avellanae (*κουλος*) cum gallis *Quercus cocciferae* comparat nec essentielles habet partes aut flores (*hist. 3, 7. 8.*).

De vitalitate feminum observationes haud paucas instituit. Generatim quidem ultra quadriennium haud durare perhibet (*hist. 7, 6.*), multo

dintius tamen leguminosa. Et esse in Cappadocia et Media locos, ubi per quadraginta et quod excurrit annos femina possint durare.

His accedunt *observationes singulares physicae*, quarum insignis copia apud Theophrastum invenitur.

Crescere plantas plurimas ἀπὸ δακτύλων, e gemmis aut bulbillis, qui in malo arbore miram faciem bestiarum praebeant, mediam enim esse turgidiorum, fructiferam, laterales vero graciles foliiferas (*hist.* 1, 13.). A femine solo crescere coníferas: et quae e feminibus solummodo crescant et propagentur, necessario deteriores fieri, haudquaquam easdem saltem qualitates servare, quam quae ἀπὸ παρασπάδος, παραφνάδος aut ἐάβδων. Phoenicem, quae nusquam nisi feminibus propagetur, propagari tamen capite secto in Babylonia (Cf. *Houttuyn's Pflanzen syst.* 1, 130.). Cupressum et laricem rarissime e caudice aut radicibus progerminare, fieri autem id in Creta et Tarrha (*hist.* 2, 3. 8.).

Generationem plantarum in locis, ubi ante non fuerunt, tum ex avium auxilio, quae feminibus vescantur (*causs.* 2, 24.) tum e fluviorum ripas inundantium graviditate declarat (*hist.* 3, 2.).

Soli et terrae efficaciam in plantarum indole mutanda magna fecit. In agro Elephantino nec vitim nec ficum folia perdere (*hist.* 1, 6.): apud

Gortynam Cretae esse platanum sempervirentem (*hist.* 1, 15.): punicam in Aegypto mutari in dulcem, circa Solos Ciliciae omnes fructus esse ἀπυρήνους (*hist.* 2, 5.). In Melo insula, quae fata sint, frumenta intra triginta aut quadraginta dies meti incipere. Quamobrem dicere incolas consuevissent: μέγρι τούτου δαῖ σπείρειν, ἕως ἂν εἶδῃ τις δράγμα. In Chalcia Rhodiorum insula hordeum, quod cum reliquis frugibus satum sit, meti iterumque feri ac tandem cum iisdem frugibus meti solere. Segetes Salaminis longe prius perfici quam in ceteris Atticae tractibus (*hist.* 8, 3.). E Sicilia in Achaiani advectam fuisse tritici speciem bimestrem, quae vero ὀλιγόχρος fit et ὀλιγόγονος. Ponderosissimum triticum ferre et Siciliam et Boeotiam (*hist.* 8, 4.).

Terram generatim eo fertiliorem esse, quo arctius partes mistae sint. Namque πλυντρίδα, qua fallones utantur, sterilem fere esse, fertiliorem fabulosam, λευκόγειαν (*causs.* 2, 5.). Sales plantis in totum nocere: consuefcere tamen Indos palmarum proventum salis irrigatione promovere (*causs.* 2, 7, 3, 22.). Cf. *le Goux de Flaix in Bibl. oecon. phys. ann.* 3, p. 256. f.

Aëris et anni temporum efficaciam in producendis plantarum vicissitudinibus egregie observavit. *Vernum* tempus incipit ab ortu Arcturi acronyctico (πρὸ Ἀρκτούρου) Martio et terminatur ortu heliaco Pleiadum (ἐπὶ Πλειάδι) Maio. Inde

aestas, in duas divisa partes, quarum altera ad Sirii heliacum ortum (ἐπὶ κυνι) Julio, altera ad ortum usque Arcturi heliacum (ἐπὶ Ἀρκτούρου) Septembri progreditur. Unde coepit *autumnus*, occasu pleiadum heliaco (μετὰ δύσιος Πλειάδων) Nov. terminatus. Neque tamen defunt menses in Theophrasto; γαμηλιῶν (Jan.), μουνιχιῶν (Mart.), Φαργηλιῶν (Apr.), σκιροφοριῶν (Mai.), ἑκατομβαιῶν (Jun.), μεταγειτριῶν (Iul.), βοηδρομιῶν (Aug.), πνυνεψιῶν (Oct.).

De *morbis plantarum* exponendis optime meritus est. Praecipue vero frigoris effectus summo studio persequitur (*causs.* 5, 18.) licet tempestivas hyemes prodesse arboribus autumet: μὴ χειμασθέντα γὰρ κακοβλαστώτερα γίνεσθαι (*hist.* 4, 16.). Omnibus arboribus, praesertim fico et viti, communem esse σκωληκισμόν. Oleam autem pati praeterea ἥλον, quem et μύκητα aut λοπάδα appellitent, quod a folis ardore oriatur. Ficum σφακελισμῶ radicem affici, quem, dum ramos corripit, κράδον appellari. Scabiam arbores maxime infestare, quum ἐπὶ Πλειάδι (Maio) pluviae parum ceciderit. Vitem obnoxiam esse ἑοάδι καὶ ἀστροβολισμῶ, oleam ἀραχνίῳ et κανθμῶ (*hist.* 4, 17.).

Seminum vitium commune habet ἐρυσίθην rubiginem, proprium esse ciceri σφακελισμόν; triticum infestari κανθάριδι et cuminum ἄλμαϊς. Ru-

biginem frequentiore esse in conuallibus, quae vento nequaquam perflentur (*causs.* 5, 11.).

Ad horti et agri culturam pleraque pertinent, quae in libris de causis plantarum tractat. Maxime artificia quaedam exponere studet, ut rutam feri cum ficulnei ligni fragmentis (*causs.* 5, 7.): olea terra obruta teneriora reddi et sapidiora (*causs.* 5, 5.): ex amygdala amara dulcem gigni, dum circumcidatur (*causs.* 1, 21.). Explicat etiam varia miraculosa: quod statuæ ex oleæ ligno fabrefactæ sudare videantur (*causs.* 5, 4.): quod oleaster Megarenis continuerit *αυνηιδας* (*hist.* 5, 3.) etc.

CAP. II.

SCHOLA ALEXANDRINA.

Ptolemaeorum liberalitate et incredibili fere eruditionis omnigenae studio factum est, ut Alexandriam, aëre saluberrimæ gaudentem et commercio per omnem terrarum orbem extenso florentem, confluerent et viri docti et qui doctrinam adfectarent. Etenim regis sumptibus in Museo, regiarum aedium parte, nutriti, peregrini fere fuerunt, qui, munificentia regis adlecti, otio literario ibi indulserunt (*Strabo* 14, 991. 17, 1143.). Gloriosa Attalorum et Ptolemaeorum aemulatione tam immania librorum cuiusvis generis copia Alexandriae

coacervata fuit, ut bonarum artium magistri et studiosa iuventus solum id fere officium duxerint atque in eo vitam fere consumserint, quam ratione libri veterum sint exponendi ac commentariis illustrandi (*Galen. comm. 2. in libr. de nat. hum. p. 16. 17. Ammian. Marcell. 22, 16.*).

Praeter usum ingentis bibliothecae non defuisse Alexandriae rerum naturalium musea videntur. Namque ab ipso inde Philadelpho Φιλαστοροῦντι et ob corporis infirmitatem novis semper studiis incumbente (*Strabo 17, 1138.*), omnes fere Ptolemaei commercium et navigationem insigniter promoverunt. Non κινναμωμοφόραν solummodo regionem, sed ipsam etiam Taprobanen (*Ceylonam Dionys. Perieg. peripl. v. 593.*) et Erythiam (*Maderam ib. 558.*) et Hesperios Aethiopes (*Seuegambiam*) frequentarunt navigia, resque naturales non paucas inde Alexandriam advexerunt (*Athen. 14, 654. Dio Chrysostom. orat. ad Alex. p. 372 f.*). Ipsorum regum exemplo, hisque egregiis subsidiis historiae naturalis studium acerrimum esse Alexandriae debuisset, quum ipse Ptolemaeus Evergetes commentarios de rebus naturalibus scripserit, unde de phasianis e Media Alexandriam adlatis locum excerpit *Athenaeus (l. c.)*.

Aliter tamen accidit: nec res herbaria nec animalium historia, prosperrime ab *Aristotele* agitata, speratos progressus Alexandriae fecerunt. Quod

praeprimis studiorum rationi tribuendum est. Namque, qui libris legendis, transferendis et exponendis omnem fere vitam impendebant, neglexerunt naturam ipsam adeo, ut *σχολαστικοῖς* folis inhaerent (*Galen. comm. 2. in libr. de nat. hum. p. 29.*). Quum ipsi reges ludos Musarum et Apollinis instituisent, quibus, qui vicerit, Olympicorum victorum more, coronaretur (*Vitruv. 7, praef.*) disputationes etiam sophisticas, grammaticas argutias, criticos commentarios omnibus aliis studiis anteposuerunt. Quae *Clearchus* apud *Athenaeum* (10, 457.) de griphis ac aliis ingenii lusibus fere puerilibus narrat, Alexandrinum scientiarum studium egregie nobis pingunt. Hinc historiae naturalis dignitas mox adeo labefactata fuit, ut nil nisi mirabilia quaererent, veterumque scripta, *Φιλοκερδοῦντων* hominum malitia et incuria satis corrupta aut interpolata exponere et grammatice illustrare studerent.

Ipsius Theophrasti libri tantum abest, ut integri ab Alexandrinis lecti fuerint, ut potius et Nelei incuria et mala Apellicontis fide corrupti exstiterint. Hinc necessarii erant commentarii, quibus *Andrantus* quidam inclaruit, difficilia exponere in Theophrasto sibi fumens (*Athen. 15, 4.*).

Otio etiam et opulentiae magistrorum tribuendum est, quod herbarum et radicum investigationem contemptam tradiderint vel indoctis hominibus,

Φαρμακοπώλαις aut ἐριστομίαις, qui, diducta, ut *Celsus* refert, medicina in tres partes, a medicis et bonarum artium magistris separabantur. Empirica autem schola sibi sola eum vindicat honorem, ἐριστομίαιν iterum ab indigno liberasse contemptu, ac de re herbaria doctrinam alacri studio agitasse.

Quamlibet omnium propemodum sectarum scholae Alexandriae floruerint, eodem regum patrocínio fruentes, peripatetica tamen alias fere omnes antecelluit, ut et celeberrimi Lycei adflectae eo confluerint.

PHANIAS Eresius, Theophrasto fere tempore aequalis, quum ipsum Aristotelem audiisset (*Athen.* 2, 12.) libros reliquit περὶ Φυτῶν (*id.* 2, 14.), e quibus locum summe memorabilem *Athenaeus* servavit (2, 20.). Dari enim Phantias docuit, plantas, ut filices, fungos et tubera, quae τῇ σπερματικῇ κορυνήσει καὶ σπερματώσει careant. Doctissimo *Lefeburio* (*Le banquet d'Athénée* p. 234.), qui antheras κορυνήσει et pollen σπερματώσει intelligi arbitratur, adfentiri nequeo. Germen enim, quod in Citris cum ἡλακότη Theophrastus comparat, cum κορυνή illa componitur et σπερματώσει facultatem significat feminae producendi. Alium locum Phaniae *Athenaeus* (3, 8.) male intellexisse videtur: loquitur enim de κέδρω spinis armata, unde ad Citrum id transferri debere grammaticus existimat, quum κέδρος ipsa (*Iuniperus Oxycedrus*)

omnino folia acuta spinosa habeat. Idem Phantias primus videtur, qui σταφυλίνου nomen pro Dauco Carota usurpaverit (*Athen.* 9, 2.); licet, qui eum exceperunt, Passinacam etiam ita nominaverint.

DIO CLES Carystius, secundus aetate famaue ab Hippocrate (*Plin.* 26, 2. *Galen. dissect. matr.* 213.) ἑξιστομικὸν conscripsit (*Schol. Nicandr. ther.* v. 647. *Athen.* 2, 15.). Experimentiae soli in determinandis herbarum facultatibus confusus (*Galen. fac. alim.* 1, 303.) phaseolos δολιχῶν nomine bene cognovit (*ib.* 317.) Hippomarathrum foliis longissimis, feminibus Coriandri distinxit (*Plin.* 20, 23.), quod *Cachrys Morisoni* esse videtur.

DIPHILUS Siphnius, qui sub Lyfimacho Alexandri successore vixerit (*Athen.* 2, 11.) temporis ordine sequitur. De alimentorum facultatibus scripsit, medicus *Athenaeo* dictus (2, 12.) Poëma fecit, e quo plura grammaticus *Naucratites* loca adducit (2, 14. 27.). Maxime memorabilis est differentia, quam inter fungos edules et noxios stabilivit: illos esse teneros, graciles et maxime friabiles, hos autem lividos et duros, elixosque aquam piceo colore tingere (*Athen.* 2, 19.). Primus Diphilus asparagos edules memoravit, quos ἔρμενον vocavit, postea ἀσφάραγον κρέμβης dictum (2, 22.). Primus persica mala, τὰ περσικὰ

κοκκύμηλα memoravit (3, 7.). Castaneas appellavit σαρχιδανούς βαλάνους (2, 13.). Ceraforum etiam meminit, quae Theophrasto iam innotuerant (2, 11.). Staphylinum idem descripsit (9, 2.).

CLEARCHUS Peripateticus, in commentariis de re herbaria, fructus *Pruni infusicae* descripsit βραβύλων et κοκκύμηλων nomine (*Athen.* 2, 10.).

ASCLEPIADES Myrleanus, Alexandriae florens, *Prunum Chamaecerasum*, quae in Bithynia provenit, memoravit (*Athen.* 2, 11.).

EUTHYDEMUS Atheniensis in libro de oleribus melonem vocavit σικύαν Ἰνδικήν, quod tum iam femina ex India adferrentur (*Athen.* 2, 18.).

SOLOON Smyrnaeus, de re herbaria et de victus ratione scripsit (*Plin.* 20, 20. 21. *Galen.* *compos. med. sec. loca*, 3, 202.).

APOLLONIUS Memphites, Stratonis Berytii discipulus (*Galen.* *diff. puls.* 4, p. 51.) περὶ βοτάνων scripsit (*Schol. Nicandr. ther.* v. 559.).

EPICURUM de herbis scripsisse *Diogenes Laërtius* testatur (10, 27.).

Singulare dein studium reges, Pergamenus ultimus, *Attalus Philometor* et *Mithridates Eupator* in herbarum cultura et experimentis circa earum facultates collocarunt. Ille in horto coluit venenatas plantas, *Hyoscyamum*, *Aconitum*, *Co-*

nium, Helleborum, quarum virtutes et noxas studiose investigavit, antidotis simul exhibitis (*Plutarch. Demetr.* 897. *Galen. antid.* 1, 425.). Iisdem experimentis inclaruit Mithridates, cui uni excogitatum dicitur, quotidie venenum bibere, praesumptis remediis, ut consuetudine ipsa innoxium fieret (*Plin.* 25, 2. *Appian. bell. Mithridat.* 248 f.). Commentarios, quos doctissimus sua aetate et maximus regum reliquerat, in victoris Pompeii manus venerunt (*Plutarch. Pomp.* 659.). Eius auctoritatem regiam habet planta Eupatoria *Plinio* (25, 6.), nobis Agrimonia dicta. Iidem inscripsit *Cratevas rhizotomus* aliam plantam *Mithridatiam*, cui folia duo a radice acantho similia, caulis vero inter utraque sustinens roseum florem (*Plin. ib.*). Quam *Anguillara* (*simplici*, p. 174.) in agro Foroiulienſi viderat, *Caesalpinus* (*de plant.* 10, 18.) Erythronium Dentem Canis esse docuit. Primum id certe exemplum praemii, quod *Linnaeus* tanti aestimavit, ut unicum id et immortale praedicaret. Nostriſ etiam temporibus cum *Commerſonio Schreberus* regis illius nomen plantae satis singulari, ad *Dorſteniam* accedenti, quam *Tambourſiam* *Sonneratus* appellaverat, dederunt.

Et horum regum exemplo et empiricae scholae dominio *ἑξοτερίας* et rei herbaria studium magis incensum fuit.

CRATEVAS, Rhizotomus fere celeberrimus, huius aevi omnino est. Inter praeclaros rei herbariae auctores ab *Epiphanio* (*haeres.* 1, p. 3.) relatus, a *Dioscoride* (*praef.*) laudatus, quod ἀκριβαστέρως plantas descripserit, taxatur tamen a *Plinio*, quod pinxerit efūgies plantarum, quae vero fallaces fuerint, et coloribus tam numerosis, praesertim in aemulatione naturae, degenerasse transcribentium variam sortem (25, 2.). Ipse etiam *Dioscorides* (3, 140.), *Cratavam*, quae ab aliis audierit, de plantis referre, perhibet.

Eius operis, quod ῥιζοτομουμένων nomine a variis scriptoribus citatur (*Schol. Nicandr. ther. v.* 529. *Epiphan. haer.* 1. p. 3.) codex exstat etiamnum in bibliotheca Veneta, ubi *Aloyfius Anguillara* eo usus fuit (*El. libr. de' semplici. Vineg.* 1561. 8.). Doctissimus *Carolus Weigelius* transcripsit, dum Venetiis degeret, eum codicem, mecumque fragmenta nonnulla communicavit, e quibus liquet, recte *Dioscoridem* de eo iudicare, quod ἀπαρασημειώτους plurimas liquerit herbas. Praeter nomen enim et usum nil descriptionis adest.

In nominibus ipsis satis facilis fuisse videtur. Φλόμου enim nomine, quo antiqui *Verbalcum* appellaverant, insignivit umbellatarum genus, forte *Athamantam*, iique duas adsignavit species, alteram foeniculi, coriandri folio alteram (*Schol. Nicandr. ther. v.* 856.). *Bryoniam* a quibusdam

στο
χε
f. π
offi
cni
niu
Alp
fit,
28.
(D
9λ
(D
qua
(D
liu
lan
no
cre

πα
εχ
nia
me

di
fui
po

σταφύλιον, ab aliis ἀμπελον ἀγρίαν, ab aliis autem χειρώνειον appellari (*ib. v. 858.*). Περιστερεώνα *i. περιστεροέντα* herbam, quae nostra est Verbena officinalis, primus fere dixit (*ib. v. 860.*) Dorycnium dixit Halicacabum (*Convolvulus Dorycnium*) (*Diosc. 4, 75.*), quam egregie delineavit *Alpin. exot. 75.* Helenium aegyptium descripsit, quod *Teucrium* videtur *creticum* (*Diosc. 1, 28.*). *Sium angustifolium* primus fere nominavit (*Diosc. 2, 154.*). *Lunariam annuam* nomine θλάσπεως ἐτέρου, ὃ καὶ σίνηπι περσικόν, descripsit (*Diosc. 2, 186.*). Sideritidem Heracleam dixit, quae nostrum forte est *Phellandrium Mutellina* (*Diosc. 4, 35.*). Baccharim Dioscoridis (*Gnaphalium sanguineum*) sub nomine ἀσάρου (*Anguillara p. 27.*); Αἰγίπυρον (*Theocrit. id. 4, 25.*) nominat, quam *Anguillara doctissimus (p. 145.)* credit esse *Ononidem antiquorum.*

Θερηπίδιον descripsit ἐπὶ λίθων καὶ ὀστράκων παρὰ θάλασσαν φυόμενον θριδακώδη ἰσχυρὸν καυλὸν ἔχον, quod *Anguillara p. 171.* ubique per Slavoniam reperisse testatur. Fueritne id *Fucus Palmetta* Gmelin. vel *alatus?*

Ἴππομανῆς, de quo iam *Theocrit. (id. 2, 48.)* dicit, φυτὸν εἶναι παρ' Ἀρκάσι, *Crataevae* ita exposuit, ut ad *Daturam Metel* consilium transferre possis (*Anguillara p. 233. 234.*).

Cum eodem iungendus NICAENDER Colopho-

nus, Damnaei filius, Apollinis Didymaei sacerdos, qui Georgica sua Attalo tertio Philometori dicavit (*Suid. v. Νίκανδρος. Cic. de orat. 1, 16.*). In eo poëmate Buniada primus dixit, quae alias γόγγυλις (*Brassica Napobrassica*) appellata fuerat (*Athen. 2, 19.*) primus Φιστάκια (*pistacias*) συριακά introduxit (*Athen. 14, 17.*) de staphylino (*rastinaca*) egit (*Athen. 9, 2.*) et de fungis letiferis (*ib. 2, 11.*). Aliud poëma, *ἰακίνθου* nomine, etiam periit (*Schol. Nicandr. ther. v. 585.*).

Quae supersunt, *θηριακῶν* et *ἀλεξιφαρμάκων* nomine ad nos venerunt. Venena et antidota, tum animalia tum vegetabilia in iis tractantur, hexametris difficilibus et non satis concinnis, dictione aspera et dorica praefertim dialecto, qua imitatus esse Antimacham quemdam dicitur (*Schol. Nicandr. ther. v. 3.*).

Editio *ἀλεξιφαρμάκων* optima est, quam *Schneiderus* Halae 1792. curavit, scholiis et commentario doctissimo ditatam. Theriaca et Alexipharmaca simul prodierunt, *Soteris* cura Coloniae 1530. 4. cum scholiis, absque iis, studio *Bandini* Florent. 1564. 5.

Scholia continent insignem notitiarum literarum copiam, ipsae vero plantae male plerumque illustrantur. Sic (*alex. v. 405.*) Smyrniacum cum *Ferula* communi comparant: alio loco (*ther. v. 311.*) *Ericae* folia tribuuntur hederacea.

Plantae, quae occurrunt, tum antiquae sunt, quas repetere superfluum esset, tum primum a nostro nominatae, in quibus parum subsistere licet.

Valerianam celticam f. *tuberosam* primus nomine Νάερδου Ξυλακίτιδος (*alexiph.* 405.) proferre videtur. Epitheton enim, quo ab indica discriminatur, id docet.

Anchusa italica (ἀγγουσα θριδακνίς, *ther.* v. 838.).

Onosma orientalis (λύκαψος ὀρηνησίς, *ib.* 840.).

Verbascum forte *Lychnitis* (θρυαλλίς ἐρευθήεις, *ib.* 896.).

? *Convolvulus Dorycnium* (δορύκνιον, *alex.* 376.).

Sed de lacteo succo nil nobis innotescit. Cf. *Schulze toxicol. vet.* p. 20. Invenit in Apulia *Anguil-lara* p. 270.

Coriandrum testiculatum (κόριον δυσαλθές, *ib.* 157.). Cf. *Schulze* p. 31.

Echium rubrum (ἐχθρίον, *ther.* 65. 637.).

? *Chironia Centaurium* (χειρώνος ἕριζα, *ther.* 500.).

Campanula Rapunculus (ἔριμος, *ib.* 647.).

Cf. *Column. phytob.* p. 85. t. 25.

Tordylium officinale (ἔρδειλον, *ib.* 841.).

Caucalis orientalis (καύκαλις, *ib.* 845.).

Daphne oleaefolia (χαμαιλέα ἀειθαλής, *alex.* 48.).

Colchicum autumnale (ἐφήμερον, *ib.* 849.).

Polygonum divaricatum (πουλύγονον, *ib.* 264.).

Ruta graveolens (ῥυτή, *ib.* 306.).

? *Oxalis Acetosella* (ἔξαλις, *ther.* 840.).

Cotyledon Umbilicus (κοτυληδών, *ib.* 680.).

Euphorbia ? *Paralias* (μήκων θυλακίς, *ib.* 850.).

Aconitum Napellus. De eo narrat (*alex.* 36.), quod mures soleant radicem circumlambere, quod confirmatur a *Pallasio* (*nov. spicil. glir. p.* 219.).

Aiuga Chamaepitys (χαμαιπίτυς, *alex.* 65.).

Origanum Onites (όνίτις ὀρείη, *ib.* 56.).

Melissa Nepeta (πολύκνημον, *ib.* 57.).

Melissa cretica (ὕδρηλη καλάμινθος, *ther.* 60.).

Melissa officinalis (μελισσοβότος, *ib.* 677.).

Thymus Tragoriganum (τραγορέγανος, *alex.* 310.).

? *Thymus Zygis* s. *Satureia graeca* (κογίλη, *ther.* 626.), ἀγρωρέγανον idem vult *Diosc.* (3, 34.).

Ononis antiquorum (ὄνωνις πολύγωνος, *ther.* 872.).

Trifolium creticum (μελίλωτος, *ther.* 896.).

Doronicum scorpioides (σκορπιόεις, *alex.* 145.).

Pistacia vera (πιστάκια, *theriac.* 891.) primo fere nostro dicta inter Graecos, quae repetuntur ab *Athenaeo* (14, 649.) mutante in Φιστάκια: a *Damogeronte* vero (*Geopon.* 10, 12.) in ψιττάκια. Hic etiam primus in Terebinthum inferi docet. Cf. omnino *Niclas ad Geopon. l. c.*

HERACLIDES Tarentinus, celeberrimus auctor, inter primarios rei herbariae scriptores laudatus *Dioscoridi* et *Epiphanio* et *Galeno*, Mantiae discipulus, Empiricus, huius temporis est. Primus nomine Ἰλῆς ἰατρικῆς uberrimum opus de re medicamentaria conscripsit, aliud συμποσίου nomine (*Athen.* 3, 55.), sed descriptionem plantarum omnino omisisse *Dioscoridi* dicitur.

PETRONIUS ἐν Ἰλικῶς laudatur ab *Erotiano* (*expos.* 260.) et ab *Epiphanio* (*haeres.* 1. p. 3.).

ANDREAS medicus dictus cum *Cratæva* curatius botanicam partem materiae medicae exposuisse fertur (*Diosc. praef.*). Νάεθνημα nominat opus *Schol. Nicandr. ther.* 684. Alienus videtur ab *Andrea Chryfari* filio, qui nomina babylonica, arabica et chaldaica introduxit ac superstitiones pueriles (*Galen. fac. simpl.* 6, 68. *expos.* 484.). Orchidem Morionem dixit *Serapiada*, ob multiplicem bulbi usum (*Diosc.* 3, 142.). *Carduum* parviflorum κίρσιον dixit, ob auxilium adversus varices (*Diosc.* 4, 119.).

IOLAUS Bithynius, iidem *Epiphanio* dictus et scholiasti *Nicandri* (*ther.* 683.) descriptionem tamen plantarum mancam dedit (*Diosc. praef.*).

ANTONIUS ἐξέτομος (*Galen. compos. med. sec. loc.* 3, 184.). Fuitne idem *Antonius Cous* cuius ἄλυσσον (*Marrubium Alysson*) *Galenus* (*antid.* 2, 11.) citat? Cf. *Dodon.* p. 88.

ASCLEPIODORUS Alexandrinus, magna industria et vulgares et rarissimas conquisivit plantas (*Suid. voc. Ἀσκληπιόδωρος*).

DALION, herbarius (*Plin. 20, 17.*)

DIONYSIUS Uticensis, ἐξιστορικῶς scripsit (*Schol. Nicandr. ther. 520.*). Pinxit etiam herbas, Cratevae more (*Plin. 25, 2.*). Transtulit Magonis Carthaginensis libros de re rustica in graecam linguam, Sextilio Praetori dicatos (*Varro de re rust. 1, 1.*). Ii libri γεωργικῶν nomine citantur ab *Athenaeo* (14, p. 648.).

PAMPHILUS, grammaticus potius fuisse videtur: commentatus est in *Nicandri* ophiaca (*Suid. v. Πάμφ.*) *Athenaeo* saepius dictus (2, 12. 3, 7.). Inter scriptores tamen rei herbariae citatur ab *Epiphanio*, icones herbarum dedisse *Suidas* testatur. Superstitiosus idem forte *μυγματοπόλης*, qui nec somno quidem viderit plantas, quas descriplerit (*Galen. fac. simpl. 6, 68. comp. med. sec. loc. 7, 266.*), e quo *Geoponica* multa habent excerpta, de *δαμασκηνοῖς* prunis (10, 59.) deque modo, quo femina, in disitas regiones amandanda, terrae immittuntur, ut prius germinent (10, 86.).

TRYPHONIS historia plantarum ab *Athenaeo* (3, 5.) citatur.

MNESITHEUS Cyzicenus (*Oribas. coll. 4, 4.*), περὶ ἐδεστώων scripsit (*Athen. 2, 16.*). Confudit

tamen τῖφην et ὀλύραν (*Secale et Speltam*) (*Galen. fac. alim. 1, 312.*)

AMERIAS Macedo in ἑριζοτομικῶν laudatus ab *Athenaeo* (15, 8.).

IULIUS BASSUS Tylius, *Epiphanio* dictus.

GLAUCIAS Empiricus, de herbis edulibus scripsisse videtur (*Athen. 2, 28.*) *Plinio* dicitur (20, 23.) circa carduos diligentissimus.

ICESIUS, scholae Erasistrateorum restitutae antistes (*Strabo 12, 869.*) non parvae auctoritatis medicus (*Plin. 27, 4.*) περὶ ὕλης ἰατρικῆς scripsit (*Athen. 15, 8.*)

MENODORUS, ipsius amicus (*Athen. 2, 18.*) Idem forte cum *Metrodoro*, qui ἐπιτομὴν τῶν ἑριζοτομουμένων edidit (*Plin. 20, 20.*) pictis simul effigibus plantarum (*id. 25, 2.*)

SEXTIUS NIGER. *Epiphanio* laudatus, περὶ ὕλης scripsit (*Erotian. 244.*), e quo quidem libro multa transcripsit *Dioscorides Phacas* (*Galen. exprof. 402.*) Vitio ipsi vertit *Dioscorides*, quod vulgares licet plantas non male delineaverit, confuderit tamen rariores, atque alias pro aliis venditaverit.

In eundem errorem lapsi sunt alii Alexandrini, qui cum naturam ignorarent, folisque grammaticis argutiis infudarent, pessima inde orta fuit confusio. NICERATUM quemdam et DIODOTUM nominant *Dioscorides*, *Plinius* et *Epiphanius*, qui

eodem modo erraverint. Petronius Diodotus ἀν-
 θολογούμενα scripsisse dicitur (*Plin.* 20, 8.).

Id vel maxime elucet ex *Athenaei* Naucratis
 lectione, qui nec ipsas patriae plantas vulgares un-
 quam vidit, omnia e libris sumit, quos nonnun-
 quam male intellexit. Namque *Theophrasti* locum
 de Φύκους genere ita pervertit ut fungum putet (2,
 19.). Confundit Corylum Avellanam cum Διὸς βα-
 λάνω (2, 15.). Sub nomine Connari describit Zi-
 zyphum Iuiubam (14, 17.). Primam tamen men-
 tionem facit Philadelphi coronarii ex *Apollodoro*
 (15, 8.). Cosmofandalum putaverim Cypripe-
 dium Calceolum (15, 10.), quod iam intellexit
Conr. Gesnerus (*epist.* 3. f. 96 b.). . . Echinopoda
 (3, 8.) habeo Geniftam lusitanicam vel Spartium
 horridum (*Alpin. exot.* p. 14.). Eius meminit
 etiam *Plutarchus* (*sympos.* 1. 4. p. 621.).

CAP. III.

RES HERBARIA SUB ROMANO-
RUM IMPERIO.

Quum Roma Graeciae potita esset, accepit a
 Graecis victis literarum disciplinas, maxime vero
 eloquentiae et historiae patriae studium agitari coe-
 pit, quippe quod ipsis reipublicae negotiis fove-
 retur. Alias autem disciplinas nec eo ardore nec

nova plane ac sua ratione coluerunt: in iis fere substiterunt, quae a Graecis acceperant: neque aliquid, ut cum *Strabone* (3, 257.) loquar, addiderunt. Ubi itaque Graeci lacunas reliquerunt, a Romanis refarcinatio earum haud expectanda: omnes denique voces artium Graecam originem agnoscunt.

Historiae naturali haecenus duntaxat operam dederunt, quatenus ad vitae victusque commoda pertinet. Varii scriptores collegerunt aut interpretati sunt, quae Graeci reliquerant, sed de suis pauca aut nulla addiderunt. Quod *Dionysius* Halicarnassensis (2, 91.) de mythologia refert, multo maiore fuisse superstitione repletam apud Romanos, quam apud Graecos, id valet etiam de historia naturali.

Optimus ille *Marcus Cato*, cuius auctoritati, ut cum *Plinio* loquar, censura ac triumphus minime conferunt, tanto plus in ipso erat (29, 1.); exemplo *Curii*, herois frugalissimi incitatus, luxu semet abdicavit, praedium ipse coluit et filiis instituendis et vitibus arboribusque plantandis vitam ferre consumpsit (*Plutarch. Cato*, 540 f.). De re rustica, quam tantopere amavit, reliquit commentarium, etiamnum superstitem, et cura *Schneideri*, eruditissimi et optimi viri, pereleganter editum.

Quanquam vulgo notissimum sit eius odium erga Graecos philosophos, quod tantum fuit, ut

filium a Graecis literis revocaverit, vaticinatus, quum disciplinis Graecis imbuti fuerint Romani, imperium orbis terrarum amissuros esse, ut omnem etiam philosophiam Graecanicam ludibrio ex ambitione habuerit (*Plutarch. Cato, 350. Plin. 7, 30.*); haud tamen plane alienus ab eruditione fuit Graecorum. Ipse enim, quum quondam Athenis degeret, orationem Graecam ad populum habuit: scripta ipsius e Graecis auctoribus plura continent: ac e Thucydide Demostheneque hausit decus orationis et lepores (*Plutarch. l. c. 343.*).

Communi sui aevi confessione optimus agricola ac sine aemulo (*Plin. 14, 4.*); fundo suburbano arbutum maxime convenire iudicavit. *Pira primum volema (Martyn. ad Virg. georg. 2, 88.), Aniciana, sementina, tarentina, mustea et cucurbitina: Mala siruthea et cotonia (Pyrus Cydonia varr.), Quiriniana, Scantiuna, conditiva et punica: oleas orchites (Martyn. ad Virg. georg. 2, 86.) et sorba (Cato, c. 7.): vites Aminaeas (Voss. ad Virg. georg. 2, 97.) Margentinus, Apicias, Lucanas, helvolas et geminas Euganeas (c. 6.): ficus Mariscoas, Africanas, Herculanas, Saguntinas, hibernas et Telinas atras* recenset. In horto coronamenti omne genus et bulborum, myrtos, laurum Delphicam et Cypricam, nuces calvas (Iuglandes, Praenestinas et avellanas) coluit (c. 8.). Salice Graeca (quae forte babyloni-

ca) vites vincivit (c. 41.). Veratrum nigrum circa vites plantavit (c. 116.). Brassicae genera tria, levem nimirum latifoliam magnoque caule; crispam apiacon (selinuntiam) et lenem minutis caulibus teneram et omnium acerrimam cognovit (157.). *Ocinum* pro pabulo, viciam, fabam, foenum Graecum, ervum seruit (37.). Sed sementes exfugere hordeum, foenum Graecum et ervum: stercoreare autem lupinum, fabam et viciam docuit (38.).

Infitiosis varios modos bene cognovit, ipsamque ablactationem, quae vitibus semet contingentibus fiebat (41.). In aulas etiam, aut in qualos pertufos vel calyces (*vasa fictilia*) plantavit ramulos, ut propagarentur arbores fructiferae (52.).

Sequitur Catonem Marcus Terent. VARRO, qui sub magno Pompeio contra Mithridatem prima meruit stipendia, ubi corona navali decoratus fuit (*Plin.* 7, 30.). Dein Pompeii copiis in Hispania legatus praefuit (*Cic. ad Dolab.* 9, 13, *Caes. bell. civ.* 1, 38.). Tandem cum Caesare consuetudine iunctus curam comparandorum et digerendorum librorum, quos Caesar congesserat, suscepit (*Suet. Caes.* 44.). Bene meritus miles in otio literario delituit, donec fundus eius Casinas ab Antonio diriperetur (*Cic. philip.* 2, 40.). Quo facto Tusculanum migravit, ubi plus quam octoginta annos natus decessit.

Libros *de re rustica*, qui supersunt, a Schnei-

dero τῶ πᾶσι editos, anno conscripsit octogesimo, ut ipse testatur, „farcinas collecturus, priusquam „proficisceretur e vita.“ Tum ex omni Graecarum literarum disciplina, tum e sua ipsius experientia regulas collegit, quas sequi debeat, qui agro hortoque colendo, fundoque rite administrando, operam dat.

Inter pabula refert etiam ocimum, quod viride secandum sit antequam generet filiquas (1, 31.): dein erviliam (1, 32.) cannabim, spartum (1, 23.). Roseta concidit radicitus in virgulas palmares, ut viviradix fiat (1, 35.). Ablaqueationem bene ita describit: Est altera species ex arbore in arborem inferendi nuper animadversa in arboribus propinquis. Ex arbore, e qua quis vult habere furculum, in eam, quam inferere vult, ramulum traducit et in eius ramo praeciso ac diffisso implicat (1, 40.). Medicam et Cytisum ferit pro pabulo; illa Medicago fativa, haec arborea (1, 42. 43.). Taxandus itaque *Sicklerus* (*Geschichte der Obstz.* 320.) qui Citrus Medicam subintelligit. Nimis subtilem arbitror *Anguillaram*, qui (*p.* 83.) quod statura non tam alta sit, quam faciunt Graeci, dubitat eandem esse Cytisum cum Medicagine arborea. At continuo demessa pabulo, haud eam staturam adipisci potuit. Cerasum, quam Graeci iam cognoverant, primus noster e Romanis memorat: brumalibus diebus feri (1, 39.). Ea arbor a Lucullo

post Mithridaticam victoriam triumpho Romam primum advecta fuit (*Plin.* 15, 25.).

DIOPHANES Bithynus, Iulio Caesari aequalis, interpretationem graecam librorum Magonis, auctore Dionysio Uticensi, in sex librorum epitomen rededit (*Colum.* 1, 1.) et Deiotaro regi misit (*Varro* 1, 1.). Ex ea epitome multa servarunt Geoponici: inter ea mirabilia plura de insitione ficuum in platanos, mororum in castaneas, esculos, malos, terebinthos, pyros, ulmos et populum albam, unde mora fieri alba (*Geop.* 10, 76.).

VIRGILIUS.

Immortalis poëta, Publius VIRGILIUS Maro, Mantuanus, inter rei herbariae scriptores omnino recensendus est. „Tantus enim amor florum“ fuit, ut innumeris fere locis, maxime Georgicorum, eas praedicet. Quum agraria largitione celebri patrimonium suum Andinum perdidisset, Neapolin tendit, ubi rusticari in campis phlegraeis aut liborinis (*Plin.* 18, 11.) et summa poemata canere perrexit. In gratiam Maeconatis receptus, ab Augusto Imp. magni aestimatus, Romam tamen semper vitavit, donec tandem, Aeneide confecta, Graeciam tenderet, ut divinum opus per otium expoliret. Brundusii tamen decessit aetatis anno 52, iuxta viam ad Puteolos tumulus est, lauro et Poly-podii vulgaris varietate viterbiensi obumbratus.

Martynii et *Voffii* eruditione illustrata elegantissima poemata insignem continent copiam plantarum, quae tamen ulteriori etiamnum indigent examine. Experiamur, quid conferri et nostra opera possit ad explicandas iuventutis nostrae pariter ac virilis aetatis delicias.

In *Amomo* Virgilii, quod manifeste (*georg.* 4, 25.) *assyrium* vocat, exponendo defudarunt tot tantique viri, ut disuadeatur fere quivis novus conatus. Et plurimas quidem difficultates gignit *Dioscoridis* descriptio (1, 14.) qui fruticem esse bryoniae foliis et leucocii floribus, crescere autem tum in Armenia tum in Media tradit. Quod *Plinius* fere (12, 15.) repetit. Possemus quidem cum *Salmafio* (*exerc. Plin.* 284.) autumare, ἀρωμον esse saepius aroma quodvis sincerum et incorruptum. Hoc vero casu certa quaedam ac determinata planta intelligi videtur. Longissima certe absuit a veritate *Euric. Cordus*, qui (*botanol. p.* 19.), Amomum idem cum *Anastatica* credit hierochuntica, defensus a filio *Valerio* (*in Diosc.* 1, 14.) quod folia conspici in siccata planta nequeant. Refutarunt hanc opinionem iure suo *Amatus Lusitanus* (*in Diosc.* 1, 14.) et *Ant. Musa Brasavolus* (*exam. simpl. p.* 156.). Ad veritatem vero proxime accedere *Andr. Caesalpini* pluribus videtur, qui *Piper Cubebam*, quod *Garcias* ab *Orto* (*arom. hist.* 1, 25.) primus descripserit, pro *Amomo* veterum habet (*Caesalp.*

de plant. 2, 23.). At ea species Piperis nec in Armenia, nec in Media crescit, nec faciem eam habet, quam Amomo Dioscorides tribuit. Ad primum respondet L. Bauhinus (*hist.* 2, 197.), plures fructus et plantas indicas a veteribus nominatas fuisse ab emporiis, e quibus proxime eas habuerint. Siquidem multis aliis exemplis constat, Armeniam et Pontum delata fuisse aromata indica, unde denique Romam transvecta fuerint. Nec a Busbequii (*legat. turc.* 1, p. 34.) inde temporibus quisquam in Armenia similem Amomo plantam invenire potuit. Quod faciem Piperis Cubebae a descriptione Dioscoridis plane alienam attinet (nam illud folia cordata integra et flores omnino nullos habet) Io. Bauhinus sentit, Dioscoridem nunquam vidisse plantam, sed peregrinatorum fide hanc dedisse descriptionem. Adungam verba Aloyfii Anguillarae, e rarissimo libello: *semplici (Vineg.* 1561. 8.) p. 34. „Oggi nel regno di Benin ed a „Manicongo si trova una forte di Pepe, laquale i „Portughesi chiamano Pimenta del Rabo . . l'istef- „so si trova anco in Soria ed è chiamato Pepe fa- „vatico. E questo un sottofrutice con foglie di vi- „te et fiori in grappi di color bianco, che dopo il „loro disflorire lasciano alcuni grani grandi come „un granello di vescia di sapore acutissimo.“ Castor Durantes (*herbar.* p. 24.) pingit quidem Amomum, sed forte ex imaginatione, quae Atriplicis

potius species est. Tandem *Pluknetius* (*mant. p. 27.*) *Arbusculam bacciferam circumplicatilem* huc trahit, quae *Cissus* est *vitiginea*. Eam autem verum sistere *Amomum*, Arabes secuturus deinde evincam.

Ligustrum vulgare (*ecl. 2, 18.*).

Fraxinus Ornus (Rigida ornus, *ecl. 6, 71.* sterilis, *Georg. 2, 111.* Antiqua summis in montibus, *aen. 2, 626.*).

Valeriana celtica (baccar, *ecl. 4, 20.*).

Valeriana Saliunca, *Allion. pedem. t. 70. f. 1.* est *Saliunca humilis*, *ecl. 5, 17.* Accedit ea proxime quidem ad *Val. celticam*, sed differt foliis cuneiformibus tridentatis, quae integerrima obtusa in *V. celtica* sunt, floribusque subcapitatis, qui racemosi in *V. celtica* sunt. Crescit copiose in Apenino monte. Cf. *Plin. 21, 7.*

Gladiolus communis est *Hyacinthus* Virgilii, suave rubens *ecl. 3, 63.* ferrugineus, *georg. 4, 185.* Ob nectarostigmatis-lineas *AI*, *Aiacis* nomen legabant veteres in flore: unde exponendi versus:

„Dic, quibus in terris inscripti nomina regum
„nascantur flores.“ (*ecl. 3, 100.*)

Martynus (*georg. p. 432.*) male *Lilium Martagon* huc trahit. Cf. *Theocrit. id. 10, 28. et schol. Plin. 21, 11. Anguillara p. 154 l. Optimus Sibthorpius fl. graec. t. 38.* varietatem habet, quam

Gl. triphyllum dicit, elegantissimo nectarostigmate
conspicuam.

Crocus sativus, autumno florens, ob stigma-
tum colorem, *rubens* dicitur *georg.* 4, 182.

Lolium temulentum (*infelix*, *ecl.* 5, 57.).

Avena sterilis (*ib.*).

Cornus mascula (*bello bona*, *georg.* 2, 447.).

Cerinte maior (*ignobile gramen*, *apibus ta-*
men gratum, *georg.* 4, 63.).

Zizyphus Paliurus (*ecl.* 5, 40.).

Zizyphus Lotus; *Diospyros Lotus*: (*Genus*
haud unum, *georg.* 2, 84.) *Lotus* vero *cornicu-*
lata, *ovibus grata*, *georg.* 3, 394.

Ferula communis. (*Silvanus florentes ferulas*
quassans, *ecl.* 10, 25.).

Cicuta virosa. (*Fistula septem compacta cicu-*
tis, *ecl.* 2, 36. 10, 85.). *E fistulosis caulibus*
possunt tibiae confici.

Bubon gummiferum. (*Galbanum*, *georg.* 3,
415. 4, 264.).

Apium graveolens. (*Virides apio ripae*, *georg.*
4, 121. *amarum*, *ecl.* 6, 68.).

Anethum graveolens (*bene olens*, *ecl.* 2, 48.).

Hedera Helix (*modo pallens*, *ecl.* 3, 39. 4,
124. *iam nigra dicta* 2, 258. *Solet enim quando-*
que folia habere nervis albis pallentia.)

Viburnum Lantana (*lentum*, *ecl.* 1, 25.).

Tamarix gallica (*myrica*, *ecl.* 4, 2.).

Sambucus Ebulus (ecl. 10, 27.).

Narcissus poëticus (purpureus, ecl. 5, 38.).

Narcissus ferotinus (sera comans, georg. 4, 122.).

Lilium candidum (Silvanus grandia lilia quasfans, ecl. 10, 25.).

Daphne Cneorum (Cafia, ecl. 2, 29. viridis, georg. 4, 30. humilis apibus grata, georg. 2, 213. Cf. Martyn. ad h. l. *Anguillara* p. 31.).

Diospyros Ebenum. (Sola India nigrum fert Ebenum, georg. 2, 116.). Distinixerunt quidem aethiopicum, quod africanum putarunt, ab indico: sed *Herodotus* (3, 97.) manifesto aethiopicum Indiae ipsi tribuit.

Amyris Kataf (Turifera arbor, georg. 2, 139. Solis est turea virga Sabaeis, georg. 2, 117.).

Arbutus Unedo (depulsis hoedis dulcis, ecl. 3, 82.).

Rosa damascena (Paesti bis florens, georg. 4, 119.).

Papaver somniferum (vescum, quod terram emaciat, georg. 1, 212.; lethaeum, georg. 1, 78. 4, 545.).

Tilia europaea (pinguis, apibus grata, georg. 4, 183. 144.).

Aconitum Napellus (georg. 2, 152.)

Reseda Luteola (croceum lutum, ecl. 4, 44.).

Delphinium Aiacis (vaccinia nigra, *ecl.* 2, 18. mollia, *ecl.* 2, 50.).

Ranunculus hirsutus Ait. *Philonotis* Retz. (Sardoa herba, *ecl.* 7, 42.). *Diosc.* 2, 206. *Xvo-ωδέστρογον* dicit aliis speciebus. Vidisse se hanc plantam in Etruria ad flumen, quod e Carrara venit, iuxta Venzam, testatur optimus *Anguillara* p. 178.

Satureia capitata (Thymus hyblaeus, *ecl.* 7, 37. Cecropius, *georg.* 4, 270.).

Satureia Thymbra (Thymbra graviter spirans, *georg.* 4, 31.).

Thymus Serpyllum (Serpylla late olentia, *georg.* 4, 30.).

Thymus vulgaris (apibus gratus, *ecl.* 5, 77.).

Origanum Dictamnus (*aen.* 1, 412.

„Dictamnus genitrix Cretaea carpit ab Ida,

„puberibus caulem foliis et flore comantem

„purpureo, non illa feris incognita capris

„gramina, cum tergo volucres haesere sagittae.“)

Melissa officinalis (Melisphyllum, *georg.* 4, 63.).

Verbena officinalis (*ecl.* 8, 65.).

Acanthus mollis (*ecl.* 3, 45. *georg.* 4, 122.).
Xyftos hortorum eo decorare consuerunt Romani, quod et ex *Plin. iun. epist.* 5, 6. patet, ubi *Acanthus mollis* in plano et, paene dixerim, *liquidus*: dein *lubricus* et *flexuosus* vocatur.

Cheiranthus incanus (pallens viola, ecl. 2, 46.
Cf. Martyn. ad bucol. p. 66.).

Althaea officinalis (hibiscus viridis, ecl. 2, 30.
gracili hibisco fuscillam texere, ecl. 10, 71. Cau-
lium fibrae, cannabina methodo separatae, fila prae-
bent mollia, subtilia, fortia, candida, quae rite
parata materiem praebent textoribus perutilem Ca-
pan. disj. 2, p. 94.).

Bombax gossypinum f. *Gossypium arboreum*
(nemora aethiopum molli cauentia lana, georg. 2,
120.).

Spartium iunceum (Genistae lentae, georg. 2,
12.).

Lupinus albus (triflis, georg. 1, 75.).

Ervum Ervilia (ecl. 3, 100.).

Medicago arborea (Cytifus apibus et capris
grata, ecl. 10, 30.).

Citrus medica (Hesperidum mala, ecl. 6, 68.

„Media fert tristes succos tardumque saporem

„felicis mali

„Ipsa ingens arbos, faciem simillima lauro etc.“

(georg. 2, 126.).

Cichorium Endivia (Intubum potis gaudet ri-
vis, georg. 4, 120.)

Cichorium Intybus (Amaris intuba fibris, ge-
org. 1, 120.)

Ajter Amellus, georg. 4, 271:

„Est etiam flos in pratis, cui nomen Amello
 „secere agricolae, facilis quaerentibus herba: etc.“

Cf. *Martyn.* ad h. l. p. 450. ubi delineavit.

Centaurea Centaurium (centauria graveolentia, *georg.* 4, 270.). Cf. *Clus. hist.* 2. p. 10.
 Succus radicis croceus graveolens.

Calendula officinalis (caltha luteola, *ecl.* 2, 50.).

Arum Colocasia, *ecl.* 4, 20.

Carex acuta, *georg.* 3, 231. Conf. *Martyn.* ad h. l. p. 323 f.

Typha latifolia (ulva palustris, *georg.* 3, 175. *ecl.* 8, 87.).

Pinus Pinea (pinus in hortis, *ecl.* 7, 65.).

Pinus Picea (abies in montibus altis, *ecl.* 7, 68.

Voss. ad h. l.

Quercus Ilex (arguta, *ecl.* 7, 1.).

Quercus Robur (Elculus, *georg.* 2, 15. Cf. *Martyn.* ad h. l.).

Acacia vera Willd. (semper frondens acanthus, *georg.* 2, 119.).

Cupressus sempervirens (cyparissus idaea, *georg.* 2, 84. *aen.* 3, 680.).

Salicem capream Anguillara p. 86. credit esse *Siler* Virgilii, *georg.* 2, 12. licet *Plin.* 24, 10. femina medicamentum praebere perhibeat, unde *Caesalpinus* (*plant.* 2, 50.) *Evonymum europaeum* divinat.

Salix vitellina (lenta falix, *ecl.* 5, 16.) flores apibus grati, *ecl.* 1, 55.

Salix argentea, (glauca, *georg.* 4, 183.).

Ruscus aculeatus (horridus, *ecl.* 7, 45.).

Phucagrostis maior Caulin. (alga vilis proiecta, *ecl.* 7, 4.).

Populus alba. (Herculeae coronae umbrosa arbor, *georg.* 2, 66. Alcidae gratissima, *ecl.* 7, 61.).

Pistacia Terebinthus (*aen.* 10, 651.).

Poëtae ceteroquin ignoscendum, si nec generis nec speciei veram informationem habet. Infitio- nem enim et in alienis generibus succedere arbitra- tur: prunum lapidosi cornis (*georg.* 2, 32.) ma- la platanis, pira ornis, quercum ulmis inferi (*ge- org.* 2, 70.).

COLUMELLA.

Non multo post Virgilium, quem maximi facit, Tiberii aetate, quod ipse (*de re rust.* 11, 5.) testi- fari videtur, L. Iunius Moderatus COLUMELLA vixit, Gaditanus, in Baetica saltem provincia, a patruo Marco Columella, diligentissimo agricola et doctissimo educatus (2, 16. 5, 5.). Ipse usu lon- go et experientia doctus, assidua etiam praestanti- fimum auctorum lectione instructus, itinera mul- ta suscepit, ut Ciliciam viderit et Syriam (2, 10.): prudens vir et a praeiudiciis sui aevi alienus, qui ipse contra astrologos scripsit (11, 1.).

In libris 12 de re rustica a *Schneidero* nostro optime editis, insitionis rationem primus egregie exponit. Omnem enim furculum posse omni arbori inferi, cui cortice et fructu similis fit (3, 11). Liber decimus continet poemata de plantis hortensibus, intellectu fere difficilius, quam *Nicandri* versus. Nihilominus et hic plura mihi clarius videre videor.

Inter plantas oleraceas et culinarias recenset primus fere *Sifer*, quod *Daucus* certe *Carota* est.

Pastinacam fativam eodem nomine, ut etiam *Staphylini*.

Chaerephyllum quod *Scandix Cerefolium*.

Panax: *Laserpitium Chironium*.

Olus atrum: *Smyrni* species saepius iam diota.

Apium graveolens.

Affyria radix, quae forte *Sium Sifarum*.

Beta pede candida: vulgaris.

Atriplex hortensis.

Hyacinthi nivei et coerulei, qui sine dubio alieni a *Virgilianis*, videntur ad nostrum *Hyacinthum* orientalem referri debere.

Allii fativi varietatem habet *Ulpicam*, quam et *punicum* dicit et *ἀφροσκόροdon*: praeterea *Porrum* fativum et capitatum et *Cepam ascalonicam*.

Asparagi hortensis, quem rustici vocent *Corrudan*, cultum uberius indicat, ut et *Capparidis*.

quam culturam omnem respuere Graeci autumaverant.

Satureiam hortensem distinguit a *Cunila transmarina*, quae *Sat. capitata* est. *Mentham sylvestrem* pariter ac Graeci, in *M. fativam* transire arbitratur.

Erucam (Brassica Eruca) *Nasturtium* (Lepidium latifolium) *Lepidium* (fativum) *Sinapi* (nigram forte) *Rapas* et *Napos* et *Raphanos* optime cognoscit.

Primus, quod sciam pruna *armeniaca* nominat 10, 404. 2, 15.

Inter legumina *Phasellum* (*Phaseolum vulgarem* 2, 10.) *Cytisum* (*Medicaginem arboream* 5, 12.) *Genistam* (*Spartium iunceum* 4, 31.), Lupinos et Fabas aliaque in vulgus nota habet.

Inula eius I. *Helenium* esse videtur.

Cynara Scolymus egregie describitur libr. 10:

„Haec modo purpureo surgit glomerata corymbo,
 „myrtiolo modo crine viret deflexaque collo
 „nunc adoperta manet, nunc pinea vertice pungit,
 „nunc similis calatho spinisque minantibus horret,
 „pallida nonnunquam tortos imitatur acanthos.“

*Humulus*ne noster *Lupulus* intelligatur sequentibus versibus, ignoro:

„Quaeque tuas audax imitatur Nysie viteis,
 „nec metuit senteis, nam vepribus improba surgens
 „aehrados indomitasque bryonias adligat ulmos.“

Ulmī atīniae gallicae nomine praedicatur *Carpinus Betulus*, cuius folia bubus iucundiora foliis ulmi campestris sint (5, 6.).

Rumpotinum vocat (5, 7.) arbutum gallicum vitibus sustentandis idoneum, quod repetit *Plinius* (14, 1. 24, 18.). Est autem *Acer Opalus* vel *campestre*.

Salix viminalis et *perticalis* (vitellina) distinguuntur (4, 31.).

Cucumeres (forte *Melones*) sub terra, fimo coacervato praecoces fieri, praecociore sub specularibus, quales *Tiberius Caesar* per totum annum habuerit. *Cucurbita alexandrina* *Citrullus* esse videtur (11, 3.).

Inter frumenta denique *adoreum* celebrat (*Triticum Spelta*) *Hordeum hexastichon* et *distichon* et *Siliginem* (*Secale cereale*). (2, 6. 9.).

* * *

DIOSCORIDES.

Celeberrimus omnium, quotquot exstant veterum de plantarum historia et materia medica scriptorum, singulare etiam studium meretur, si de factis rei herbariae fermo est. Etenim per sedecim, et quod excurrit, saecula, huic uni fere tanta tributa est auctoritas, ut ab eo proficerentur, in eius verba iurarent, quicumque vel rei herbariae operam impenderent, vel medicamentorum cognit-

tionem sibi comparare studerent. Ad saeculi decimi septimi usque initium rei herbariae universum studium et academicum et privatum solius fere Dioscoridis verbis comprehensum ac finitum, liberius tum demum agitari coepit, cum immensa botanices augmenta, peregrinationes per disitas regiones doctae, ac examen curatissimum ipsius naturae manifesto docerent, quam angusti sint limites cognitionis, quae soli huic scriptori, utut doctissimo, fidat.

Pedacium *Dioscoridem* Anazarbeum Neronis certe aetate vixisse, inde patet, quod Aereus Asclepiadeus, cui libros suos dicavit, Licinii s. Lecanii Bassi consulis amicus fuerit (*Galen. comp. med. sec. gen. 5. p. 293. Tacit. 15, 33.*). Ipse fatetur stipendia meruisse ac exercitus romanos sequutum fuisse (*praef.*). Graeciam certo, Italiam totam, Asiam minorem, forte et Galliam narbonensem ipse peragravit, plantasque plurimas in iis provinciis collegit. Multo maiorem autem copiam fide aliorum descripsit.

Περὶ ὕλης ἰατρικῆς exstant libri, quorum codices manuscripti celeberrimi servantur: 1) Vienne; huic adiunctae sunt icones, quae vero haud praestantes sunt. Earum specimina inseruit *Dodonaeus* stirpium historiae, ut facile videas, veterum plantas inde parum lucis accipere: e. g. *Arctium p.*

149, Coronopus p. 109, Lotus aegyptia p. 573, Stoebe p. 125. Scriptus esse fertur saec. 6. (*Lam- bec. bibl. caesar. vindob. lib. 2. p. 489. 519 f. Weigel. in Baldingers Journ. 32. p. 10 f.*) Is est, quem Busbequius, orator austriacus Constantino- poli ad Matthiolum misit: nomine Cantacuzeni ab hoc citatus. 2) Parisiis servatur codex, a *Sal- masio (exercit. Plin. p. 254.)* laudatus, saec. 9. scriptus. Adiunctae sunt icones, ac nomina tum arabica, tum coptica, unde in Aegypto scriptus esse efficitur. (*Cf. Millinus in Journ. d'hist. nat. N. 20. p. 281.*) 3) Neapolitanus iam Viennae ser- vatur (*Kollar suppl. ad Lambec. bibl. vindob. p. 33 f.*). Antiquior is primo putatur. Cf. omnino *Weigelius l. c.* 4) Leidae sunt tres.

Editus est hic liber primum ab Aldo Manutio 1499. Venet. et satis vitiose quidem. Repetita fuit haec editio, Venet. 1518. 4. Ianus Cornarus emendatius textum edidit Basil. 1529. 4. Cum interpretatione Marc. Vergilii Colon. 1529. fol. Multo puriorem prioribus textum restituit Iac. Goupylus, editum cum versione Paris. 1549. 8. quem sequutus demum Ian. Anton. Sarracenus plenissimam dedit et castigatissimam editionem Fref. 1598. fol. Hac ultima editione et ego utor: aegerrime autem semper tuli, nullum rei herbariae peritum virum utilissimo huic scriptori operam impendisse.

Numerosissimi exstant, ut studiorum ratio per faecula iussit, in Dioscoridem commentarii, quorum copiosissimus fere *Matthioli* est, aequae fere utilis est *Caesalpini* et Alois. *Anguillarae*. Barthol. *Marantae* etiam, Valerii *Cordi*, Remb. *Dodonaei*, Io. *Manardi* et Fabii *Columnae* auxilio uti debet, qui plantas Dioscoridis explicare fatagit. Indicem locupletissimum nominum omnium, quae viri clarissimi introduxerunt, Casp. *Bauhinus* in pinace exhibuit, cuius frater Io. *Bauhinus* incredibili fere industria et studio summo innumeras Dioscoridis plantas exposuit. Minima profecto fides habenda Leon. *Fuchsio*, Amat. *Lusitano*, *Ruellio*, *Tabernaemontano*, *Trago* et *Dalechampio*, qui, vel quod alieni a rei herbariae essent peritia, vel quod Italiam nunquam perferutati essent, plerumque fere errant et lectores seducunt. Barthol. *Maranta* nemo uberius, luculentius et disertius explicuit rationes illustrandi et exponendi Dioscoridis.

Italiae, „magnae frugum parenti, magnae virum,“ ea laus tribuenda, quod rei herbariae rudimenta, post literas restitutas, prima posuerit, quod *Matthiolo*, *Caesalpinos*, *Anguillaras*, *Columnas* excitaverit, qui augustae patriae plantas colligerent, collectas cum veteribus compararent, comparatas exponerent. Quod si ii viri nonnullas plantas Dioscoridis vel penitus silent, vel perperam

explicant, quodsi ipse etiam, qui per quatuor fere lustra in principibus artis meae totus sum, subinde lapsus fuero, vitio id auctori ipsi vertendum, qui non nostro eoque systematico modo plantas describere, sed habitu quodam seu nota aliqua peculiari duntaxat indigitare consuevit.

Quodsi enim ordinem spectes, qui alioquin lucis aliquid foenerare potuisset, nullus fere in Dioscoride est, licet aromaticas arbores et gummiferas alimentaue et cerealia seorsim tractet. Ob nominis saepius adfinitatem plantas alienissimas coniungit, ut *Medium* et *Epimedium*, *Althaeam* cannabinam cum *Cannabi*, *Hippophaestum* (*Cnicum stellatum*) cum *Hippophaë*, *Salsolam* *Tragum* cum *Hyperico hircino* et *Pimpinella* *Saxifraga* (*Tragio*), *Parnassiam* cum *Tritico* etc.

Descriptiones adeo mancae sunt, ut variarum plantarum nomen tantummodo, praetereaue nihil, exstet. Quae fuerit *Cinna* (4, 52.) gramen in Cilicia noxium, ignoro. Talium plantarum descriptionem tentavit Barthol. *Maranta* (*method. cogn. simpl. 2, 14.*) licet haud ubique felici eventu. Ubique comparat *Diosc.* habitum, folia, flores cum aliis plantis, nonnunquam satis inepte: sic *Elichryso* largitur folia *Abrotani*, *Cnici* folia habet *ἐντετηρημένα*, *Symphyto* officinali eadem periodo tribuit *καὶ ἄλλον κοῦρον καὶ δασέα*. Non raro a vocum significato aberrat, ut nulla ipsi fuisse certa no-

menclatio videatur: sic *λόβος* non legumen solum, sed quemvis fructum, non semel quoque florem ipsum *σικιάδιον* umbellam, sed et strobilum *Origaní* et capitulum notat. Quod quidem bene *Galenus* animadvertit (*simpl. facult.* 11, p. 144.), vocum significatum *Dioscoridem* ignorasse, et ipse rogat (*praef.*) ne τὴν ἐν λόγοις δύναμιν lector spectet.

Eadem planta nonnunquam vel eodem nomine bis, ut *Bromus*, vel diversis etiam, ut *Lonicera Caprifolium*, occurrit. Errores plurimos, quos incuria produxit, commisisse palam est. Sic e ferulacea arbore *euphorbium* stillare (3, 96.), *Onosmā* *echioidem* flore fructuque carere (3, 147.) femina *filicum* vermiculos esse (3, 121.) perhibet.

Insignis tamen thesaurus plantarum italicarum et graecarum, nonnunquam bene observatarum, accuratam meretur enumerationem.

? *Anomum hirsutum* Lam. *Tsjana Kua Rheed. mal.* 11, t. 8. (*κόστος*). Tres facit *Dioscorides* (1, 15.) species, quarum una *arabica* est, levis, alba, odorata; india altera, crassa, levis, nigra, ferulacea; *fyriaca* tertia *buxea*, nigra, graveolens. Primus animadvertit *Ant. Musa Brassavolus* (*exam. simpl.* 238.) nullam *costi* speciem recentioribus cognitam esse. Sperat, *Alphonsum Ferrariae* Ducem verum *costum* apportari iussurum. At spes eum adeo sefellit, ut et nostrae etiamnum of-

ficinae nullum omnino verum costum possideant; costum dulcem enim, quem venditant, eundem esse cum Canella alba iamdiu comperi. Indicus costus forte est radix *Amomi sylvestris*, quae, etsi atra non sit, tamen obscuri, fusci est coloris et nodosa (*Rumph. amboin.* 6. t. 63.). Quae syriaca sit species, plane ignoro (Cf. *Lam. encycl.* 1, 136.). Zedoariae radicem eandem esse cum Costo, perhibet *Anguillara* p. 34. Cf. *Niclas ad Geopon.* 7, 13. . . ? *Amomum Zedoaria* (καρδάμωμον 1, 5) . . . *Amomum Zingiber* (ζιγγίβερι 2, 190.). Ex Arabia traglodytica apportabatur.

Phillyrea latifolia (Φιλλυρέα 1, 125.). Folia oleae familia sed latiora: fructum cum Lentisco comparat. Cf. *Sibthorp. fl. graeca* t. 2. . . *Rosmarinus officinalis* (λιβανωπής 3, 89.). . . *Salvia Horminum* (ὄσμυρον 3, 145.). Cf. *Sibthorp. fl. graec.* t. 20. . . *Salvia argentea* (αιθιωπής 4, 105.). Cf. *Sibthorp. fl. graec.* t. 27. . . *Piper nigrum* (πέπερι 2, 189.).

Valeriana Dioscoridis, *Sibthorp. fl. graec.* t. 33., foliis omnibus pinnatis, radicalium foliolis ovatis dentato-repandis, radice tuberosa, quam ad Limyrum fluvium Lyciae Hawkins, Sibthorpii comes, invenit: est sine dubio *Φεῦ Diosc.* 1, 10. Namque, nasci in Ponto, Smyrniō Oleri atro familia habere folia, flores ex albo-purpurascens, radicem digiti minoris crassitudine: quae omnia cum

elegantissima Baueri apud Sibthorpium icone consentiunt. . . *Valeriana celtica* (νάριδος κελτική, 1, 7.). In Liguriae alpihus et Istria provenire. Cf. *Plin.* 12, 12. *Iacqu. coll.* 1, p. 24. . . *Valeriana tuberosa* (νάριδος ὄρεινή ἢ καὶ θυλακίτις 1, 8.). Manifesto corruptum esse textum, *Caesalpinus* (4, 3.) iam divinavit et *Anguillara* (p. 24.) emendare studevit. Optima est correctio, quam *Matthiol.* p. 35. suadet: loco οὔτε δὲ καυλὸν οὔτε καρπὸν οὔτε ἄνθος φέρει legendum οὔτε δὲ καυλὸς οὔτε καρπὸς οὔτε ἄνθες συμφέρει (sed sola radix). Delineavit *Alpinus exot.* 132. Folia eryngio similia perhibentur, at molliora, neque spinosa, dein vero nullum adesse caulem dicitur, adferri autem e Cilicia. Certe Dioscorides plantam nunquam viderat. . . *Crocus sativus* (κρόκος 1, 25.). Optimum esse corycium, tum lycium. . . *Gladiolus communis* (ξίφιον 4, 20.). Cf. *Sibthorp. fl. graec. t.* 37. . . *Iris germanica* (ίρις 1, 1.). Cf. *Anguillara* p. 17. *Sibthorp. t.* 40. . . *Iris foetidissima* (ξόρις 4, 22.). Cf. *L. Bauhin. hist.* 2, 73. . . *Schoenus mucronatus* (ὄξυσχοινός 4, 52.). Gramen marinum cyperoides *L. Bauh. hist.* 2, 498. Cf. *Sibthorp. fl. graec. t.* 43. . . *Schoenus nigricans* (σχοίνος μέλας ib.). *Scheuchz. agrostogr. t.* 7. f. 12 — 14. . . *Gladium germanicum* Schrad. *Schoenus Mariensis* L. (ὄξυσχοινός σαρκωδεσττέρα 4, 52.). Cf. *Hofst. gram. 5. t.* 53. . . *Cyperus longus* (κύ-

πειρ
νάρι
το
thu
Nan
Spic
quoc
Pha
cana
dun
dran
tam
Aru
Ave
tiva
repe
(ξίφ
115
Actu
Dipj
naec
nost
lun
tum
Cf.
σιδ
37.

πειρος 1, 4.). Cf. *Jacqu. coll.* 3, 191. Huc et
νάδος συριακή 1, 6. *ζέγρα* dicitur *Pseudo-Démocri-*
to Geopon. 12, 6. . . *Andropogon Schoenan-*
thus (*σχοίνος εὔσμος* 1, 16.). . . *Andropogon*
Nardus (*νάδος ἰνδική* 1, 6. ni fuerit *Valeriana*
Spica Iones in *act. beng.* 2, 433. Sed dubito,
 quod semper graminis speciem faciunt veteres. . .
Phularis aquatica (*Φάλλης* 3, 159.). Qui *Ph.*
canariensem, praeuente *Trago* (2, 669.) cre-
 dunt, negligunt altitudinem bipalmarem non qua-
 drare, neque patria huius graminis eo aevo cog-
 nitam fuisse. . . *Arundo Donax* (*δόναξ* 1, 114.). . .
Arundo Calamagrostis (*καλαμάγρωστις* 4, 31.). . .
Avena sterilis (*αἰγίλωψ* 4, 139.). . . *Avena sa-*
tiva (*βρώμος* 2, 116. 4, 140.). . . *Triticum*
repens (*ἀγρωστις* 4, 30.). . . *Triticum Zea*
(ζεία 2, 111.). . . *Triticum Spelta* (*ὀλύρα* 2,
 115.). . . *Lolium perenne* (*Φοίνιξ* 4, 43.).

Globularia Alypum (*ἀλυπον* 4, 180.). Cf.
Actuar. meth. med. 5, 8. ubi et descriptio. . .
Dipsacus fullonum (*δίψακος* 3, 13.). . . ? *Pe-*
naea mucronata. Ut Dioscoridis (3, 99.) et
 nostris temporibus *Sarcocolla* e Persia advehitur,
 hunc fruticem autem id gummi largiri Linnaeus au-
 tunat. . . *Parietaria officinalis* (*ἐλξίνη* 4, 86.).
 Cf. *Caesalpin.* 4, 38. . . *Sanguisorba officinalis*
σιδηρότις ἐτέρα 4, 34.). Cf. *Column. ecephraf.* 1,
 37. p. 124. *Hermodorum Listarchum primum*

fuisse, qui hanc plantam detexerit, adfirmat *Anguillara* p. 257. et infulis Archipelagi eam *σιδηρετιδα* etiamnum nominari. . . . *Galium Aparine* (*ἀπαρίνη* 3, 104.). . . *Galium verum* (*γάλλιον* 4, 96.). . . *Rubia tinctorum* (*ἐρυθροδάανος* 3, 160.). Ravennae, in Caria et Galilaea ferebatur. . . *Plantago media* (*ἀργόγλωσσον μικρόν* 2, 153.). . . *Plantago altissima* (*ἀργόγλωσσον μέγρον* 2, 153.). . . *Plantago Coronopus* (*ὀλέστιον* 4, 11.). . . *Plantago Psyllium* (*ψύλλιον* 4, 70.). . . *Hypocoum procumbens* (*ὑπήκοον* 4, 68.). . . *Trapa natans* (*τρέβολος ἔνυδρος* 4, 15.). . . *Potamogeton natans* (*ποταμογεΐτων* 4, 101.).

Heliotropium europaeum (*ἡλιοτρόπιον* 4, 193.). . . *Myosotis scorpioides* (*μυσοτίς* 2, 214.). *Lithospermum officinale* (*λίθοσπέρμον* 3, 158.). . . *Lithospermum fruticosum* (*ἀγχουσα τρίτη* 4, 25.). Cf. *Alpin. exot. t. 68. Barrel. 1168. Galenus (facult. simpl. 5, 71.) ὀνόκλειον* vocat et aliam, quae forte *Anchusa tinctoria* est, *ἀλκυβιάδιον*. . . *Anchusa italica* (*ἀγχουσα* 4, 23.). . . *Anchusa tinctoria* (*ἀγχουσα ἑτέρα* 4, 24.). . . *Symphytum officinale* (*σύμφυτον* 4, 10.). . . *Cynoglossum officinale* (*κινόγλωσσον* 4, 129.). . . *Bo-rago officinalis* (*βοργλωσσον* 4, 128.). . . *Ono-sina echioides* (*ὄνοσμη* 4, 147.). . . *Echium italicum* var. *γ. Lycoplis monspeliaca Morison. hist. 284. (λύκοψις* 4, 26.). . . *Echium rubrum*

(ἔχθρον 4, 27.). Cf. *Clus. hist.* 2, 144. 145. . .
Cyclamen hederaefolium (κυκλάμινος 2, 194.). . .
Hottonia palustris (στρατιώτης χιλιόφυλλος 4,
 103.). *Matthiolum* (797.) pessime huc *Phellandrium*
aquaticum retulit. In simili errore versatur
Amatus Lusitanus (446.) et *Maranta* ridet
 etiam eos, qui aliter sentiant (2, 15. p. 178.). . .
Anagallis arvensis (ἀνάγαλλις 2, 209.). Phoe-
 niceam habet et coeruleam, alteram putat marem
 esse, feminam alteram. . . *Plumbago europaea*
 (τριπόλιον 4, 135.). Cf. *Column. ephras.* 161.
 Qui *Aster Tripolium* arbitrantur (*Matthiolum* et
alii) negligunt comparisonem foliorum cum *Isa-*
tidis foliis. . . *Convolvulus sepium* (σμίλαξ
 λεία 4, 145.). *Μαλακόκισσος Pseudo-Democrit.*
Geopon. 12, 6. . . *Convolvulus Imperati* (κράμ-
 βη θαλασσία 2, 148.). Cf. *Rauwolf. it.* p. 54.
 et *Cassian. Bass. geopon.* 12, 1. . . *Convolvulus*
Scammonia (σκαμμωνία 4, 171.). . . *Campanula*
Medium (μέδιον 4, 18.). . . *Campanula*
Erinus (ἔρινος 4, 29.). Cf. *Caesalpin.* 9. 31. . .
Polemonium coeruleum (πολεμώνιον 4, 8.). . .
Lonicera Caprifolium (κυκλάμινος ἑτέρα, κισσάν-
 θεμον ἢ κισσόφυλλον 2, 195.). . . *Lonicera Pe-*
riclymenum (περικλύμενον 4, 14.). . . *Coris*
monspeliensis (κόρις 3, 174.). . . *Verbascum*
Thapsus (φλόμος θήλεια 4, 104.). . . *Verbascum*
sinuatum (φλόμος ἀξέην *ib.*). . . *Verbascum*

cum Lychnitis (τρίτη Φλομῖς, λυχνίτις *ib.*). Reliquae autem sunt verae Phlomidēs. . . *Verbascum ferrugineum* (ἀρκτιον, ἀρκτοῦρος 4, 106.). Non credo esse Celsiam Arcturum, quae multo angustiora Verbascis folia habet: ἀρκτιον autem largiora habere debet. . . *Hyoscyamus reticulatus* (ὕοςκύαμος ὁ ἀνθη ὑποπόρφυρα φέρει, φύλλα σμίλακι ἴμοια, σπέρμα μέλαν καὶ τοὺς κυτίνους σκληροὺς καὶ ἀκανθώδεις 4, 69.). Cf. *Camerar. hort. p. 77.* . . *Hyoscyamus aureus* (ὕοςκ. οὐ τὰ ἀνθη μηλοειδῆ, φύλλα καὶ λάβοι ἀπαλώτερα, σπέρμα ὑπόξανθον, ὡς περ ἐρύσιμον *ib.*). . . *Hyoscyamus albus* ὁ τρίτος λιπαρὸς, οὐ τὰ ἀνθη λευκὰ, *ib.*). . . *Physalis somnifera* (στρέχγον ὑπνωτικὸν 4, 75.). *Primus delineavit Alpinus exot. c. 33.* . . *Physalis Alkekengi* (ἀλκιάκαβος 4, 72.). . . *Solanum nigrum* (στρέχγος κηπαῖος 4, 71.). Esse herbam innocentis gustus. Varietates orientales in Aegypto comeduntur. . . *Solanum insanum* (στρέχγος μάνικος 4, 74.). . . *Lycium europaeum* (λύκιον 1, 132.). Cf. *Rauwolf. it. n. 285. Hasselquist. it. 498.* Berberin creticam putat esse *Alpinus (exot. c. 11.)*; sed succum ex eadem elici non invenit. . . *Chironia Centaurium* (κενταύριον μικρὸν ἢ γιμναῖον 3, 9.). . . *Cordia Myxa* (περσέα 1, 187.). . . *Zizyphus vulgaris* (ζάμυρος 1, 119.). . . *Zizyphus Paliurus* (παλίουρος 1, 121.). . . *Rhamnus infectorius et saxatilis*

(ῥάμνος ἑτέρα λευκότερα καὶ τρίτη μελαντέρα 1, 119.). Cf. *Anguillara* p. 54. . . *Cuscuta Epithymum* (ἐπίθυμον 4, 179.). Eadem forte Poterio spinoso (στοίβη ἢ Φλέω, Φέω) adnascens, *Plinio* (26, 8.) Hypopheo appellatur. . . *Viola odorata* (ἴον 4, 122.). . . *Hedera Helix* (κισσός 2, 20.). Tres esse potissimum differentias, albam, nigram, quam *διονύσιον* dicant, et ἑλικὰ dictam, candicantibus foliis praeditam. *Tournefortius* (it. 2, 14. 15.) orientalem varietatem fructibus auratis bene descripsit. Nil nisi varietatem esse *Anguillara* (p. 180. 181.) bene animadvertit. . . *Illecebrum Paronychia* (παρωνυχία 4, 54.). . . *Vincamaior et minor* (κληματὶς 4, 7. Sed miror, in Aegypto tantummodo indigenam dici, quum per totam Europam australem proveniat. Cf. *Dodon.* 405. 406. . . *Nerium Oleander* (νήριον 4, 82.). *Rosae laurae* nomine describit *Apuleius* (*metam.* 4, p. 64.). . . *Periploca angustifolia*, *Billard. ic. plant. syr. dec. 2. n. 17.* (ἀπέκυνον 4, 81.). Canes trucidare expertus est *Anguillara* p. 274. . . *Asclepias Vincetoxicum* (ἀσκληπιὰς 3, 106.). . . *Asclepias nigra* (κισθαία 3, 134.). Folia Solano nigro similia, flores nigricantes, semina corniculis inclusa, nasci locis petrosis. *Anguillara* (p. 229.) describit plantam huic similem in Apulia inventam. . . *Chenopodium Botrys* (βότρυς 3, 130.). . . *Chenopodium album* (κυνοκράμβη 4, 192.). . . *Atri-*

plex Halimus (άλιμος 1, 120.). Cf. Anguillara p. 57. . . *Salsola Tragus* (τράγος 4, 51.). . . *Salsola polyclonos* (ἔμπετρον ἢ Φακοειδές, ἀλυκὸν ἐν ὄρειοῖς καὶ παραλίαις 4, 181.). *Barrel.* 275. . . *Cressja cretica* (ἀνδύλλης, ἢ τὰ φύλλα Φακῶ ὄμια καὶ μαλακὰ, κλωνία σπιθαμῆς ὕψος 3, 153.). Cf. *Alpin. exot.* 156. *Poffet* quidem reduci ad *Arenariam peploidem*, sed haec non spithamea aut *do-drantalis* est nec fruticosa. . . *Gentiana lutea* (γεντιάνη 3, 3.). . . *Lagoecia Cuminoides* (κύμινον ἄγριον 3, 69.). *Eryngium planum* (ἡρέγγιον 3, 24.). . . *Bupleurum longifolium* (κακαλία 4, 123.). *Media folia transire caulem, flores bryoniae quadantenus similes esse, in montibus crescere.* . . *Bupleurum fruticosum* (σέσελι αἰθιοπικόν 3, 61.). Bene describit, ut invenerit prope *Maffiliam*, *Anguillara* p. 212. . . *Tordylium officinale* (σέσελι κρητικόν 3, 65.). . . *Caucalis orientalis* (καύκαλις 2, 169.). *Bellon.* 3, 49. . . *Daucus Gingidium* (γγυγίδιον 2, 167. Cf. *Plin.* 20, 5. *Galen. fac. simpl.* 6, 166. *Anguillar.* p. 106. . . *Daucus mauritanicus* (σταφυλίνος ἄγριος 3, 59.). In umbellae centro *πορφυροειδές τι esse* (flores abortivos centrales carnosos). . . *Ammi corpicum* (ἄμμι αἰθιοπικόν 3, 70. Cf. *Anguill.* 150. . . ? *Bunium Bulbocastanum* (βούβιον 4, 124.). Sed de tubere nulla fit mentio: forte *Peucedanum Silaus*? . . *Bunium aromaticum*

(Ψευδοβούνιον, θάμνον σπιθαμιαῖον ἐν Κρήτῃ 4, 125.). . . *Conium maculatum* (κάνειον 4, 79.).
 Corruptum textum arbitratur *Anguillara* p. 273.
 et κοριάδρου loco νέρθηκος Φύλλα legendum esse. . .
Selinum Oreoselinum (ὄρεοσέλινον 3, 76.).
 Sed caulis tantum modo σπιθαμιαῖος dicitur. Credit
Anguillara (p. 123.) Scandicem Cerefolium esse,
 sed id σκάνδουξ est. . . *Athamanta cretensis*
 (δαῦκος κρητικὸς 3, 83.). . . *Athamanta Matthioli*
 (μέεν, τὸ καλούμενον ἀθαμαντικὸν 1, 3.). Cf. *Matthiol.*
 25. . . *Peucedanum officinale* (πενκέδανον 3, 92.). . .
Crithmum maritimum (κρίθμον 2, 157.). . .
Cachrys Libanotis (λίβανωτὶς πρώτη, ἧς τὰ Φύλλα μαράθρω ἕμοια, τὸ δὲ σπέρμα
 σφονδυλίου 3, 87.). . . *Cachrys Morisoni* (ἰππομάραθρον,
 σπέρμα κόγχησιν ἕμοιον, 3, 82.). Descriptio apud
Anguillaram p. 124. (*Finocchio salvatico*). . .
Ferula communis (νάρθηξ 3, 91.). . .
Ferula tingitana (σίλφιον λίβυκόν 3, 94.). . .
Ferula Asa foetida (σίλφιον μηδικόν 3, 94.). . .
Ferula persica largitur forte σαγαπηνόν, ὅπὸν πῶας
 νάρθηκοςειδούς, γενομένης ἐν Μηδίᾳ (3, 95.). . .
Laserpitium Libanotis (λίβανωτὶς ἑτέρα 3, 87.). . .
Laserpitium filicifolium (δαῦκος ἕτερος, οὗ τὰ Φύλλα
 σελίνω ἀγρίω ἕμοια 3, 83.). . . *Laserpitium latifolium*
 (πάναξ χειρῶνιον 3, 57.). Linnaeus novam speciem
L. Chironium fecit, quae vero eadem esse dicitur ac
L. latifolium. *Lam. encycl.* 3,

423. . . *Laserpitium hirsutum* (πάναξ Ἀσκληπιὸν 3, 56.). . . *Heracleum Sphondylium* (σφονδύλιον 3, 90.). . . *Heracleum gummiiferum* Willd., hort. berol. 1, t. 53. 54. (ἀγασυλλίς, ἢ τὸ ἀμμωνιακὸν φέρει 3, 98.). . . *Ligusticum Levisticum* (λιγυστικὸν 3, 58.). *Imperatoriam Ostruthium* credit Anguill. 211. . . *Ligusticum peloponnese* (σέσελι πελοποννησιακὸν 3, 62.). . . *Sium angustifolium* (σίον 2, 154.). . . *Sium Sifarium* (ἐλαφοβόσκον 3, 80.). Cf. *Column. phytobas.* p. 71. . . *Sison Ammi* (σίσων 3, 64.). . . *Bubon gummiiferum* (μετώπων 1, 71.). . . *Cuminum Cyminum* (κύμινον 3, 68.). Καρναβάδιον dixerunt seriores, ut *Florentinus*, *Geopon.* 9, 28. ad quem locum vide *Niclas.* . . *Oenanthe pimpinellifolia* (οἰνάνθη 3, 135.). . . *Phellandrium Matellina* (σιδηρεῖτις τρίτη, φύλλα κοριάνῳ ὅμοια, ἐνεργεύθη, ἀνθη δὲ φοινικὰ 4, 35.). *Columna* perperam pro *Sanicula* habet. . . *Coriandrum sativum* (κόριον 3, 71.). . . *Scandix odorata* (μύρξις 4, 116.). Cf. *Column. ephras.* 1, 33, p. 112. . . *Scandix Cerefolium* (σκάνδυξ 2, 168.). Mirum, huius oleris *Theophrastum* non meminisse, quum tamen satis copiose ab Atheniensibus coleretur. Cf. *Aristoph. acharn. act. 2. sc. 4.* ubi Euripidi obicitur, a matre, quae Scandica vendiderit, natum esse. Cf. *Gall. noct. att.* 15, 20. *Plin.* 22, 22. . . *Seseli elatum* (3, 60. σέσελι μασσαλιεω-

τικόν). Cf. Gerard. gallopr. 253. Sequens huc trahit C. Bauhin. ad Matth. p. 550. Ipse Matthiolum vero *Daucum Visnagam*. . . *Seseli tortuosum* (ἵππομάραθρον ἕτερον 5, 82.). . . *Thapsia Aselepium* (θαψία 4, 157.). . . *Pastinaca sativa* (πίσσαρον 2, 159.). Cf. Column. phytob. p. 68. *Anguillara* p. 112. . . *Pastinaca Opopanax* (όποπάναξ 3, 55.). Eademne cum L. Chironio L. ut duae potius plantae, haec nimirum et L. latifolium, sub ea denominatione comprehendantur? . . . *Smyrniolum Olus atrum* (ἵπποσέλινον 3, 78.). . . *Smyrniolum persoliatum* (σμύρνιον, ἕπερ ἐν Κιλικίᾳ πετροσέλινον καλοῦσι, γενόμενον πλεῖστον ἐν τῷ Ἀμανῷ ὄρει. Φύλλα ὅμοια τῷ ἵπποσελίῳ, ἀλλὰ πλατύτερα, ὑπολίπαρα, ἑωμαλέα 3, 79.). . . *Anethum graveolens* (ἀνηθον 3, 67.). . . *Anethum Foeniculum* (μάραθρον 3, 81.). . . *Carum Carvi* (κάρως 3, 66.). . . *Pimpinella Saxifraga* (τρέγιον ἕτερον 4, 50.). Cf. Column. phytob. p. 61. t. 17. *Rauwolfius* iv. p. 123. Astragali speciem huic trahit, quam *Billardierius* (ic. pl. syr. n. 9.) sub nomine *A. emarginati* delineavit. Sed, quae in Libano monte crescit, plantula, Dioscoridi haud adeo nota ac vulgaris esse potuit. . . *Pimpinella dioica* forte est λιβανωτὶς ἀκαρπὸς 3, 87. Alia saltem est planta ac Theophrasti, Cachrydi Libanotidi similis, sine flore et fructu. . . *Pimpinella Anisum* (ἀννησον 3, 65.). . . *Pimpinella per-*

egrina (δαῦκος τρίτος 3, 83.). Cf. *Column. eephr.* 1, 32. p. 109. . . *Apium graveolens fativum* et *sylvestre* (σέλινον κηπαῖον καὶ ἑλειοσέλινον 3, 74. 75.). . . *Rhus coriaria* (ῥοῦς βυρσοδεψικὴ 1, 147.). . . *Sambucus nigra* (ἀκτὴ 4, 174.). . . *Sambucus Ebulus* (χαμαῖακτὴ 4, 175.). . . *Tamarix gallica* (μυρική 1, 116.). . . *Parnassia palustris* (ἀγρωστὶς ἐν τῷ Παρνασσῷ 4, 32.). *Folia hederacea, flos albus.*

Narcissus Pseudonarcissus et *poëticus* (νάρκισσος, ἄνθος λευκόν, ἔσωθεν δὲ κροκωδὲς, ἐπ' ἐνίων δὲ πορφυροειδὲς 4, 161.). . . *Pancreatium illyricum* vel *Narcissus orientalis* (βολβός ἐμετικὸς 2, 201.). . . *Allium Ampeloprasum* (ἀμπελέπρασσον 2, 180.). . . *Allium Porrum* (πράσον 2, 179.). . . *Allium sativum* (σκόροδον 2, 182.). . . *Allium arenarium* (ἑφιοσκόροδον *ib.*). Cf. *Bauhin. hist.* 2, 599. . . *Allium Scorodoprasum* (σκοροδόπρασσον 2, 183.). . . *Allium Cera* (κρόμμυον 2, 181.). . . *Allium nigrum* (μῶλυ 3, 54.). . . *Lilium candidum* (κρήεν βασιλικόν 3, 116.). . . *Lilium Martagon* (ἡμεροκαλλὴς 3, 137.). Cf. *Anguillara p.* 231. . . *Uvularia amplexifolia* (ἰδαίαι ῥίζα, ὄξυμυρσίνη τὰ φύλλα ἔκει, παρ' αὐτῶν δὲ ὡς ἔλαιες μικραὶ πεφύκασιν, ἐξ ὧν καὶ τὸ ἄνθος 4, 44.). *Vaccinium Vitim idaeam* *Columna* credit et *Anguillara* (p. 259.). . . *Erythronium Dens Canis* (σατύριον ἐρυθρόνιον 3, 144.). . . *Ornithogalum* *sta-*

chryoides (ἐΦήμερον 4, 85.). Folia lili sed angustiora, flores candidi. Longe aliud certe est ac ἐΦήμερον Theophrasti, nec plausibus digni, qui vel *Lyfimachiae* speciem (*C. Bauhin.*) vel *Lilium Martagon* (*Matthiol.*), vel *Convallariam maialem* (*Fuchf.*), vel *Digitalem* etiam (*Column.*), vel *Convallariam verticillatam* (*Caesalp.* 5, 55.) putarunt. Per Europam australem, praesertim in Gallia narbonensi nostra species in nemoribus invenitur, delineata a *Rudbekio* (*camp. elyf.* 2. p. 154. f. 3.). . . *Ornithogalum nutans* (ὄρνιθόγαλον 2, 174.). Stamina dilatata campanae more, ut *C. Bauhinus*, vocat alterum florem alteri innatum. . . *Scilla maritima* (σκίλλα 2, 202.). . . *Asphodelus ramosus* (ἀσφῶδελος 2, 199.). . . *Anthericum Liliastrum* (Φαλαγγιον 3, 122.). Florem Lili candidi, sed minorem, habet, radicem συνελκομένην, fasciculatam. . . *Convallaria latifolia* (πολυγόνου 4, 6.). Folia laurinis latiora, pedunculis axillaribus multifloris. Errarunt, qui *C. Polygonatum* dixerunt, quum hoc habeat pedunculos subunisfloros; nec *C. multiflora* est, quippe quae magis boreales amat regiones. . . *Hyacinthus orientalis* (ὑάκινθος 4, 63.). . . *Hyacinthus ? comosus* quibusdam est βόλβος ἐδάδιμος 2, 200. . . *Aloë perfoliata* (ἀλόη 3, 25.). Folia esse scillae familia, sed crassa spinulosa deflexa, flores albidos. In *Stoechadibus* insulis copiose provenire *Quique-*

ranus de laud. Provinc. 59. Ἡπατίριδα iam cognoscit Didymus in Geopon. 6, 6. . . Acorus Calamus (ἀκόρον 1, 2.). Varietas indica nomine καλίμου ἀρωματικοῦ 1, 17. describitur. . . Bambusa arundinacea. Inveniri saccharum sali simile ad culmos arundinum in India et Arabia (2, 104.). Huc etiam pertinet Nearchi apud Strabonem (15, 1016.) testimonium, mel in arundinibus sine apibus apud Indos parari. Unde liquet, quantopere differat saccharum veterum Graecorum Romanorumque a nostro. Id sensit primus fere Manardus (ep. 2. p. 23 f.) contradicentibus Matthiolo, Mundella (p. 234. 235.) aliisque. Bene illustravit hanc rem Salmasius (homon. hyl. iatr. p. 109.). Garcias autem ab Orto primus fere docuit, Bambusam revera mellis concreti speciem per genicula transfudare, quae saccharum verum veterum fuerit (histor. arom. 1, 12.). Cf. Christ. a Costa (hist. arom. 6. Nostri sacchari, e conquassatis Sacchari culmis expressi, vestigium primum invenisse mihi videor in Mosis Chorenensis geographia Armenica (p. 364.) qui ad Gondisaporam, Euphrati adiacentem, optimum coli saccharum adfirmat. Quum is scriptor saeculo quinto medio vixerit, ante haec tempora solo melle illo Bambusae concreto utebantur. Saraceni id ab Euphrate demum Cyprum et Graeciam transportarunt (Bongars gesta Dei per Francos, 2, p. 270.). Cf. de melle Bambusae Phil.

Ruffel in philos. transact. 80, p. 273 f. — Prima forte *Bambusae* mentio apud *Herodotum* (3, 98.) ubi navigia e καλάμοις firui refert. *Ctesias* (de indicis rebus apud *Phot. cod.* 73.) duo genera καλάμον facit, marem sine medulla et feminam eo praeditam, hanc sine dubio *Calamum Rotang*, illam *Bambusam* nostram. Repetit ea *Plinius* (16, 33.) . . . *Oryza sativa* (ὄρυζα 2, 117.) . . . *Rumex Patientia* (λάπαθρον κηκευτόν 2, 140.) . . . *Rumex acutus* (ὄξυλάπαθρον ib.) . . . *Rumex obtusifolius* (λάπαθρον ἄγριον, ib.) . . . *Rumex divaricatus* (ὄξαιλις ἢ ἀνάξυρις, ib.) . . . *Rumex aquaticus* (βρεταννική ἢ βεττουική 4, 2.) Cf. *Plin.* 25, 3. . . *Leontice Leontopetalum* (λεοντοπέταλον 3, 110. Cf. *Barrel.* 1029. . . *Leontice Chrysogonum* (χρυσόγονον 4, 56.) Cf. *Morif.* 2. f. 3. t. 15. f. 7. *Rauwolf. it. n.* 119. . . *Colchicum autumnale* (κολχικόν 4, 84.) . . . *Alisma parnassifolium* (άλισμα 3, 169.) Ob folia angustiora et flores albos huc potius quam ad *A. Plantaginem* aut aliam speciem pertinet. Nec aliud est *δαμασώνιον Galeni antid.* 1, 433. licet semipedem altum illud tantummodo praedicat.

Epilobium roseum Schreb. (ἑνάργεια, 4, 118.) . . . *Veratrum album* (ἐλλέβορος λευκός 4, 150.) . . . *Lawsonia inermis* (κίπρος 1, 124.) Cf. *Rauwolf it. n.* 60. *Hasselquistius it.* 502. *L. spinosam* etiam huc trahit. . . *Diospyros Ebenum*

(ἐβένος 1, 129.). . . *Amyris gileadensis* (τὸ βαλ-
σάμου δένδρον ἐν μόνῃ Ἰουδαίᾳ 1, 18.). . . *Amy-
ris Kafal* Forsk. (τὸ λιβάνου δένδρον 1, 81.). Vid.
supra floram biblicam. Ex eadem arbore *Canca-
mum* (1, 25.) fumi, olij (antiqu. bot. p. 87.)
demonstravi. Optime eodemque modo turiferam
arborem *Diodorus* (5, 41.) describit. Distinguit
Dioscorides (1, 83.) *mannam turis* a ture ipso,
illam esse micas concussu elisas. *Galenus* (*meth.
med.* 13, 175.) ὑπόσεισμα esse λιβανωτοῦ perhi-
bet et adstringentem ei tribuit virtutem. . . *Erica
arborea* (ἐρείκη 1, 117.). . . *Daphne Gnidium*
(χαμέλαια 4, 172.). . . *Daphne Cneorum* (δυ-
μέλαια 4, 173.). . . *Polygonum Hydropiper*
(ὑδροπέπερι 2, 191.). . . *Polygonum Persicaria*
(κραιτατόγονον 3, 159.). . . *Polygonum mariti-
mum* (πολύγονον ἀρρέν 4, 4.). . . *Polygonum inci-
canum* (πολύγονου θήλυ 4, 5.). *Ochreae cilia-
tae* describuntur, Φυλλαρίοις εἰσκύβαι ἐξοχαλ πίτυος
περὶ τοῖς γόνασιν ἐν κύκλῳ. . . *Polygonum dume-
torum* (ἐλξίνη 4, 39.). Huc magis quam ad *Con-
volvulum arvensem* referenda esse videtur.

Laurus nobilis (δάφνη 1, 106.). . . *Laurus
Cinnamomum* (κιννάμωμον 1, 13.). . . *Laurus
Cassia* (κασσία 1, 12.). Speciem habet nigro-
purpurascens, rosarum odore, medico usui prae-
primis commodam, ζίγεις dictam. Ea vox arabi-
ca est رُبْر rubor. *Galen.* (*antidot.* 1, 434.) γί-

ξ̄ dicit speciem, cinnamomo proximam, quae forte *ρμαρ* e trunco arboris sumta sit. . . *Rheum Rhaponticum* (ξ̄ 5, 2.). Nil nisi radicem describit crassam extus nigricantem, intus subrufescentem, *ἄσμον*, seu potius *εὖσμον*. Venire autem e regionibus trans Bosphorum: ubi et *Ammianus Marcellinus* (12, 7.) a fluvio quodam hanc radicem nomen habere perhibet. Qui crediderunt, Centauream esse Rhaponticam (*Dodon.* 389.), patriam non agnoverunt, namque haec in Helvetiae Italiaeque alpibus provenit, neque qualitates habet, quas Dioscorides suae ξ̄ adscribit. *Matthiolus* optime (*comm.* 475 f.) et *Prosp. Alpinus* (*exot.* 2, 4. p. 187. 188.) differentias docuerunt inter hanc radicem et Rhei barbari, quod ab Alexandri Tralliani inde temporibus innotuit. Nostram speciem *Scribonius Largus* (167) radicem Ponticam dicit.

Hyperanthera Moringa (δένδρον τῆς βαλάνου μυρσιμῆς 4, 160.). Sed cum Tamarice comparat arborem, quod falsum. . . *Anagyris foetida* (ἀνάγυρις 3, 167.). Cf. *Clus. hist.* 1, 93. . . *Ruta graveolens* (πήγανον 3, 52.). . . *Styrax officinale* (στύραξ 1, 79.). Arborem cum *Pyro Cydonia* non immerito comparat: optime crescere in Pisciadae montibus, quod et testatur *Strabo* (12, p. 856.) et *Moses Chorenensis* (*geogr. Armen.* p. 353.). . . *Saxifraga Hirculus* (τράγον, ὃ δολί-

ζεται νόστος κελτικῆ 1, 7.). Cf. *Clus. exot.* 1, 35. . .
Cotyledon Umbilicus (κοτυληδών 4, 92.). *Bellon. obs.* 1, 55. . . *Cotyledon ferrata* (κοτυληδών ἐτέρα 4, 93.). . . *Gypsophila Struthium* (στρούθιον 2, 193.). . . *Gypsophila ?fastigiata* (σύμφυτον πετραῖον 4, 9.). Sed dubius haereo. . .
Saponaria Ocimoïdes (ὠκίμοειδές 4, 28.). . . *Trianthema fruticosum* Vahl. (ἀνάκαλις 1, 118.). Frutex dicitur aegyptiacus, cuius fructus tamaricis similis. Nullum alium cognosco, qui huc trahi possit. *Amatus* quidem *Lusitanus* perperam olim *Ericam baccantem*, Lusitaniae propriam, alii *Empetrum nigrum* intellexerunt. . . *Tribulus terrestris* (τρίβωλος χερσαῖος 4, 15.). . . *Sedum Anacampseros* (τηλέφιον 2, 217.). Vehementer fallitur *Columna* (*ecphraf.* 1, 39.) dum *Zygophyllum Fabaginem* huc trahit. . . *Sedum Cepaea* (κηπαῖα 3, 168.). . . *Sedum stellatum* (ἀείζων τρίτον 4, 91.). . . *Cerastium aquaticum* f. *Stellaria nemorum* (ἀλσίνη 4, 87.). . . *Agrostemma coronaria* (λύχνις 3, 14.).

Afarum europaeum (ἄσαρον 1, 9.). . . *Peganum Harmala* (πήγανον ἄγριον 3, 53.). Cf. *Dodon.* 121. *Bellon.* 3, 50. . . *Lythrum Salicaria* (λυσιμαχία 4, 3.). . . *Agrimonia Eupatoria* (εὐπατώριον 4, 41.). . . *Reseda Phyteuma* (φύτευμα 4, 130.). Nescio, qui factum sit, quod *Columna* (*ecphr.* 6. 22.) *Scabiosam ficulam* huc

trah
γα
ἀντι
nuru
bet
μειο
tes,
habe
no a
Eup
tulac
lis.
pho
ne
670
Foli
coc
pho
ram
Bel
οὔσ
lioli
raf
pho
Fol
in r
lio
pho

trahere potuerit. . . *Reseda alba* (σησαμοειδὲς μέγα 4, 152.). *Galenus* (*facult. simpl.* 8, 108.) ἀντικυρῶν ἐλλέβορον vocat. . . *Euphorbia officinarum* (δένδρον εὐφορβίου 3, 96.) Sed male id habet ναρθηκοειδὲς. . . *Euphorbia Chamaesyce* (χαμαισύκη 4, 170.). Ramos palmares procumbentes, folia lenti similia, fructus sub foliis rotundos habet, sed florem nullum. Haec quadrant omnino ad nostram speciem. Cf. *Clus. hist.* 2, 187. . . *Euphorbia Peplis* (πεπλὶς 4, 169.). Folia portulacae, subtus rubentia, fructus in foliorum axillis. Cf. *Clus. l. c.* et *Scopol. carn. n.* 583. . . *Euphorbia Peplus* (πεπλὸς 4, 168.). Folia non bene cum rutaceis comparat. Cf. *I. Bauh. hist.* 3, 670. . . *Euphorbia Lathyris* (λάθυρις 4, 167.). Folia cum amygdalinis comparat, fructum esse trilocum, τρίχωρον. Cf. *Matthiol. p.* 868. . . *Euphorbia Arios* (ἀριος 4, 177.). Radix pyriformis, ramuli exigui, foliis exiguis. Cf. *Clus. hist.* 2, 190. *Bellon. obs.* 1, 42. . . *Euphorbia Pityusa* (πιτυοῦσα 4, 166.). Caulis cubitalis, πολυγώνατος, foliolis pinum aemulantibus, flores exigui subpurpurascetes. Cf. *Morif.* 3. f. 10. t. 1. f. 25. . . *Euphorbia Paralias* (τιθύμαλος παράλιος 4, 165.). Folia conferta lini similia, flores albicantes, nasci in maritimis. Cf. *Dodon.* 270. . . *Euphorbia helioscopia* (τιθύμαλος ἡλιοσκόπιος 4, 165.). . . *Euphorbia platyphyllos* (τιθύμαλος πλατύφυλλος,

ib.). *Clus. hist.* 2, 190. . . *Euphorbia Cyparissias*
 (τιθύμαλος κυπαρισσίας, *ib.*). . . *Euphorbia Myrsi-*
nites (τιθύμαλος θήλως, *ib.*). Cf. *Clus.* 2, 189. . .
Euphorbia dendroides (τιθύμαλος ὁ ἐν ταῖς πέτραις
 Φυόμενος, *ib.*). Hanc speciem per Liguriam et
 Etruriam invenit *Anguillara p.* 294. Cf. *Lobel.*
advers. 150. . . *Euphorbia Characias* (χαρακίας,
ib.). Nec *E. amygdaloides*, quum frutex sit. Cf.
Clus. 2, 188. . . *Sempervivum tectorum* (ἀείζων
 τὸ μέγα 4, 89.). *S. arboreum*, quod in Cepha-
 lonia Anastasiae nomine veniat, intelligit *Anguilla-*
ra p. 277. . . *Sempervivum sediforme* (ἀείζων τὸ
 μικρὸν 4, 90.). Cf. *Jacq. hort. vindob.* 1. t. 83. . .
Amygdalus Persica (τὰ μῆλα περσικά 1, 164.). . .
Prunus Armeniaca (τὰ μῆλα ἀρμενιακά, Ῥωμαί-
 στί δε περαικόμια 1, 165.). . . *Mespilus Pyracan-*
tha (ἔξυόκωνθα 1, 122.). . . *Rosa canina* (κυνός-
 βατον 1, 123.). . . *Rubus fruticosus* (βάτος 4,
 37.). . . *Rubus idaeus* (βάτος ἰδαία 4, 38.). . .
Tormentilla erecta (πεντάφυλλον 4, 42.).
Capparis spinosa (κάππαρις 2, 204.). . . *Pa-*
raver dubium (μήκων ῥοιὰς 4, 64.). Vulgo *P.*
Rhoeas habetur, sed κεφαλή προμήκης obstat. Fo-
 lia *Origani*, *Brassicae Erucae*, *Cichorii* aut *Thymi*
 familia declarantur, unde inconstantiam auctoris ef-
 feceris. . . *Paraver somniferum* (μήκων ἡμερος,
 κηπευτή 4, 65.). . . *Paraver Rhoeas* (ἡ ἀγρία μή-
 κων, ἐγκαθημένη ἔχων τὴν κωδίαν, ὁ καὶ πιθῆτις

καὶ
 (τέλ
 τούτ
 pave
 cium
 ex e
 Glau
 τίαν
 Nym
 Nym
 (λω
 nifer
 neso
 ἀξέ
 stus
 offic
 nia
 niun
 niun
 μαῖο
 niun
 dicu
 coct
 etian
 mag
 tiva
 sum
 hort
 T

καὶ ῥοιὰς ὀνομάζεται, *ib.*). . . *Papaver hybridum*
 (τρίτη ἀγρωτέρα μήκων καὶ μακροτέρα (μικροτέρα)
 τούτων, ἔχουσα τὴν κωδίαν ἐπιμήκη, *ib.*). . . *Papaver Argemone* (ἀργημώνη 2, 208.). . . *Glaucium luteum* (χελιδώνιον μέγα 2, 201.). *Tum ex eo, tum e Glaucio phoeniceo parabatur succus Glaucii* (3, 100.). Μήκωνα κερατίτιν ἢ θαλαττίαν vocat *Galenus* (*facult. simpl.* 7, 99.). . . *Nymphaea lutea* (νυμφαία ἄλλη 3, 159.). . . *Nymphaea alba* (3, 158.). . . *Nymphaea Lotus* (λωτὸς ὁ ἐν αἰγύπτῳ 4, 114.). . . *Cistus ladaniferus* (κίστου εἶδος λῆδον 1, 128.). Cf. *Tournefort. it.* 1, 29. 30. . . *Cistus villosus* (κιστὸς ἀρξήν 1, 126.). *Potest et C. incanus esse.* . . *Cistus salvifolius* (κιστὸς θῆλυ, *ib.*). . . *Paeonia officinalis* (γλυκυσίδη θήλεια 3, 157.). . . *Paeonia corallina* (γλυκυσίδη ἀρξήν, *ib.*). . . *Delphinium Consolida* (δελφίνιον 3, 84.). . . *Delphinium Aiacis* (δελφίνιον ἕτερον, εἰ δὲ ὑάκινθον, Ῥωμαῖοι βουκίνους (*vaccinia*) 3, 85.). . . *Delphinium Staphis agria* (σταφίς ἀγρία 4, 156.). *Pedicularia herba Scribon. Larg.* 8. . . *Aconitum Lycoctonum* (ἀκόνιτον ἕτερον 4, 78.). *Lycoctonum etiam dici, folia habere platani similia, sed multo magis incisa et coloris obscurioris.* . . *Nigella fativa* (μελάνθιον 3, 95.). . . *Nelumbium speciosum* (κυάμος αἰγύπτιος 2, 128.). . . *Anemone hortensis* (ἀνημώνη ἡμερος 2, 207.). . . *Anemone*

arennina (άνημώνη άγρία, *ib.*). Folia latiora et
 flos purpureus. . . *Clematis Vitalba* (δαΦνοειδές
 4, 148.). . . *Clematis Viticella* (κληματίτις 4,
 182.). . . *Thalictrum minus* (θάλικτρον 4, 98.). . .
Ranunculus Ficaria (χελιδόνιον τὸ μικρὸν 2, 212.). . .
Ranunculus aconitifolius s. *platanifolius* (βα-
 τράχιον τέταρτον, άνθος γαλακτίζον 2, 206.). . .
Ranunculus Seguieri (βατράχιον κορίου φύλλοις,
 άνθος υπόλευκον, *ib.*). . . *Ranunculus hirsutus*
 (βατράχιον χνουδέστερον, πλείστον ἐν Σαρδονία γε-
 νόμενον, *ib.*). . . *Ranunculus repens* (βατρ. κο-
 ρίου φύλλοις, άνθος μέλιον, *ib.*). Vel hic vel R.
foeleratus est βατράχιον ἢ χρυσάνθεμον Pseudo-
Democrit. in Geopon. 12, 6. . . *Isopyrum fuma-
 rioides* (ισόπυρον 4, 121.). . . *Helleborus orient-
 talis* (ἐλλέβορος μέλας 4, 151.). Folia platani
 familia, subaspera, flores purpurascens. Opti-
 mum ex Anticyra et Helicone venire.

Aiuga Iva (άνθύλλις έτέρα, χαμαιπίτυς τὰ
 φύλλα, δασύτερα δέ, άνθος πορφυροῦν 3, 153.).
 Cf. *Clus. hist.* 2, 186. Invenit in Creta *Anguil-
 lara* p. 237. . . *Aiuga Chamaeritys* (χαμαιπίτυς
 3, 175.). . . *Teucrium Botrys* (χαμαιπίτυς έτέ-
 ρα, φυλλάρια λεπτὰ λευκὰ, άνθήλια μηλινὰ 3,
 176.). . . *Teucrium Pseudo-Chamaeritys* (χα-
 μαιπίτυς έτέρα, κλάδους έχουσα πηχναίους άγκυ-
 ροειδεῖς, άνθος λευκὸν 3, 176.). Cf. *Clus. hist.* 2,
 185. In Italia, Gallia narbonensi et Hispania non

rarum. . . *Teucrium Marum* (μάρον 3, 49.) . . .
Teucrium Scordium (σκόρδιον 3, 125.) . . . *Teu-*
crium Chamaedrys (χαμαιδρυς 3, 112.) . . . *Teu-*
crium lucidum (τεύκριον 4, 111.). *Chamaedryi*
simile, foliis exiguis, ciceris similibus. . . *Teu-*
crium montanum (πόλιον όρεινον 3, 124.). *Gra-*
veolens, canum. . . *Teucrium Polium* (έτερον πό-
 λιον θαμνωδέστερον, ούχ' ούτως εύτονον τῆ όσμῆ 3,
 124. . . *Teucrium creticum* (έλένιον αἰγύπτιον 1,
 28.). . . *Teucrium Pseudhyssopus* (ύσσωπος όρει-
 νός 3, 30.). Cf. *Column. ephraf.* 1, 14. p. 67. . .
Satureia graeca (ἀργισορέγιανον, καλούμενον τῶ Νικ-
 ἀνδρῶ κονίλη 3, 34.). . . *Satureia Thymbra* (θύμ-
 βρα 3, 45.). . . *Hyssopus officinalis* (ύσσωπος 3,
 30.). . . *Verbena officinalis* (περιστερεῶν 4, 60.). . .
Verbena supina (ισραῖ βοτάνη 4, 61.). Cf. *Clus.*
hist. 2, 46. . . *Lavandula Stoechas* (στιχάς 3,
 31.). . . *Mentha sylvestris* (σισύμβριον 2, 153.).
 Huius forte varietas distinguitur ἠδυόσμου ἀγρίου
 nomine 3, 42. . . *Mentha sativa* (ἠδυόσμον ἡμε-
 ρον, μίνθη 3, 41.). . . *Mentha Pulegium* (γλή-
 χων 3, 36.). . . *Mentha cervina* (πολύκνημον 3,
 108.). *Divinavit id unicus Caesalpinus* (11, 37.).
 . . *Lamium album* (λευκός 3, 113.). Cf. *Caesalp.*
 11, 31. . . *Lamium purpureum* (γαλιόψις 4,
 95.). *Nescio*, qualem plantam hoc nomine de-
 scribat *Anguillara* p. 278. . . *Betonica officinalis*
 (κέστρον 4, 1.). . . *Stachys germanica* (στάχυς

3, 120.). . . *Stachys heraclea* (σιδηρέτις, οἱ δὲ
 ἡράκλειαν καλοῦσιν 4, 33.). . . *Ballota nigra* (βαλ-
 λωτῆ 3, 117.). . . *Marrubium vulgare* (πράσιον
 3, 119.). . . *Marrubium Pseudo-Dictamnus*
 (ψευδοδίκταμνος 3, 38.). *Temere perhibet An-*
guillara p. 201. totum hoc capitulum supposititium
esse. . . Leonurus Marrubiastrum (πυκνοκόμον 4,
 176.). *Cf. Plin. 26, 8. Anguillar. p. 298. . . Phlo-*
mis fruticosa et italica (Φλομίδες διπλαῖ, δασεῖαι,
 περιφουεῖς τῆ γῆ, στερογγύλα ἔχουσαι τὰ φύλλα 4,
 104.). *Cf. Dodon. 146. . . Phlomis Lychnitis*
 (Φλόμος ἀγρία), *ib.*). *Folia Salviae similia, flos*
aureus fulgens. . . Clinopodium vulgare (κλινο-
 πόδιον 3, 109.). . . *Origanum Dictamnus* (δί-
 κταμνος 3, 37.). . . *Origanum creticum* (δίκτα-
 μνος ἕτερος, φύλλοις ἑοικώς σισυμβρίῳ 3, 39.). . .
Origanum heracleoticum (ἑρέγιανος ἡρακλειωτικῆ 3,
 32.). . . *Origanum Onitis* (ὄνητις 3, 33.). . . *Ori-*
ganum Maioranoides (σάμψυχον 3, 47.). *In Cy-*
zico, Cypro et Sicilia provenire et laudatissimum
esse. . . Thymus Serpyllum (ἔρφυλλος 3, 46.). . .
Thymus vulgaris (θυμός 3, 44.). . . *Thymus*
Zygis (ἔρφυλλος ἄγριος, ὃς καὶ ζυγίς καλεῖται 3,
 46.). . . *Thymus Acinos* (ἄκινος 3, 50.). . . *Thy-*
mus Tragoriganum (τραγορέγιανος 3, 35.). *Op-*
timum nasci in Co, Chio, Smyrna et Creta. Cf. Al-
pin exot. c. 36. . . Melissa officinalis (μελισσό-
 φυλλον 3, 118.). . . *Melissa cretica* (καλαμίνθη

ἑρσινοτέρη, ἔχει Φύλλα ὠκίμῳ ὅμοια, ὑπόλευκα 3, 43.). Cf. Barrel. ic. 1166. . . *Melissa Calamintha* (καλαμίνθη τρίτη, ἢ τὰ Φύλλα τῷ ἠδύσμοι ἀγρίῳ ὅμοια ib.). Sed poterit forte ad *Nepetam nudam* traduci: namque Galenus (*antidot.* 1, 430.) νέπετον καὶ καλαμίνθην eandem credit. . . *Nepeta Nepetella* (καλαμίνθη, ἢ γλίχωνι ἕοικε ib.). Cf. *Anguillara* p. 202. . . *Ocimum Basilicum* (ὠκίμον 2, 171.). . . *Antirrhinum spurium* (ἐλατίνη 4, 40.). *Folia Polygoni dumetorum pilosa*. . . *Antirrhinum purpureum* (ἀντίρρῖνον 4, 133.). . . *Antirrhinum repens* (ἔσσυρις 143.). Idem est cum A. monspessulano, ut *Smithius engl. bot.* 1253. evicit. . . *Antirrhinum Asarina* (χαμαίκισσος 4, 126.). *Glechoma hederacea* esse nequit, ob flores pallidos. . . *Orobanche elatior* (ὄροβάγχη 2, 172.). Differentes plantas esse Theophrasti et Dioscoridis, vidit iam *Anguillara* (p. 89.). . . *Vitex Agnus* (ἀγνός 1, 135.). . . *Acanthus mollis* (ἀκανθος ἐν παραδείσοις 3, 119.). . . *Acanthus spinosus* (ἀκάνθη ἀγρία 3, 120.).

Isatis tinctoria (ἴσατις 2, 215. 216.). . . *Lepidium sativum* (λεπιδιον 2, 205.). . . *Lepidium latifolium* (κάρδαμον 2, 185.). . . *Lepidium Iberis* (ἴβερις 1, 188.). Cf. *Damocratis* descriptionem apud Gal. *compos. med. sec. gen.* 10, 310. *Dodon.* 714. *Anguillara* p. 120. . . *Thlaspi campestre* (θλάσπι 2, 186.). . . *Cochlearia Ar-*

moracia (ῥαφανίς ἀργία 2, 138.). . . *Cochlearia Draba* (δράβη 2, 187.). Cf. *Column. ecphraf.* 1, 109. p. 270. At *Clus. hist.* 2, 123. huc haud pertinet. . . *Coronopus Ruellii* (κορωνόπους 2, 158.). . . *Alyssum alpestre* (ἄλυσσον 3, 105.). *Columna*, licet sibi in hoc frutice non confet, vult tamen *Veronicam* esse, in *Φυτοβασάνω V. arvenσe* p. 21. facit, quum ἄλυσσον tamen *Φρυγάνιον* dicatur, in *ecphrafi* vero p. 288. *V. montanam*. . . *Alyssum sativum* (μύαγρον 4, 117.). . . *Sisymbrium Nasturtium* (σισύμβριον ἕτερον, ἢ καρδαμίνη 2, 155.). . . *Erysimum officinale* (ἐρύσιμον 2, 188.). . . *Brassica Eruca* (εὐζωμον 2, 170.). . . *Brassica oleracea sylvestris* (κράμβη ἀργία 2, 147.). . . *Cheiranthus incanus* (λευκόιον 3, 138.).

Erodium malacoides (γεράνιον ἕτερον 3, 131.).
 Potest tamen et *Geranium molle* esse. . . *Geranium tuberosum* (γεράνιον φύλλω ἀνημώνης, ῥίζα ὑποστρογγύλη γλυκεία ib.). . . *Pistia Stratiotes* (στρατιώτης 4, 102.). Cf. *Alp. aegypt.* t. 108. . . *Althaea cannabina* (κάναβις ἀργία 3, 166.). . . *Malva sylvestris* f. *mauritianana* (μαλάχη 2, 144.). . . *Malva Alcea* (ἀλκία 3, 164.). . . *Lavatera arborea* (μαλάχη κηπευτή 2, 144.). . . *Lavatera olbia* f. *Malope malacoides* (ἀλθαία 3, 163.).
 Cum utraque non omnino congruit.

Fumaria officinalis (καπνός 4, 110.). Haec

est *fel terrae* Scribonii Larg. (227.), quam male Rhodius (ad h. l.) pro Chironia Centaurio habet. . . *Polygala amara* (πολύγαλα 4, 142.). . . *Spartium iunceum* (σπάρτιον 4, 158.). . . *Spartium spinosum* (ἑτέρα ἀκακία ἐν Καππαδοκίᾳ καὶ Πόντῳ 1, 155.). Cf. *Anguillara* p. 65., qui in Corsica invenit, *Matthiol.* p. 172. Huc et alter *Aspalathus* 1, 19. Cf. *Alpin exot.* 12. . . *Genista aspalathoides* (ἀσπάλαθος 1, 19.). Eundem esse cum ligno rhodio, fide Constantini Rhodii, rhizotomi Cretensis, perhibet *Anguillara* (p. 56.). Delineavit *Pona bald.* p. 16. Lignum rhodium alii *Convolvulo scopario* tribuunt: huius vero patria *Teneriffa* veteribus, autē *Infantem Henricum*, ignota fuit. . . *Ononis antiquorum* (ἀνωγυς 3, 21.). Cf. *Dodon.* 743. . . *Anthyllis cretica* (τοῦ ἐβένου εἶδος θυμανώδες, κνίσιω ὅμοιον 1, 129.). Cf. *Ponae bald.* p. 51. . . *Phaseolus vulgaris* (σμίλαξ 2, 176.). . . *Orobus vernus* (ἀστράγαλος 4, 62.). Cf. *Column. phytob.* p. 48. t. 14. . . *Lathyrus Aphaca* (ἀφάκη 2, 178.). . . *Lathyrus Clymenum* (κλύμενον 4, 13.). *Column. ecphraf.* 1, 49. p. 155. *Scorpiurum* vermiculatam habet, nescio, quo demum iure. . . *Ervum Ervilia* (ἔρβοβος 2, 131.). . . *Coronilla Securidaca* (ἡδύσαρον 3, 146.). Cf. *Dodon.* 546. . . *Ornithopus compressus* (κατανάγκη 4, 134.). Male *Rauwolfius* (it. tab. inter 54 — 60.)

Plantaginem Lagopoda huc refert. . . *Scorpiurus fulcata* (σκορπιοειδής 4, 195.). . . *Hedysarum Onobrychis* (ὄνοβρύχης 3, 170.). . . *Indigofera tinctoria* (τὸ Ἰνδικὸν βαφικὸν 5, 107.). Cf. Beckmann *Gesch. der Erfund.* 4, 475. . . *Astragalus Glaux* (γλαῦξ 4, 141.). Cf. *Clus. hist.* 2, 241. . . *Astragalus sesamoides* (σησαμοειδής μιζερὸν 4, 153.). . . *Astragalus creticus* (τραγάκανθα 3, 23.). . . *Astragalus pugniformis* (κατανάγκη ἐτέρα 4, 134.). . . *Astragalus Poterium* (ποτήριον 3, 17.). *Planta spinosa lanuginosa, floribus albis, Tragacanthae similis, radice gummifera.* Nulla alia quam haec species esse potest. Cf. *Lobel. hist.* 492. *Clus. hist.* 1, 108. *Vahl. symb. bot.* 1, 65. . . *Pforalea bituminosa* (τρίφυλλον 3, 123.). *Τρίφυλλον* vocat *Galen.* (*antidot.* 1, 426.) ad Neapolin crescere et vino conservando infervire. *Trifolium italicum* f. *creticum* (μελίλωτος 3, 48.). . . *Trifolium arvense* (λαγώπους 4, 17.). . . *Medicago sativa* (μηδική 2, 177.). . . *Medicago arborea* (κότισος 4, 113.). . . *Glycyrrhiza glabra* (γλυκῆρίζα 3, 7.). *Plinius* (22, 9.) descriptionem male intellexit. Etenim, cum folia Diosc. cum σχίνω (lentisco) comparet, *Plinius* σχίνω sine dubio legit, echinataque dixit. Male itaque *Gl. echinata* intelligitur, licet haec in Italia proveniat. . . *Lotus corniculatus* (λωτὸς ἡμερος 4, 111.). . . *Lotus rectus* (ἀγχιος λιβυκὸς λωτὸς

4, 112.). Sed L. Dioscoridis huc pertinere non videtur, quum et patria Libya et altitudo duos cubitos excedens contradicant. Haec forte λωτός ἀνδρομήκης (Diodor. Sicul. 3, 43.), quam Agatharchides in Arabia invenit, quamque cum medica herba et agrostide comparat.

Hypericum Coris (ὑπερικόν 3, 171.) κλωνάριον ὑποδάσεια. . . *Hypericum Androsæmum* (ἄσκυρον 3, 172.). Cf. Column. ephraf. 1, 16. . . *Hypericum montanum* (ἀνδροσαίμων 3, 173.). Cf. Column. ephraf. 1, 15. . . *Hypericum hircinum* (τράγιον 4, 49.). Conf. Ponaë bald. p. 31.

Tragopogon crocifolius (τραγοπόγων 2, 173.). . . *Sonchus oleraceus* (σόγκος 2, 159.). . . *Scorzouera tuberosa* (κονδρίλλης ἕτερον εἶδος 3, 161.). Radicem et caulem esse succi plenum, ut Diosc. testatur *Rauwolfius* (itin. 117.), qui circa Halepium invenit. . . *Lactuca perennis* (κονδρίλλη 2, 161.). *Anguillara* p. 109. Caccialepre eam vocari ait. . . *Lactuca virosa* (θριδάξ ἀγρία 2, 166.). . . *Crepis virens* (ισράκιον μικρόν 3, 73.). . . *Crepis biennis* (ισράκιον μέγα 3, 72.). C. Dioscoridis esse nequit, cum caulem asperum et spinulosum habeat. . . *Lapsana communis* (λαμφάνη 2, 142.). . . *Cichorium Intybus* (σέρις ἀγρία θριδακωδεστέρη 2, 160.). . . *Cichorium Endivia* (σέρις κηπευτή στενόφυλλος ib.). . . *Arctium Lappa* (ἀρκέϊον 4, 107.). . . *Carduus leucographus* (ἀκανθα λευκή 3, 14.).

Describit hoc nomine *Anguillara* p. 143. plantam, quam in Sclavonia et Umbria invenerit, et quae *Carthamus coeruleus* esse videtur. . . *Carduus arabicus* (ἀκανθα ἀραβική 3, 15.). . . *Carduus parviflorus* (κίρσιον 4, 119.). . . *Carduus marianus* (σίλυσον 4, 159.). Cf. *Rauwolf. it. n. 74. Anguill. p. 151.* . . *Cnicus Casabonae* (λευκάκανθα 3, 22.). Cf. *Schmudel. icon. et anal. t. 51.* . . *Cnicus stellatus* (ἰππόφαιστον 4, 163.). . . *Onopordon Acanthium* (ἀκάνθιον 3, 18.). . . *Carlina acaulis* (χαμαιλέων λευκός 3, 10.). . . *Carthamus lanatus* (ἀτράκτυλις 3, 107.). . . *Staehelina Chamaepeuce* (χαμαιπέυκη 4, 127.). Cf. *Alpin. exot. c. 35.* . . *Chrysocoma Linosyris* (χρυσοκόμη 4, 55.). Cf. *Caesalp. 12, 14. Column. ecphraf. 1, 20. Mirum, Anguillaram* (p. 264.) eam non cognovisse. . . *Santolina Chamaecyparissus* (ἀβρότονον θῆλυ, θάμνος δενδροειδής, ὑπόλευκος, φύλλοις λεπτοσχιδέσιν, ὡς περ σεριφίου περι τὰ κλώνια, σκληρές ἄνθους, ἐπ' ἀκροῦ ἔχον κορομβῶδες χρυσοειδές, εὐῶδες μετὰ ποσοῦ βάρους 3, 29.). Cf. *Clus. hist. 1, 341. Columna ecphr. 1, 13. perperam* hanc plantam ad πόλιον (3, 124.) traduxit. Cur *Anguillara* p. 166. malit ad Art. Abrotanum relegare, nescio. Quadrant fere omnia. . . *Santolina maritima* (γναφάλιον 3, 132.). . . *Artemisia Abrotanum* (ἀβρότονον ἄρξεν 3, 29.). . . *Artemisia Santonica* (ἀψινθίου τρίτον εἶδος, ὁ σαντώνιον

καλοῦσι 3, 28.) σαρκώγιον legit *Anguillara* p. 166. Obstat tamen *Galen.* (*facult. simpl.* 5, 69.), qui non semel tantum σαντόνικον dicit. . . *Artemisia campestris* (ἀρτεμισία λεπτόφυλλος 3, 128.). . . *Artemisia camforata* (ἀρτεμισία μονοκλῶνος εὐωδέστρα 3, 127.). Cf. *I. Bauh. hist.* 3, 194. . . *Artemisia pontica* (ἀρτεμισία λεπτοτέρα ἔχουσα τὰ φύλλα 3, 127.). *Artemisia chamaemelifolia* (ἀρτεμισία πλατυτέρα ἔχουσα τὰ φύλλα *ib.*). . . *Artemisia Absynthium* (ἀψίνθιον 3, 26.). . . *Artemisia fragrans* (ἀψίνθιον, θαλάσσιον, τινες δὲ καὶ σερίφιον καλοῦσι, ὅπερ πλεῖστον ἐν τῷ περὶ Καππαδοκίαν Ταύρω ὄρει γεννᾶται, βαρύσμος, 3, 27.). Possitne forte et *Artemisia maritima* intelligi, aut *A. taurica* Willd.? *Artemisiam maritimam* vult *Anguillara* p. 165. . . *Gnaphalium sanguineum* (βάκχαρις 3, 51.). Herba fruticosa, suaveolens, coronaria: folia tomentosa latiuscula, caulis cubitalis, flores purpureo-albicantes. Eam speciem invenerunt *Rauwolfius* (*it.* p. 285.) et circa Aleppum *Ruffelius* (*Alepp.* p. 195.). Male autem interpretati sunt, qui vel Digitalem Thapsi, ut *Lacuna* et *Matthiolus* (p. 538.) vel Inulam *Vaillantii* ut *Clusius* (*hist.* 2, 21.) vel *Salviam Sclaream*, ut *Leonicens* et *Caesalpinus* (11, 37.) vel *Baccharidis* speciem ut *Linnaeus*, crediderunt. . . *Gnaphalium Stoechas* (ἐλίχρυσον 4, 57.). . . *Gnaphalium Leontopodium* (λεοντοπόδιον 4, 151.),

Sed *Plantaginem creticam* facit *Alpinus exot. c.* 51., quae esse nequit, quod caules nominantur et planta dicitur *διδακτυλῆϊος*, fummis quoque caulibus infidere fertur flos. Quae omnia haud quamcumque cum *Plantagine cretica* congruunt. . . *Baccharis Dioscoridis* (*κόνυζα μεγάλη* 3, 136.). Cf. *Rauwolf. it. p.* 54. . . *Inula spiraeifolia* (*κόνυζα μέση* *ib.*). Cf. *Bauhin. hist.* 2, 1049. . . *Inula Pulicaria* (*κόνυζα μικρά* *ib.*). *Dodon.* 52. Haec est *κόνυζα*, quae paludes *Paxamo* indigitat (*Geopon.* 2, 4.). . . *Inula Helenium* (*ἑλένιον* 1, 27.). . . *Tussilago Farfara* (*βηχίον* 3, 126.). . . *Tussilago Petasites* (*πετασίτης* 4, 108.). . . *Senecio Iacobaea* (*ἡργερών* 4, 97.). . . *Aster Amellus* (*ἀστὴρ ἀπτικὸς* 4, 120.). . . *Anthemis Pyrethrum* (*πύρεθρον* 3, 86.). . . *Anthemis Cota, montana* et *Chrysanthemum monspeliense ἀνθέμιδος* nomine (3, 154.) comprehenduntur. Namque radius modo albus, modo flavus, modo roseus indicatur. . . *Anthemis valentina* (*βούφθαλμον* 3, 156.). Namque folia foeniculi, flores flavi. . . *Chrysanthemum coronarium* s. *segetum* (*χρυσάνθεμον* 4, 58.). . . *Achillea Ageratum* (*ἀγήρατον* 4, 59.). . . *Achillea tomentosa* (*ἀχιλλεία, ἄνθος χρυσίζον* 4, 36.). . . *Achillea tanacetifolia* (*ἀχιλλεία, ἄνθος πορφυρὸν* *ib.*). . . *Achillea nobilis* (*ἀχιλλεία, ἄνθος λευκὸν* *ib.*). . . *Achillea Ptarmica* (*πταρμική* 2, 192.). . . *Tagetes patula* (*ἑθέρων*

να 2, 213.). Cf. *Caesalp.* 12, 43. . . *Centaurea Crocodilium* (κροκοδείλιον 3, 12.). Cf. *Anguillara* p. 141., qui e *Crateva* totum hoc caput sumtum esse testatur. . . *Centaurea* ? *Cyanus* (μήκων ἀφρώδης ἡράκλεια 4, 66. Cf. *Column phytob.* p. 74. t. 21. Gratiolam credit *Anguillara* p. 268. . . *Brotera corymbosa* (χαμαιλέων μέλας 3, 11.). Cf. *Belon. obs.* 1, 16.

Orchis pyramidalis (ὄρχις, κυνόςρχις 3, 141.). . . *Orchis Morio* (ὄρχις ἕτερος, ὃν σεραπιάδα καλοῦσιν 3, 142.). . . *Orchis* ? *bifolia* (σατύριον 3, 143. Qui potuerit *Tulipa suaveolens* f. *praecox* (*Clus. hist.* 1, 150.) huc trahi, nescio. . . *Serapias Lingua* (λογχίτις 5, 161.). Folia porri familia subrubentia, flores fusci seu ferruginei adspectu referentes πιλίσκια, τῷ δὲ τύπῳ προσωπεῖα κωμικὰ κερηνότα, dependet autem γλωσσάριον λευκόν, ex hiatu: semen (*capsula*) trigonum lanciforme. Hanc plantam praeter *Caesalpinum* optimum (10, 21.) omnes ignorant. Is autem in montibus Etruriae invenit et sagacissime *Lonchitidem* Dioscoridis esse divinavit. Cf. *Column. ephraf.* 1, 148. t. 322. ubi autem folia nimis angusta sunt. *Bauh. hist.* 2, 766. *Morif.* 3. f. 12. t. 14. f. 21. Irin tuberofam huc trahit praestantissimus *Sibthorpius*, sed ubi est γλωσσάριον λευκόν ex hiatu corollae? Neque femina sunt ὁμοιω λόγχη vel in *Serapiade*. . . *Neottia spiralis* (ἐπιπαντίς ἢ ἐλλεβορίνη 4, 109.).

Nulli alii Orchidearum adiudicare possum ob folia exigua. Ceterae autem notae reticentur. Certe non est Helleborine *Caesalpini* (15, 30.), quae *Cypripedium Calceolus* esse videtur. . . *Aristolochia longa* (ἀριστολοχία μακρὰ 3, 6.). . . *Aristolochia rotunda* (ἀριστολοχία στρογγύλη 3, 6.). . . *Aristolochia Clematidis* (ἀριστολοχία κληματίτις *ib.*). *A. baetica* (*Clus. hist.* 2, 74.) esse nequit, quippe quae purpureos flores, nostra autem flavicundos habet. Loco αειζώου μικροῦ, cuius foliis similia haec sint, *Anguillara* bene ἀσάρου ponit (*p.* 193.). . . *Cytinus Hypocistis* (ὑποκιστίς 1, 127.).

Lemna minor (Φακός ὁ ἐπὶ τῶν τελεμάτων 4, 88.). . . *Typha latifolia* (τύφη 3, 133.). . . *Urtica urens* (ἀκαλύφη τραχυτέρα 4, 94.). . . *Urtica dioica* (ἕτερα λεπτόσπερμος, *ib.*). . . *Xanthium strumarium* (ζάνθιον 4, 138.). . . *Ambrosia maritima* (ἀμβροσία 3, 129.). . . *Myriophyllum spicatum* (μυριόφυλλον 4, 115.). . . *Thelygonum cynocrambe* (φύλλον 3, 140.). . . *Poterium spinosum* (στοίβη 4, 12.). Cf. *Tournefort. it.* 1, 61. *Hon. Bellus ad Clus. hist.* 2, 308. Hanc et κολυμβάδα dici et ad vinum conservandum, ob aromaticam indolem, adhiberi, testatur *Galenus (antidot.* 1, 426.). . . *Arum Dracunculus* δρακοντίον 2, 196. . . *Arum italicum* (ἄρον 2, 197.). . . *Arum Arisarum* (ἀρίσαρον 2, 198.). . . *Quercus cocci-*

fera (κόκκος βαφικὴ 4, 48.). . . *Croton tinctorius* (ἡλιοτρόπιον μικρὸν 4, 194.). *Primus fere Clusius* (*hist.* 2, 47.) *veram Dioscoridis plantam delineavit*, post eum *Tabernaemontanus* (*herb.* 2, 265.). *Sed Caesalpinius* (11, 12.) *et Matthiolum* p. 894. *toto coelo aberrant*, dum modo *Myosotidem* modo *Calendulam* huc referunt. . . *Acacia vera* (ἀκακία 1, 153.). . . *Acacia Catechu* (λύκιον Ἰνδικόν, ἐκ θάμνου τῆς λεγομένης λογχίτιδος· ἐστὶ δὲ εἶδος ἀκάνθης 1, 152.). Cf. *Garc. ab Orto hist. arom.*, 10. *Meminit eius etiam Galen. antidot.* 1, 424. . . *Ricinus communis* (κρότων 4, 163.). . . *Momordica Elaterium* (ἐλατήριον 4, 154.). . . *Bryonia dioica* (ἄμπελος λευκὴ 4, 184.). . . *Bryonia alba* (ἄμπελος μέλαινα 4, 185.). . . *Cucurbita Pepo* (πέπων 2, 164.). . . *Cucumis sativus* (κολοκύνθη 2, 162.). . . *Cucumis prophetarum* (κολοκύνθης 4, 178.). . . *Cucumis Melo* (σίκκος 2, 163.).

Hippophaë rhamnoides (ἵπποφαές 4, 163.). . . *Cannabis sativa* (κάνναβις 3, 165.). . . *Pistacia Terebinthus* (τέρμινθος 1, 91.). . . *Smilax aspera* (σμίλαξ τραχεῖα 4, 144.). . . *Tamus communis* (ἄμπελος ἀργεῖα 4, 185.). . . *Rhodiola rosea* (ρόδια ῥίζη 4, 45.). . . *Mercurialis annua* (λινοζώστις 4, 191.). . . *Juniperus Sabina* (βραθύς 1, 104.). . . *Juniperus Oxycedrus* (κέδρος 1, 105.). . . *Taxus baccata* (σμίλαξ 4, 80.). . . *Myristica*

moschata. *Caesalpinus* (2, 49.) credit νόσκαΦ-
 θον (1, 22.) esse corticem externum huius
 fructus. . . *Ruscus Hypoglossum* (ἵππόγλωσσον 4,
 132.). Cf. *Column. ephras.* 1, 165. . . *Ruscus*
aculeatus (μυρσίνη ἀγρία 4, 146.). . . *Ruscus*
Hypophyllum (δάφνη ἀλεξάνδρεια 4, 147.). Cf.
Column. l. c. . . *Ruscus racemosus* (χαμαιδαίφνη
 4, 149.).

Equisetum ? *sylvaticum* (ἵππουρις 4, 46.). Cf.
Pseudo-Democrit. in Geopon. 2, 6. . . *Equisetum*
pratense (ἵππουρις ἑτέρα 4, 47.). . . ? *Marsilea*
quadrifolia (ἐπιμήδιον 4, 19.). Planta aquatica
 sine flore, foliis hederaceis. Certe *Botrychium*
Lunaria non est, cui adiudicat *Columna* (*phytob.*
 p. 65.). . . *Polypodium vulgare* (πολυπόδιον 4,
 188.). . . *Polypodium Filix mas* (πτέρις 4, 186.). . .
Polypodium Dryopteris (δρυοπτερις 4, 189.). . .
Aspidium Lonchitis (λογχίτις ἑτέρα 3, 162.). . .
Athyrium Filix femina (θηλυπτερις 4, 187.). . .
Asplenium Hemionitis (ἡμιονίτις 3, 152.). . .
Asplenium Ceterach (ἀσπλήνον 3, 151.). . . *As-*
plenium Trichomanes (τριχομανές 4, 157.). . .
Scelopendrium officinale (φυλλίτις 3, 121.). . .
Adiantum Capillus (ἀδιάντων 4, 136.). Cf. *schol.*
Theocrit. id. 13, 41. . . ? *Marchantia conica* (λει-
 χλὴν 4, 53.). *Column. ephras.* 1. p. 331. Potest
 tamen quoque ad *Peltideam caninam* reduci. . .

Parmelia iubata (βρύον κεδρινόν 1, 20.) . . . *Fucus aculeatus* (βρύον τριχῶδες θαλάσσιον 4, 99.) . . .
Fucus cartilagineus (βρύον κρητικόν 4, 100.) . . .
Fucus ?sanguineus (υπομηκίς καὶ Φοινίσσον, *ib.*) . . .
Fucus saccharinus (πλατὺ Φῦκος, *ib.*).

Agmen claudat ἀνδρόσακες (3, 159.) crux ex-
 egetarum! De eo sic: γίνεται μὲν ἐν Συρίᾳ ἐν πα-
 ραθαλασσίῳ τόποις, πῶς δὲ ἐστὶ λεπτή (λευκή),
 λεπτόκαρφος, πικρὰ, ἀφυλλος, θυλάκιον ἐπὶ τῆς
 κεφαλῆς ἔχουσα περιεκτικὸν σπέρματος. Totidem
 fere verbis reddit *Plinius* (27, 4.) addens, folli-
 culos in cirrhis gerere. Commentatores Dioscori-
 dis in varias de hoc vegetabili sententias abierunt,
 in plures nemo praeter *Anguillaram*. Is enim
 (p. 237.) modo *Cuscutam*, iam *Iunci* speciem, nunc
Coluteam arborentem intelligit. *Matthiolus*
 (p. 645.) plantam depingit maritimam, orbiculis
 pedicellatis praeditam, qualem in Etruria invenerit
Lucas Ghinius. Mox et *Lobelius* (*advers.* 165.)
 eandem in chamis conchis maris *Monspeliensis* li-
 tora adluentis inventum delineavit, *umbilici marini*
 nomine. Citavit eundem *Androsacis Cotyledonis*
foliosi marini nomine *Magnolius* (*bot. monsp.* 19.).
 Tandem autem *Ant. Gouanus* (*flor. monspel. app.*
 479.) docuit, ad regnum animale pertinere et *Ma-*
dreporam Acetabulum *Linn. syst. nat.* esse.

Iidem opinioni, quam *Matthiolus* fovet, adsti-
 pulatur etiam *Caesalpinus* (16, 48.). Sed Eu-

ric. *Cordus* (botanol. p. 99.) et *Tragus* (810.)
Cuscutam esse perhibent: cui plura argumenta,
 praesertim maritimam originem opponit Ant. Musa
Brassavolus, qui ad litora maris adriatici frequens
ἀνδροσακες semet invenisse testatur (exam. simpl. p.
 63. 64.). Ipsi adfentitur *Amatus Lusitanus* (comm.
 in *Diosc.* 376. 482.). Quorum virorum argumen-
 tis victus *Madreporam Acetabulum* Linn. esse, fa-
 tendum est.

Non desunt plura, quae satis obscura manent,
 ab ipso auctore non cognita aut male descripta.
 Exemplo adducam *Μαλάβαθρον*, quod (1, 11.)
 aliqui pro nardi indicae folio habeant. Esse autem
 peculiare quoddam genus folii, quod paludibus in-
 natet, nulla radice fultum. Id collectum, statim
 filo traiectum, reconditum fervari. Repetit id *Pli-
 nius* (12, 26.), novo addito errore, in Syria nem-
 pe gigni id malabathrum. *Galenus* duobus locis
 (fac. simpl. 7, 98. 114.) *μαλάβαθρον* et *Φύλλον
 μαλαβάθρου* recenset, congruere virtutem cum vi
 nardi. Mox usus increbuit, *Φύλλα* cum *μαλα-
 βάθρω* eadem putare, quum *Plutarchus* (*Gryll.*
 990.) dicat *νάξδους καὶ Φύλλα καὶ καλάμους ἀρα-
 βικούς*. At vero in *Digest.* l. 59. tit. 4. de publi-
 can. et vectig. l. 16. distinguitur malabathrum a
 folio barbarico. His aliisque argumentis victus pri-
 mus fere *Anguillara* (p. 29.) bene distinxit fo-
 lium barbaricum, quod idem cum *Pipere Betle*,

Malabathrum autem dici *Tembul*. Idem *Tembul* vero tanquam *Piperis* speciem quoque describit. Falli autem et eum *Garcias* (*Clus. exot.* 175 — 177.) perhibet, Malabathrum enim *Cassiae* lignae (*Laurus Cassiae*) esse folium, folium vero κατ' ἐξοχὴν esse *Betle Indorum*. Cf. *Trew. in nov. act. nat. cur. vol. 2. app. p. 385.* Coram habeo etiam iconem folii, quod manifesto *Lauri Cassiae* est, et *Betle* dicitur, apud *Ramusium* (*viaggi* 1, 363.).

* * *

Praeter hanc in materiam medicam introductionem adfunt alii etiam tractatus *Ἰσηιακῶν* etc., ut et *νόθα* dicta, quae ad graecas plantarum voces latinas etiam continent, serioris certo originis, ut a monacho quodam compilata esse videantur.

P L I N I U S .

Duumviri hi imperio totum orbem literarium per sedecim et quod excurrit saecula regentes praecipuam merentur in rei herbariae historia attentio- nem. Plinius enim iisdem fere verbis plerumque, quibus *Dioscorides*, plantas describens, medio ae- vo gratior fuit *Dioscoride*, quod non latine solum scripserat, sed quod superstitiones etiam plures et fabulas admiscuerat. Cum literae restituerentur, necessarium quidem fuit, ab horum duumvirorum

operibus proficisci, sed errores genuit plurimos nimia antiquitatis auctoritas: quae reiecit etiam omne aetatis, fontiumque, e quibus hauserint auctores, examen. Nostrorum autem temporum libertas ii examini vel maxime favet, id quod nobis doctrinae ambitum, quem in romano scriptore inveneris, clare exponet.

Caius *Plinius Secundus*, maior dictus, patria Veronensis, non Novocomensis fuit (*Voss. histor. lat.* 1, 29.): natus Tiberio Caesare, anno aerae nostrae 23., patre Celere, matre Marcella. Sub Claudio stipendia fecit in Germania, sub Nerone et Vespasiano augur fuit et procurator in Hispania, demum vero praefectus classis Misenenfis. Vir omni literarum disciplina ornatissimus, lectionis uberrimae fegetem ditissimam in libros suos recepit, quod magis miraberis, si scieris, illum aetatis suae tempus impeditum distentumque qua officiis maximis, qua principum favore egisse. Sed erat, ut cum nepote Plinio iuniori (*epist.* 3, 5.) loquar, acre ingenium, studium incredibile, summa vigilantia. Lucubrare a Vulcanalibus (ab autumno inde) incipiebat: in itineribus, quasi solutus ceteris curis, studio soli et lectioni vacabat. Ad latus notarius cum pugillaribus, cuius manus hieme manicis muniebantur, ut ne coeli quidem asperitas ullum studii tempus eriperet. Nam perire omne tempus arbitrabatur, quod studiis non im-

pertiretur. Hac intentione tot volumina peregit, quot fere nemo Romanorum sui temporis.

Ipsi viri clarissimi morti gloria immortalis proposita est, quod avido naturae studio eam sponte subierit. Fuit enim ingens illud Vesuvii montis incendium anni 79, quum ille classem Miseni imperio praesens regeret, quod ipsum adeo excitavit, ut Pomponianum peteret, prospiciendi causa e proximo, ecquid iam maremitteret. Ibi sulfuris fumo crassioreque caligine suffocatus statim cecidit.

E tanti viri scriptis numerosis ad nos solum pervenit opus *historiae naturalis*, libris 37., quibus ex his mille voluminibus scriptorum romanorum pariter ac graecorum universam naturae varietatem amplecti conatus est. A libro inde duodecimo ad vigesimum usque septimum omnia tractat vegetabilia, plantas, arbores, fruges, gramina totamque rem rusticam.

Optima editio totius operis est *Io. Harduini*, quam tribus voluminibus formae maximae comprehensis, Galliarum regis iussu anno 1723 absolvit. Quindecim codicibus manuscriptis usus esse dicitur. Rarissima autem est et pulcherrima editio *Bellocirii Danesi*, Paris. 1532. fol. Bene quoque de Plinio meruit *Dalechampius* in editione Lugdunensi 1587. fol.

Praeter has praestantiores nostri auctoris edi-

tiones commentarii etiam memorandi sunt, inter quos eminent Claud. *Salmasii* Plinianae exercitationes Ultrai. 1687. fol., omni eae quidem doctrinae genere abundantes, sed et malo in Plinium animo et sine ordine scriptae. Maxime autem vitio vertendum, quod a rei herbariae cognitione fere alienus sibi tamen sumserit de plantis veterum iudicare. Veteres commentatores, *Hermolaus Barbarus*, *Nicol. Leoniceus* aliique textum quidem castigarunt, ad fontes Plinianos primi respexerunt, sed rei etiam herbariae non satis experti fuerunt, ut eorum vestigia tuto sequi possimus.

Diu autem iam acriter Plinium perfrinxerunt, quod sine iudicio, ac omnino saepius sine linguae graecae interiore cognitione, undique corraserit, quae curiosa scituque digna ipsi visa fuerint, quod nonnunquam penitus falso aut negligenter saltem interpretatus fuerit Graecos. Id autem perspicere non potuerunt, qui medio aevo coeci eum ducem solum sequebantur. Quae enim reprehendit in maioribus suis, quod notas ipsas herbarum velut vulgares strictim tantum et nominibus indicaverint (27, 8.) id et in ipsum cadit. Licet plures et distitas quidem Romani imperii provincias viderit, plantas tamen perpaucas solummodo, et vero rariores minime cognovit.

Plurimas quidem fatetur plantas in hortulo Antonii Castoris semet observasse, qui tertius fere post

Theophrastum et Mithridatem regem peculiarem plantis alendis hortum constituit (25, 2.). Neque tamen rari sunt errores gravissimi, e cognitione plantarum manca orti. Confundit e. g. (12, 20.) Cassiam Romanorum (*Daphnen Cneorum*) cum Lauro Cassia: fabam Graecam appellat Celtim australem (16, 30.): oryzae florem tribuit purpureum (18, 7.): Gypsophilae Struthio lanuginosum caulem et spinosum (19, 3., ubi tamen defenditur a Paulo *Boccone mus.* 1, 172.): ligustrum nescit an idem sit cum celebri cypro, seu Lawsonia inermi (24, 10.): Myriophyllum cum Achillea Millefolio componit (24, 16.): ad gramina numerat, quam *Anguillara* (p. 94.). Sedum esse stellatum docuit. *Macer* s. *Macis* ipsi (12, 8.) cortex radicis cuiusdam magnae est.

Graeca sua exemplaria adeo negligenter legit et interpretatus est, ut hippacem Scytharum, quae caseus fuit (*Hippocr. morb.* 4, 508.) plantam crederet (25, 8.); ut *μήκωνος ἀφρώδους* folia, quae Theophrastus Struthii (*Gypsophilae*) aequales habet, speciem passerum (*στρουθῶν*) praebere nugaretur (20, 19.); ut in media hederæ descriptione de cisto loquatur, commutatis *κισσῶ* et *κιστῶ* (16, 34.); ut, ubi Theophrastus perhibet, platanos esse raras (*σπανίας*) in Italia, noster interpretetur, alias platanos esse in Italia alias in Hispania, (12, 1.); ut, ubi de marrubio (*πρασινῶ*)

Graeci loquuti essent, ipse semper *πράσον* legerit et *porrum* interpretatus fuerit (22, 25. 24, 15. 27, 8.). Taceo plura, quae ipsi obiecta sunt, ut animadvertam, paucis duntaxat plantis vastissimo hoc opere locupletatam esse rem herbariam. Quae studio summo investigans tanquam novas, aut Plinio saltem peculiare inveni, hae fere sunt:

Salvia Verbenaca una cum *Verbena supina* (25, 9.) tractatur, adeo frequens per totam Europam australem, et mirum fuisset, si Plinius eius non meminisset. . . *Valeriana italica* Lam. est *Nardus cretica* (12, 12.) quam *Galen. compos. medic. sec. loca* 9, 4. etiam citat: sed descriptio Plinii ex *Dioscoride de Phu* desumpta. Cf. *Ponae mont. bald.* p. 49. 50.

Eriophorum sine dubio *angustifolium* est arundo ea (19, 1.) e qua vestes conficiantur. . . *Stipa tenacissima*. Sparti usus per Hispaniam Africanamque Carthaginensem uberrime (19, 2.) describitur, ut gramen id ocreatis cruribus textisque manicis, iligneisque conamentis convolvatur, maceretur et ad innumera vitae desideria adhibeatur. Cf. *Fischers Gemälde von Valencia* I, 164. . . *Panicum miliaceum* et *italicum* (18, 7.) ita distinguuntur, ut illud a paniculis dictum, cacumine languide nutante, paulatim extenuato culmo, paene in furculum praedentis acervetur granis, cum longissima pedali phoba: *mili* vero (panici italici) co-

mae granum complexae fimbriato capillo curventur. . . *Panicum Dactylon* hoc nomine (24, 17.) alioque loco (25, 8.) *Canaria* appellatur, quod canes eam mandant. Cf. *Lobel. hist.* 12. *Clus. hist.* 2, 217. . . *Panicum verticillatum* est *Miliaria* (22, 25.) . . . *Hordeum murinum* dicitur (27, 9.) *Holcus*, quae in faxis nascatur siccis: aristas habere in cacumine, tenui culmo, ob id a quibusdam appellari *aristidam*. Cf. *Anguillara p.* 210. *Lobel. obs.* 18.

Dipsacus pilosus, *Gallidraga Xenocratis* (27, 9.) Eadem est *Virga pastoris*, *similis Acanthae Nyc. Myrsine.* (1, 11.) Cf. *Anguillar.* 142. . . *Galium Aparine*, *Philanthropos* (24, 17.) quod vestibibus manibusque adhaereat. . . *Ilex Aquifolium* cum *Quercu Ilice* confunditur (16, 6.) . . . *Potamogeton pufillus* (26, 8.) *Castor* aliam noverat speciem tenui folio, velut equinis fetis etc.

Myosotis Lappula (25, 8.) Est et alia, quae ferat lappas minutas. . . *Pulmonaria officinalis*, *Confiligo* (25, 8.) . . . *Asperugo procumbens* eodem nomine vocatur (26, 10.) . . . *Primula vulgaris*, *Dodecatheon* (25, 4.) *Lobel. obs.* 317. . . *Azalea pontica* dicitur *Aegolethron* (21, 13.) cuius floribus mel venenatum fiat. Cf. *Tournefort. hist. acad. Paris.* 1704. 351. . . *Convolvulus Cantabrica* (25, 8.) Cf. *Clus. hist.* 2, 49. . . *Capficum annuum* sine dubio est ea *Piperitis*, quam et

Siliquastrum vocat (20, 17.). Cf. Dodon. 716. . .
Rhamnus Alaternus (16, 26.). . . *Rhamnus in-*
sectorius est Calabrice (17, 8.). . . *Chenopodium*
Scoparia, *Scopa regia* (21, 6.). . . *Atriplex*
hortensis, *Chrysolachanum* (27, 8.). . . *Samo-*
lus Valerandi eodem nomine generico occurrit
 (24, 12.). Sed *Anguillara* (179.) credit Ane-
 monen *Pulsatillam*, quae a Bononiensibus sui tem-
 poris ita vocetur. . . *Plumbago europaea* eodem
 nomine (25, 13.) vocatur. Alio autem loco (26,
 7.) *Tripolium* appellatur. . . *Thestium Linophyllum*
 eodem nomine (22, 22.). Cf. *Anguillara* 211. . .
Celosia cristata est *Amarantus* (21, 8.). . . *Ribes*
nigrum est sine dubio *Cynosbatos* (24, 13.). Idem
 vult *piperis arborem italicam* (16, 32.) *Dalecham-*
pium, sed dubito. . . *Bupleurum baldense* intelli-
 git *Anguillara* (169.) sub *Bupleuro* (22, 22.) ca-
 pite *Anethi*, *foliis longis multisque*. . . *Sium Si-*
farum (19, 5.). *Sifer* et ipsum *Tiberius princeps*
 nobilitavit, flagitans omnibus annis e *Germania*. . .
Scandix Pecten (24, 7.). . . *Peucedanum Silaus*
 (26, 8.). Cf. *Anguill.* 219. . . *Rhus Cotinus*,
Coccygiae nomine (13, 22. 16, 18.). . . *Vibur-*
num Tinus (15, 30.). . . *Staphylea pinnata*,
Staphylodendron (16, 16.). . . *Statice Armeria*
 (26, 8.).

Lilium chalconicum, rubens dicitur *lilium*
 (21, 5.). . . *Convallaria bifolia* his occurrit, Cy-

claminos tertia dicta (25, 9.) et Ceratia uno folio (26, 8.). . . *Berberis vulgaris* (26, 13.). Spina, appendix appellata, quoniam baccae puniceo colore in ea appendices vocantur. . . *Iuncus maximus* est Combretum (21, 6.). Herba Luziolae Italis appellata (*Caesalp.* 4, 58. *Anguill.* 179.).

Daphne Thymelaea (12, 7.). . . *Acer platanoides*, laciniatum Ait. et maculatum describitur (16, 15.). . . *Polygonum Convolvulus* est Centunculus (24, 15.). Herba, quae, quia multa est, et ubique nascitur, *πολύγενον* appellatur. *Scribon. Larg.* 46.

Caesalpinia pulcherrima est Nyctegretum, quam Democritus narraverit in Gedrosia crescere, colore hyssini, folio spinae (*acaciae*): eam et nyctalopa vocari, quod e longinquo noctibus fulgeat. (21, 11.). . . *Saponaria Vaccaria*, est Condurdum (26, 5.). . . *Silena baccifera* est Cuculus (*Cucubalus*) 27, 8. Cf. *Clus. hist.* 2, 183. . . *Oxalis stricta*, Oxys (27, 12.). Cf. *Lobel. obs.* 495. . . *Lychnis sylvestris*, Malundrum f. Melandryon (26, 7.). Cf. *Clus.* 1, 394.

Reseda alba, nomine eo generico occurrit (27, 12.). Cf. *Lobel. advers.* 76.

Pruni plures species nominantur, maxime vero *Chamaecerasus* (15, 25.). *Mahaleb* etiam nomine Vaccinii (16, 18.). *Pyrus torminalis* (15, 21.). . . *Rosae campana*, praenestina et ala-

bandina (21, 4.). . . *Geum rivale* fere *Petilium* illud (21, 8.), quod circa vepres nascatur, inflexo floris cacumine, flore roseo: sed autumno nasci dicit. . . *Geum urbanum* eo nomine (26, 7.) occurrit. *Fragaria vesca* (25, 9.) secundum codices antiquos est pentaphyllum illud fraga ferens, sed exstant aliae lectiones, ubi de *Trifolio fragifero* loqui videtur. Cf. *Leonicenum de Plinii error. f. 3. 6.* Antiquius, quam Plinii, est *Ovidii* testimonium de fragis aureae aetatis (*metamorph. 1. v. 104.*)

„Arbuteos fructus montanaque fraga legebant.“

Spiraea Ulmaria est *Rhodora* (24, 17.). . .

Actaea spicata (27, 7.). Cf. *Lobel. obs. 389.* . . . *Caltha palustris*, *Chamaeleuce* 26, 6.). Cf. *Anguill. 212.* . . . *Ranunculus Thora*. *Limeum* (27, 10.). Cf. *Anguill. 213.* . . . *Ranunculus polyanthemus*, eodem nomine (27, 12.).

Lamium maculatum, *Leuce* (27, 11.). Cf. *Caesalpin. 11, 51.* . . . *Nepeta italica* (25, 15.). . . *Nepeta Scordotis* a Pompono Laeto, Pompeii liberti descripta (25, 6.). Bene delineavit *Prosp. Alpinus exot. 283.* . . *Teucrium Scorodonia* est alterum *Scordium* (25, 6.). Cf. *Lobel. obs. 262.* . . *Vitex trifolia* est *Garyophyllum* (12, 7.) piperis grani simile: quod egregie describit *Rumphius (herb. amboin. p. 49. 50. t. 18. 19.)*. . . *Rhinanthus Cristu galli* est *Alectorolophus* (27, 5.).

Anguill. 219. . . *Euphrasia Odontites* eo nomine (27, 12.).

Dentaria enneaphylla (27, 9.). Cf. *Column. ephraf.* 1, 307. . . *Brassicae oleraceae* plures varietates recensentur, *Sabellica*, *Pompeiana* etc. (25, 8.).

Ononis Natrix eo nomine (27, 12.). Cf. *Lobel. obs.* 493. . . *Anthyllis Barba Iovis* eo nomine (16, 18.). . . *Cytisus Laburnum* (16, 18.) eodem nomine bene describitur. . . *Hedysarum Alhagi* forte *Occhi* illud *Onesicriti* est, e quo mel defluit, sed ficis similis frutex appellatur (12, 8.). . . *Trifolium italicum*, *Oxytriphylum* (21, 9.). Cf. *Scribon. Larg.* 163.

Carduus leucographus (27, 11.). . . *Cnicus Erisithales* (26, 13.). Cf. *Dalechamp.* 1094. . . *Gnaphalium gallicum* est *Impia* (24, 17.). *Cartafilago Anguill.* 203. . . *Bellis perennis* eodem nomine (26, 5.). . . *Chrysanthemum segetum*, *Bellium* (21, 8.). . . *Inula Bubonium* forte *Aster* (27, 4.). Cf. *Clus. hist.* 2, 24. *Scopol. carniol. t.* 58. *Galenus* $\beta\omicron\upsilon\beta\acute{\omicron}\nu\omicron\nu$ dicit (*facult. simpl.* 6, 79.). . . *Centaurea nigra*, *Hyosiris* (27, 9.). Cf. *Anguill.* 216. . . *Calendula officinalis*, *Caltha* (21, 6.).

Aristolochia Pistorlochia (25, 8.). Cf. *Clus. hist.* 4, 72.

Ari plures species recensentur (24, 16.).

Arum Dracunculus, italicum, Arisarum et tenuifolium. Cf. *Lobel. adv.* 260. . . *Pinus Pinaster*, *Tibulus* (16, 10.). . . *Pinus Cembra*, *Taeda* (16, 10.). . . *Fagus sylvatica* (16, 6.). . . *Acacia latronum* forte est spina lacrimarum pretiosa in gente Ariana (12, 8.). . . *Amarantus tricolor* est *Gromphaena* (26, 7.). . . *Ephedra distachya*, *Polygonum quartum* (27, 12.). Cf. *Clus. hist.* 1, 91. . . *Myrica Gale*, *Chamaeleagnus* (24, 11.). Cf. *Dodon.* 780. . . *Humulus Lupulus*, *Lupus salictarius* (21, 15.).

Lycopodium Selago (24, 12.) eodem nomine. . . *Conferva glomerata* in alpinis fluminibus (27, 8.). . . *Boletus suaveolens* (16, 8.). *Ceterae omnes* e *Theophrasto*, *Dioscoride*, *Crateva* aliisque saepe aliis nominibus excerptae.

G A L E N U S.

Vir, cuius summum ingenium, eruditio vastissima et uberrima fertilitas omnem antiquitatem maxima cepit admiratione, nec rem herbariam intactam reliquit. Patre natus Nicone, architecto Pergameno, a prima inde iuventute optimis praceptoribus in literarum disciplinam traditus fuit: pater ipse *Φιλογεωργός* experimenta instituit, ut transmutationem frumentorum in lolium observaret. Ea omnino veritatem eius transmutationis confirmasse perhibet *Galenus*: triticum in lolium, hor-

deum in avenam sterilem abiisse (*facult. alim. I, 318.*). Galenus Asiam minorem, Aegyptum, Graeciam totam Italiamque percurrens, Palaestinam ipse adgressus est, ut balsami fruticem investigaret, quum balsamum illud frequenter adulterari comperisset (*antidot. I, 424. 433.*). Imperatoris Marci Aurelii medicus per aliquod tempus, in patria Pergamo ultimam aetatem degit.

Ipsius tempore Imperatores romani in Creta plantarum utilium feracissima botanicos aluerunt, qui herbas radicesque sedulo lectas Romam transmitterent (*antidot. I, 424.*). Neque tamen iis posse penitus confidere ipse fatetur, sed oportere medicum peregrinari, ut plantas officinales in locis natalibus observet, colligat et vere distinguere discat (*ib. 428.*). Taxat eos, qui medicamina omnia simplicia e Creta petant, ac respuant, quae a Cretenfibus botanicis lecta non fuerint: crescere enim per Italiam aliasque regiones plurimas plantas, eademque virtute pollere, quam Cretenfes, quod ἀμαράντου et μάγου exemplis ostendit (*ib. 431.*).

Cinnamomum cum cassia satis congruere: semetipsum integram arborem Cinnamomi Romae vidisse, e qua Marco Aurelio antidotum paraverit (*ib. 433.*). Crocum in antro Corycio optime crescere, ut ipse expertus fuerit (*ib.*).

Carpasium praedicat Cinnamomo non multo in-

ferius, optimum crescere circa Sidam Pamphiliæ: cortex id vel radicis vel trunci esse debuit (*antidot. 1, 434. facult. simpl. 7, 89.*). Neque idem est cum Cubebis, ut *Amat. Lusit. (comm. 13.)* perhibet. Cf. *Clus. exot. 185.* Equidem, rite collatis omnibus, quae veteres de carpesio tradiderunt, opinioni adfentior *Anguillarae (150.)*, qui radicem esse *Rufci Hypophylli* arbitratur. Ea enim amaro-aromatica est, et roborantium vice ab ipso demum *Riverio (obs. cent. 3, 53.)* adhibita fuit. Graeci feriorum faeculorum manifesto Cubebas intellexerunt (*Nic. Myrepsic. antid. 1, 135.*).

Secalen vidit *Galen. (fac. alim. 1, 312.)* in Thracia frequenter cultam, ubi *βείζα* ab incolis vocabatur. Panem tamen esse inferioris indolis, meliorem, qui e Spelta in Phrygia paretur: hordeum nudum (*γυμνόνεινον*) in Cappadocia coli (*fac. alim. 1, 313.*). Alexandriae semet vidisse iuvenem, qui per plures annos folis phaseolis et ochris vixerit (*ib. 316.*).

Ἐλυμον vocat Panicum italicum, quod cum *μελίγη* s. Panicis miliaceo componit (*fac. alim. 1, 314. facult. simpl. 6, 83.*). Cochleariam Drabam (*ῥάσπι*) optimam in Cappadocia gigni (*antidot. 1, 435.*). Eodem loco Centauream Rhaponticam nomine *ῥήου* praedicat (*fac. simpl. 8, 106.*). Boletos esculentos distinguit (*facult. alim. 2, 335.*). *Ἐπικάλπασον* habet, substantiam Myrrhae ad-

mixtam venenatam, quae enecaverit homines quosdam incitiam eam fumentes (*antidot. I, 425. de compos. medic. sec. loc. I, 154.*). Idem videtur *Dioscorides* intelligere, dum ἐπὸν καρπάσου tanquam venenum soporiferum adfert (*alexipharm. c. 13.*). Et *Paullus Aegineta* καρπησίας ἐπὸν dicit (*lib. 5, 44.*). Haec venenata substantia nec cum καρπησίῳ supra memorato, nec cum καρπησίῳ Byzantinorum confundenda est. Nobis fere ignota est, nisi quandoque et nostrae myrrhae admixta quaedam substantia reperiatur, quam *Schulzius* sapore igneo et venenata indole observavit (*toxicol. veter. p. 52.*).

Chrysobalanum, aroma roborans (*de compos. med. sec. loc. 8, 281.*) commendat, cunq̄ue eo *Actuarius* et *Nic. Myrepsicus*, nomine ξανδοβαλάνου (349). Non defuerunt, qui pro *nuce moschata* habuerint, refutati a *Clusio* (*exot. 179.*). Nonne potius nux est *Semecarpi Anacardii*, cuius descriptionem et usum vide apud *Roxburghium* (*coromand. I, p. 13. t. 12.*)?

Neque tamen raro *Gal.* versatur in erroribus. *Styracem* in calamis gigni (*antid. I, 435.*), *Aca-*ciam veram similem esse τῇ λευκῇ ἀκάνθῳ, quae aut *Carduus* est *leucographus* aut *Guicus* *Casabonae* (*facult. simpl. 5, 72.*) perperam autumat.

Libellus περὶ ἀντιβαλλομένων, si modo genuinus, errorum plenus est. Ἐλέγιον e. g. σελίγον δι-

cit *αρωματινόν* ac pro Gentiana sumi perhibet: pro Rheo Centaurium maius, quod et suadet Nic. Myrepsicus (*antidot.* I, I.) Rheum enim Rhaponticum ferioribus temporibus fere ignotum fuit, ut Centauream Rhaponticam aut Centaurium ii substituerent. Cetera omnia e Dioscoride, quem ubique citat.

Optima operum editio, quam sequor, est basileensis 1538, vol. I — 5. fol.

RE

V
et
ria
stitit
bent
cus
que
men
men
scrip
post
cul
fidia
aera
rann